

Provinciale Staten van de provincie Zuid-Holland

Statengriffie@pzh.nl

Ons kenmerk 22179689	Uw Kenmerk	Bijlagen 3	Datum 13 april 2017
Contactpersoon S.J. Warmenhoven	Doorkiesnr. 010 – 246 8230	Afdeling Directie	

Onderwerp
Concept-begroting 2018

Geachte leden van Provinciale Staten,

Hierbij doe ik u de concept-begroting 2018 van de DCMR Milieudienst Rijnmond toekomen. Ingevolge artikel 27 van de Gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond stel ik u in de gelegenheid bij het dagelijks bestuur van de DCMR uw zienswijze kenbaar te maken.

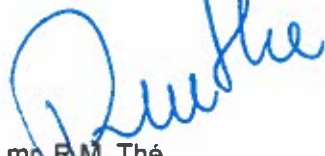
Het dagelijks bestuur van de DCMR heeft op 12 april jl. ingestemd met de concept-begroting. De begroting 2018 zal ter vaststelling worden aangeboden aan de vergadering van het algemeen bestuur op 5 juli 2017. De begroting is gebaseerd op de financiële uitgangspunten die in het dagelijks bestuur d.d. 15 februari 2017 zijn vastgesteld. De indexeringsbrief van de Financiële Werkgroep Sturing Gemeenschappelijke Regelingen maakt deel uit van deze uitgangspunten. Ingevolge artikel 27 van de Gemeenschappelijke regeling wordt de begroting door de participanten voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten, algemeen verkrijgbaar gesteld.

Tevens zend ik u conform de Wet gemeenschappelijke regelingen hierbij ter informatie de jaarrekening 2016 en het accountantsverslag 2016. Het dagelijks bestuur heeft op 12 april 2017 met de jaarrekening 2016 ingestemd en zal deze ter vaststelling aanbieden aan het algemeen bestuur op 5 juli 2017.

Conform de afspraken die in de Griffierskring Rijnmond zijn gemaakt wil ik u verzoeken om voor 1 juli 2017 uw zienswijze op de concept-begroting aan het dagelijks bestuur kenbaar te maken. Hierbij wil ik echter aandacht vragen voor het belang van een goede verwerking van de zienswijzen in de besluitvorming door het algemeen bestuur op 5 juli a.s. In dat kader stel ik het op prijs indien al eerder (zo mogelijk 21 juni 2017 d.w.z. twee weken voor de AB-vergadering) een eventuele zienswijze beschikbaar zou kunnen zijn.

Hoogachtend,

namens het dagelijks bestuur DCMR Milieudienst Rijnmond,

mr. R.M. Thé
directeur DCMR Milieudienst Rijnmond

Begroting 2018

Begroting 2018

Auteur(s) : Kerngroep beleidsbegroting
Afdeling : AenO
Bureau : AREC
Documentnummer : 22169186
Datum : 15-3-2017
Versie : 1

DCMR Milieudienst Rijnmond
Parallelweg 1
Postbus 843
3100 AV Schiedam
T 010 - 246 80 00
F 010 - 246 82 83
E info@dcmr.nl
W www.dcmr.nl

Het algemeen bestuur van de DCMR Milieudienst Rijnmond,

Gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur,

Gelet op artikel 30, eerste lid van de Gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond

BESLUIT

Vast te stellen de Begroting 2018.

Vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur d.d. 5 juli 2017,

De voorzitter

De secretaris

R.A. Janssen

R.M. Thé

Inhoud

Voorwoord	6
1 Inleiding	7
1.1 Aard begroting	7
1.2 Doel	7
1.3 Leeswijzer	7
Deel 1: Beleidsbegroting	9
2 Beleidskader	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Focuspunten	10
2.3 Ontwikkelingspunten	12
3 Financieel kader	16
3.1 Inleiding	16
3.2 Financieel kader	16
3.3 Uitgangspunten	16
4 Programma Bedrijven	19
4.1 Inleiding	19
4.2 Wat willen we bereiken?	19
4.3 Wat gaan we daarvoor doen?	19
4.4 Kritische proces indicatoren	21
4.5 Wat mag dat kosten?	22
5 Programma Gebieden	23
5.1 Inleiding	23
5.2 Wat willen we bereiken?	23
5.3 Wat gaan we daarvoor doen?	23
5.4 Wat mag dat kosten?	25
6 Programma Bedrijfsvoering	26
6.1 Inleiding	26
6.2 Baten en lasten	26
6.3 Toelichting	27
7 Paragrafen	29
7.1 Inleiding	29
7.2 Lokale heffingen	29
7.3 Weerstandsvermogen	29
7.4 Risicomanagement	30

7.5	Onderhoud kapitaalgoederen	32
7.6	Financiering	32
7.7	Verbonden partijen	32
Deel 2: Financiële begroting		34
8	Overzicht van Baten en Lasten	35
9	Ontwikkeling werkplanbijdragen 2016 - 2018	37
10	Ontwikkeling financiële positie	38

Voorwoord

Voor u ligt de begroting voor het jaar 2018 van de DCMR. De begroting bestaat onder meer uit de programma's Bedrijven en Gebieden. De inhoud van deze programma's geeft aan welke rol de DCMR in het Rijnmondgebied speelt en welke taken in opdracht van de participanten worden uitgevoerd.

Het doel dat in beide programma's wordt nagestreefd is een veilig en leefbaar Rijnmondgebied. Hieraan wordt gewerkt door het uitvoeren van de bedrijfsgerichte milieutaken; reguleren, inspecteren en handhaven. De uitvoering van deze bedrijfsgerichte taken is direct verbonden met de gebiedsgerichte taken van de DCMR, waarbij het er om gaat de bedrijvigheid binnen de regio zo goed mogelijk in te passen in de beschikbare milieuruimte die de omgeving biedt.

Zowel in de bovengenoemde programma's, als in het beleidskader van deze begroting vindt u de ontwikkelingen waarop de DCMR in 2018 inzet zal plegen. Een tweetal ontwikkelingen daaruit wil ik graag benadrukken.

Ten eerste vraagt de invoering van de Omgevingswet aandacht. De invoering van de nieuwe wet komt nu echt dichtbij. De inwerkingtreding is in 2019 gepland. Samen met onze participanten moeten we daarom voorbereid zijn op de gewenste snellere besluitvorming, de grotere afwegingsruimte op gemeentelijk niveau, en de integrale benadering van de leefomgeving. Dat vraagt om samenspel tussen alle betrokken partijen en inzicht in de (milieu)kwaliteit van het gebied op basis van toegankelijke data.

Ten tweede noem ik hier dat de DCMR ook in 2018 blijft werken aan verbetering van de werkprocessen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). De lijn van risicogestuurd toezicht, consequent handhaven en transparantie over resultaten wordt doorontwikkeld en uitgebouwd. Met de in 2016 ingezette domeingerichte aanpak ontstaat scherper zicht op het naleefgedrag binnen de branches en de interventies die daarbij passen. Een programmatische en meerjarige aanpak van zowel reguleren, als inspecteren en handhaven, zorgt voor focus op de zaken die ertoe doen.

Ik heb er vertrouwen in dat de DCMR ook komend jaar weer op een goede manier in uw opdracht kan werken aan een veilige en leefbare regio.

Rosita Thé
directeur

1 Inleiding

1.1 Aard begroting

De DCMR is als gemeenschappelijke regeling een samenwerkingsverband van de provincie Zuid-Holland, gemeente Rotterdam en veertien regiogemeenten in het Rijnmondgebied. De DCMR is één van de vijf regionale uitvoeringsdiensten in Zuid-Holland en verricht zijn taken voornamelijk in het Rijnmondgebied. Voor een aantal taken heeft de DCMR een groter werkgebied, zoals Brzo (landelijk coördinerend) en de meldkamer (geheel Zuid-Holland). In het vervolg van deze begroting wordt echter steeds gesproken over het Rijnmondgebied, wanneer het over het werkgebied gaat.

De rol en taakuitvoering van de DCMR wordt bepaald door de opdrachten die door de participanten bij de DCMR zijn belegd. Deze opdrachten hebben betrekking op uitvoering van het door hen vastgestelde milieubeleid, binnen de daartoe beschikbaar gestelde middelen. De DCMR is dan ook vergelijkbaar met een onderdeel van een gemeente of provincie, dat de uitvoering verzorgt van het programma milieu door het leveren van producten en diensten die moeten bijdragen aan het realiseren van vastgestelde milieudoelstellingen.

In termen van het Besluit Begroten en Verantwoorden 2004 (hierna: BBV) moet deze begroting van de DCMR daarom worden gezien als informatie voor de sturing van de uitvoering (uitvoeringsinformatie).

1.2 Doel

De begroting biedt inzicht in de werkzaamheden van de DCMR en het financiële kader waarbinnen deze worden verricht. Om dit zo helder mogelijk weer te kunnen geven is deze begroting opgebouwd uit de programma's Bedrijven en Gebieden. Het programma Bedrijven bevat alle bedrijfsgerichte activiteiten, zoals reguleren, inspecteren en handhaven. In het programma Gebieden ligt de nadruk op de ruimtelijke adviestaken en de activiteiten voor verbetering en bewaking van leefomgevingskwaliteit. In de dagelijkse uitvoering wordt verbinding gemaakt tussen deze programma's om ervoor te zorgen dat het "bedrijf in zijn omgeving" wordt benaderd en de gebiedsgerichte kennis en taken worden gecombineerd met de bedrijfsgerichte uitvoering.

De begroting heeft ten aanzien van de uit te voeren werkzaamheden een kaderstellend en richtinggevend karakter. De concrete invulling van de uit te voeren werkzaamheden wordt per participant in de werkplannen 2018 vastgelegd.

1.3 Leeswijzer

De begroting is ingedeeld in overeenstemming met de richtlijnen die zijn neergelegd in de artikelen 7 t/m 23 van het BBV. Dit heeft tot gevolg dat deze begroting uit twee delen bestaat; de beleidsbegroting (deel 1) en de financiële begroting (deel 2).

Het eerste deel, de beleidsbegroting, bestaat uit de volgende onderdelen:

- Beleidskader (hoofdstuk 2); hierin worden de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen op het werkterrein van de DCMR geschetst.
- Financieel kader (hoofdstuk 3); hierin worden de afrekensystematiek en financiële uitgangspunten toegelicht.
- Programmaplan (hoofdstukken 4, 5 en 6); het programmaplan bevat de te realiseren programma's (Bedrijven, Gebieden, Bedrijfsvoering).

- Paragrafen (hoofdstuk 7); dit hoofdstuk geeft onder meer inzicht in de bedrijfsvoering en het weerstandsvermogen van de DCMR.

Het tweede deel, de financiële begroting, bestaat uit de volgende onderdelen:

- Overzicht van baten en lasten 2018 (hoofdstuk 8).
- Ontwikkeling van de baten 2016 - 2018 (hoofdstuk 9).
- Ontwikkeling van de financiële positie van de DCMR (hoofdstuk 10).

Deel 1: Beleidsbegroting

2 Beleidskader

2.1 Inleiding

Het Rijnmondgebied wordt gekenmerkt door een grote bevolkingsdichtheid en een sterke concentratie van bedrijven en grote industrie. De bestuurlijke ambitie van de regio is erop gericht dat de ontwikkeling als economische topregio hand in hand gaat met behoud en verbetering van de leefkwaliteit en veiligheid. De regio wil zich ontwikkelen als een modern, innovatief en duurzaam haven- en industriecomplex en tegelijk borg staan voor een goede bewaking van leefomgevingskwaliteit en veiligheid.

Voor de aanpak van dit milieu- en veiligheidsvraagstuk zijn door de participanten van de DCMR beleidsdoelstellingen vastgelegd. Deze beleidsdoelstellingen van de opdrachtgevers vormen, samen met de wettelijke eisen en de landelijke doelstellingen, het kader waarbinnen de DCMR de taken uitvoert. Het realiseren van de doelstellingen uit het beleidskader op regionaal en lokaal niveau is een gezamenlijke opgave en vergt instrumentinzet en maatregelen van provincie, gemeenten en de diverse samenwerkingsverbanden. De DCMR levert vanuit zijn takenpakket een bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen uit het beleidskader.

In het meerjarenprogramma VTH 2017 – 2020 (hierna MJP) is aangegeven op welke wijze de DCMR invulling geeft aan het realiseren van de beleidsdoelstellingen van de participanten. De DCMR en zijn participanten beschrijven in het MJP de focus voor de VTH-taken voor de komende jaren op de diverse milieuthema's en geven aan welke ontwikkelingen nader onderzocht worden. In dit hoofdstuk zullen de beleidsmatige hoofdpunten uit dit MJP worden weergegeven, aangevuld met de onderdelen uit het programma gebieden waar de focus in 2018 op zal liggen. Deze beleidspunten zijn onderverdeeld in zogenaamde focuspunten (paragraaf 2.2) en ontwikkelingspunten (paragraaf 2.3). Vervolgens wordt in de hoofdstukken 4 en 5 aangegeven op welke wijze het beleidskader binnen de programma's Bedrijven en Gebieden wordt gerealiseerd.

2.2 Focuspunten

De combinatie van ruim 25.000 bedrijven, intensief transport en de nabijheid van ruim 1 miljoen inwoners vraagt om een voortdurende aandacht voor het voorkomen en waar mogelijk terugdringen van milieu- en veiligheidsrisico's. De grenzen voor milieukwaliteit en veiligheid moeten zorgvuldig worden bewaakt. Daartoe zijn per milieuthema meerjarige focuspunten benoemd. De DCMR werkt in 2018 doelgericht aan focuspunten binnen de volgende milieuthema's:

1. Veiligheid

Het Rijnmondgebied kent relatief veel risicobedrijven binnen de chemiesector en de op- en overslagbedrijven. Deze bedrijven moeten voldoen aan de hoogste veiligheidsstandaarden. Ten aanzien van het thema externe veiligheid gelden in 2018 de volgende focuspunten:

- Kritische veiligheidsvoorzieningen; Incidenten bij de risicobedrijven hebben door de bedrijfsactiviteiten potentieel een groot effect op de veiligheid in de woonomgeving. Daarom zijn juist daar de kritische veiligheidsvoorzieningen relevant. De DCMR zet voor het scenario 'kleine kans groot effect' extra in op het op orde hebben van de hiervoor kritische veiligheidsvoorzieningen. Dit gebeurt door gerichte actualisatie van de vergunningen en toezicht met extra aandacht voor de aanwezigheid, de werking en het onderhoud van kritische veiligheidsvoorzieningen.
- Implementatie Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen (PGS); De PGS gaat over de omgang met risicovolle stoffen. Wanneer bedrijven niet aan de eisen van de best beschikbare technieken voldoen, ontstaan er vermijdbare veiligheids- en milieurisico's. De PGS documenten

worden de komende periode door de overheid geactualiseerd. De DCMR verankert in vier jaar tijd de nieuwe eisen in de vergunningen.

- Integriteit installaties: Veel bedrijven in de Rijnmond werken met relatief oude installaties (waaronder reactoren en tanks) en drukopslagbollen. Het komt voor dat de toestand van de installaties zodanig is verslechterd dat ze niet meer aan de eisen voldoen. Er ontstaat dan een risico voor de veiligheid en gezondheid. De DCMR onderzoekt daarom de integriteit van deze installaties.
- Veiligheidscultuur: Veiligheidscultuur is het derde noodzakelijke aspect voor het beheersen van de risico's van een inrichting (naast integriteit installaties en veiligheidsmanagement). Veiligheidscultuur gaat over veiligheidsbewustzijn en het beheersen van het gedrag van medewerkers om incidenten te voorkomen. Het stimuleren van verbetering van de veiligheidscultuur is daarom een belangrijk onderdeel van het toezicht op de risicovolle bedrijven.

2. Lucht en geur

Een goede luchtkwaliteit is belangrijk. De afgelopen jaren is de luchtkwaliteit in de Rijnmond over het algemeen verbeterd. Ten aanzien van het thema lucht en geur gelden in 2018 de volgende focuspunten:

- Stikstofoxiden (NOx): Stikstofoxiden ontstaan bij alle vormen van verbranding op hoge temperatuur, zoals bij stookinstallaties. Stikstofoxiden werken verzuring van het milieu in de hand en zijn schadelijk voor de luchtwegen. Ze kunnen smog creëren en versterken het broeikas-effect. Als gevolg van wetswijzigingen actualiseert de DCMR vergunningen en voert de DCMR inspecties uit.
- Vluchtige organische stoffen (VOS): VOS zijn slecht voor de gezondheid en het milieu. Sommige zijn kankerverwekkend en andere bedreigen de ozonlaag. Specifiek voor de kankerverwekkende stof benzeen is er af en toe publieke onrust over kortdurende verhoogde concentraties. Er vinden nog steeds overschrijding van de streefwaarde (1 µg/m³) voor benzeen in het Rijnmondgebied plaats. Op dit moment wordt een aantal regels herzien. De DCMR verankert de gewijzigde eisen in vergunningen of maatwerkvoorschriften en houdt toezicht op de implementatie daarvan door bedrijven.
- Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS): ZZS zijn zeer slecht voor de gezondheid en het milieu omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, genetische schade aanrichten, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. Deze schadelijke gevolgen leiden tot grote maatschappelijke onrust wanneer emissies plaatsvinden of hebben plaatsgevonden. De overheid stelt strenge regels op om deze stoffen zoveel mogelijk uit de leefomgeving te weren. Er vindt toezicht plaats op uitstoot van ZZS in lucht en lozingen in het water.
- Geurhinder: Geuroverlast beïnvloedt de leefbaarheid en gezondheid. Vooral geuroverlast veroorzaakt door de chemie en de tank op- en overslag komt veel voor en heeft een nadelig effect. Ook de voedingsmiddelenindustrie en het afvalwaterbeheer zorgen geregeld voor industriële geurklachten. De grootste geurhinder ontstaat bij een niet goed functionerende dampretourverwerking of bij te snel pompen. Momenteel herzielt de overheid de BREF Large Volume Organic Chemical Industry. De nieuwe eisen worden binnen vier jaar in de vergunningen verankerd en houdt toezicht op de implementatie van deze eisen door de bedrijven.

3. Energie en Klimaat

Energiebesparing is een belangrijk aspect in het verbeteren van de duurzaamheid. Nederland streeft naar 1,5% energiebesparing per jaar. Zo'n 40% van het energieverbruik in Nederland ligt bij bedrijven, voornamelijk bij de industrie. In het Energieakkoord 2013 is vastgelegd dat gemeenten en provincies prioriteit moeten geven aan de handhaving van de energiebesparingsverplichtingen in de Wet milieubeheer en de EED (Energie Efficiency Directive). De participanten hebben dan ook aangegeven veel belang te hechten aan energiebesparingsmaatregelen, wat daarom een focuspunt is voor de DCMR in 2018.

Voor de middelgrote en kleinverbruikers zet de DCMR wettelijk instrumentarium in voor het treffen van energiebesparende maatregelen. Voor bedrijven waar geen wettelijk instrumentari-

um beschikbaar is, zal de nadruk liggen op innovatie, nieuwe samenwerkingsverbanden, ruimtelijke planvorming, het aanboren van externe subsidiestromen of andere fondsen en het op andere wijze scheppen van de juiste randvoorwaarden voor verduurzaming.

4. Afval, afvalwater en bodem

Bescherming van het riool is een bestuurlijke prioriteit en focuspunt voor de DCMR. Lozing op het riool van oliën en vetten kan de werking van het riool en de waterzuiveringsinstallaties door dichtslibbing ernstig verstoren. Het riool functioneert dan niet goed, met overlast voor bewoners en andere gebruikers als gevolg. Bovendien kan dit leiden tot overstorten van het riool, waardoor ongezuiverd afvalwater in het milieu kan komen. Deze verstoppingen treden vooral op als de inrichtingen waar voedingsmiddelen worden bereid (horeca) en de voedingsmiddelenindustrie (verwerkers van plantaardige en dierlijke oliën en vetten) hun oliën en vetten in het riool lozen. De DCMR zet contacten met gemeenten en rioolbeheerders op. Daarna gaan we controleren bij welke relevante bedrijven we problemen signaleren. Dit evalueren we jaarlijks.

Voor bodem worden de doelen vooral bepaald door het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. Daarin heeft de aanpak van de spoedlocaties op basis van verspreiding en de aanpak van de humane en ecologische spoedlocaties (waaronder diffuus lood) prioriteit.

5. Geluid

Geluidhinder heeft een nadelige invloed op de gezondheid en op de leefbaarheid. Horecabedrijven zorgen in voorkomende gevallen voor (aanzienlijke) hinder door muziek gerelateerde activiteiten in de avond- en vroege nachtperiode. Geluidsoverlast van de horeca is dan ook een focuspunt in 2018.

Is er geluidshinder, dan treedt DCMR handhavend op. Voorkomen is echter beter dan handhaven. Een van de oorzaken van het ontstaan van geluidhinder door horecagelegenheden is de relatief snelle wisselingen van exploitanten. Daardoor is er met regelmaat sprake van repeterende klachtenpatronen. DCMR wil daarom met de participanten een goede preventieve aanpak opzetten rond de aanvraag van exploitatievergunningen.

2.3 Ontwikkelingspunten

Naast de focuspunten op de milieuthema's ziet de DCMR een aantal ontwikkelingspunten op zich afkomen waarvan ook de participanten hebben aangegeven ze relevant te vinden. Deze ontwikkelingspunten vergen nadere verkenning om te bepalen of en hoe de DCMR deze punten bij de reguliere uitvoering van de VTH-taken (of gebiedstaken) kan meenemen.

In 2018 richt de DCMR zich op de volgende ontwikkelingspunten:

1. Omgevingswet

Het doel van de Omgevingswet is dat er meer ruimte ontstaat voor gebiedsontwikkeling met voldoende waarborgen voor kwaliteit. Uitgangspunt daarbij is 'eenvoudig beter'. Met de wet wordt een veelheid aan wetten en regels samengevoegd; 26 wetten in 1 wet (waaronder de Wabo), 350 wetsartikelen in plaats van 5000 en 4 uitvoeringsbesluiten in plaats van 120 AMvB's.

De wet gaat uit van integratie op plan- en beleidsniveau, een integrale beoordeling van de leefomgeving (milieu, duurzaamheid, natuurbescherming, welstand, gezondheid, infrastructuur), meer lokale bestuurlijke afwegingsruimte en verregaande automatisering. Hierdoor is vooraf sneller duidelijk wat wel en niet kan en is minder bijsturing en reparatie nodig in de uitvoering.

Naar verwachting treedt de wet in 2019 in werking. Dit heeft consequenties voor de wijze waarop beleid- en ruimtelijke advisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving plaatsvindt. Gelet hierop zal de DCMR zich inspannen op de volgende gebieden:

- Het komen tot goed samenspel met de participanten.
- Het aanbieden van actuele kennis en gegevens over de gebiedskwaliteit.
- Het voorsorteren op de Omgevingswet in kennis, processen en producten.

2. Ontwikkeling gegevensbeheer

Voor een integrale benadering zoals de Omgevingswet voorstaat, is het belangrijk om over betrouwbare en actuele gegevens te beschikken zodat deze in alle fasen van de beleidscyclus ingezet kunnen worden. De DCMR beschikt en gebruikt uiteenlopende milieugegevens bij vergunningverlening, handhaving en advies bij ruimtelijke vraagstukken. Inzet is gegevens zo te beheren en op orde te hebben dat deze beschikbaar, bruikbaar en bestendig zijn zowel binnen de DCMR als voor externe doelgroepen. Daartoe richt de DCMR zich onder meer op het landelijke 'Digitale Stelsel Omgevingswet' waarmee een uniforme standaard wordt neergezet voor omgevingsdata. Samen met de participanten wordt gekeken naar een optimale regionale uitwerking.

3. Nieuwe brandstoffen

Momenteel vindt er een ontwikkeling plaats waarbij nieuwe brandstoffen worden ingezet in het verkeer. De productie, de opslag, het vervoer en de verlading van nieuwe brandstoffen brengen extra veiligheidsrisico's met zich mee. Naar verwachting zullen de knelpunten in de komende jaren gaan toenemen met de voorziene groei van het gebruik van nieuwe brandstoffen. Vraagstukken m.b.t. LNG en waterstof bijvoorbeeld zijn zeer actueel (Cruiseterminal Wilhelminapier).

Het is nodig om de toepassing van nieuwe brandstoffen in stedelijk gebied te onderzoeken en een afwegingskader voor de beoordeling van het veiligheidsrisico vast te stellen. Voor uitvoering van regelgeving t.a.v. nieuwe brandstoffen moeten de medewerkers van de DCMR een adequaat kennisniveau hebben en zij dienen hiervoor opgeleid te worden.

4. Asbestketen en grondstromen

Asbestvezels vormen bij inademing een groot gezondheidsrisico. Hoewel de toepassing om die reden inmiddels is verboden, komt asbest nog veel voor. Het verwijderen moet zorgvuldig gebeuren, om te voorkomen dat er alsnog asbestvezels in het milieu komen. Asbestverontreiniging leidt steevast tot grote maatschappelijke onrust. Daarom heeft dit ontwikkelingspunt ook bestuurlijk een hoge prioriteit.

In de komende jaren zal in verband met het verbod op asbestdaken (2024) veel verwijdering/sloop van deze daken plaatsvinden. Door de relatief hoge verwijderingskosten voor de ondoener van dit asbestafval neemt het risico toe dat bij de sloop van deze daken er nieuwe verontreinigingen ontstaan. Er zullen als gevolg van dit verbod naar verwachting nieuwe asbestsaneerders op de markt komen die mogelijk niet allemaal over de juiste certificeringen en/of kennis en/of veiligheidscultuur zullen beschikken. De kans op illegale verwijdering van asbesthoudend materiaal (intensivering asbestdaken sanering) wordt groter.

Bij het transport van verontreinigde grond naar bijvoorbeeld locaties voor terreinophoging, kunnen gezondheidsrisico's ontstaan. De handelingen met en de kwaliteitsverklaringen van deze partijen grond voldoen regelmatig niet aan de regelgeving. Het grondverzet geeft ruimte aan grondbewerkers en toeleveranciers voor het illegaal mengen met andere partijen grond of voor het slim herbemonsteren van de betreffende partij grond. Met minerale olie verontreinigde grond kan in de praktijk bij tijdelijke opslag worden "uitgedampt" tot recyclebare grond (voor recycling mag grond maximaal 3 jaar in tijdelijke opslag worden genomen).

Voor dit ontwikkelingspunt is het nodig aandacht te besteden aan de hele keten, de informatie-huishouding binnen de keten en de onderlinge samenhang tussen de partijen die daarin een rol spelen. De DCMR zal eerst de ketens in kaart brengen en een gerichte aanpak ontwikkelen.

5. Van afval naar grondstof; circulaire economie

De toenemende schaarste op het gebied van traditionele grondstoffen, en de wens om de afhankelijkheid (van het importeren) daarvan terug te dringen, maakt dat overheden en marktpartijen in toenemende mate inzetten op de meer circulaire en biobased economie, waarbij afval als grondstof wordt ingezet. De Europese Commissie heeft in december 2015 een beleidspakket voor de circulaire economie gelanceerd.

De participanten onderschrijven het bestuurlijk belang van het bevorderen van de circulaire economie. Vooral in het Rijnmondgebied met zijn grote belang in traditionele grondstoffen als olie, kolen en andere mineralen wordt de urgentie van deze transitie gevoeld. Partijen zetten onder meer in op recycling en optimale benutting van grondstoffen.

De DCMR richt zich op inpassing van deze nieuwe vormen van bedrijvigheid in het gebied. Daarbij wordt bezien of de nieuwe bedrijvigheid niet onevenredig gehinderd wordt door bestaande wettelijke kaders en regels die op de oude economie zijn toegesneden.

6. Warmte/koude uitkoppelen

Bij de grote industrie gaat veel energie standaard verloren in de vorm van warmte of koude. Die warmte of koude kan door andere bedrijven benut worden of bij warmte ook in een warmtenet voor bijvoorbeeld huishoudens gestopt worden. In de overgang naar beperkt fossiel tijdperk zal hier de komende jaren de meeste aandacht naar uit gaan. Vanuit Europa is hier via de Energie-efficiëntie richtlijn al aandacht voor. Bij nieuwbouw en renovatie van stookinstallaties groter dan 20 MW is een kosten/batenanalyse naar uitkoppeling inmiddels verplicht. Warmte/koude uitkoppelen wordt nog maar zeer beperkt toegepast. Het effect van toepassen hiervan door een groot bedrijf kan echter zeer groot zijn.

DCMR is actief betrokken bij de werkzaamheden onder regie van het Programmabureau Warmte Koude Zuid-Holland. DCMR wil verkennen welke mogelijkheden zij heeft om deze ontwikkelingen binnen de grote inrichtingen te stimuleren.

7. Cybersecurity

Bedrijven maken in toenemende mate gebruik van het internet om hun installaties efficiënt en plaats-onafhankelijk te kunnen besturen. Dat brengt kwetsbaarheid en veiligheidsrisico's met zich mee als deze besturing op afstand kan worden gehackt. De richtlijn Netwerk- en Informatiebeveiliging verplicht exploitanten van kritieke infrastructuur, essentiële aanbieders van informatiemaatschappijdiensten en overheden om adequate maatregelen te nemen om beveiligingsrisico's te beheren en ernstige incidenten te rapporteren. De overheid heeft deze Europese richtlijn vastgesteld en werkt deze nu nationaal uit. Onduidelijk is vooralsnog wie als bevoegd gezag voor deze richtlijn wordt aangewezen. Vooruitlopend op de richtlijn moeten cyberincidenten worden gemeld bij het nationaal cyber security centrum (NCSC), dat ondersteuning biedt op vlak van digitale veiligheid.

De DCMR gaat met de relevante partijen om de tafel om te onderzoeken of en zo ja welke rol hij heeft bij het terugdringen van de met cybercrime verbonden risico's voor de omgeving. Daarbij ligt de focus van de DCMR op de kritische industrie.

8. Ontkoppelen hemelwater

Met de klimaatveranderingen wordt verwacht dat het aantal extreme regenbuien zal toenemen. Wanneer dit niet verontreinigde hemelwater op het riool wordt geloosd, brengt dit een onnodige en grote belasting van de capaciteit met zich mee. Hierdoor zal het reinigingsrendement van de zuiveringsinstallaties minder zijn. Overschrijding van de capaciteit van het riool resulteert over-

stort van vervuild rioolwater naar het oppervlaktewater, met verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg. De participanten vinden het bestuurlijk van belang om op deze veranderingen te anticiperen. Wanneer dit past binnen het beleid, de specifieke mogelijkheden en de ambitie van participanten, worden de mogelijkheden voor hergebruik van hemelwater daarin meegenomen.

DCMR zal onderzoeken op welke wijze zij de ontkoppeling van het hemelwater bij inrichtingen kan bevorderen. Daarbij wordt aandacht besteed aan de mogelijkheid van hergebruik van hemelwater.

3 Financieel kader

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt weergegeven binnen welk financieel kader de beleidsdoelstellingen uit het vorige hoofdstuk worden gerealiseerd.

3.2 Financieel kader

In onderstaande tabel 1 wordt inzicht gegeven in de meerjarige financiële kaders van de participanten:

Tabel 1

Meerjarenraming	Kader 2018	Kader 2019	Kader 2020	Kader 2021
Gemeente Albrandswaard	€ 313.004	€ 313.004	€ 313.004	€ 313.004
Gemeente Barendrecht	€ 481.402	€ 481.402	€ 481.402	€ 481.402
Gemeente Brielle	€ 445.429	€ 445.429	€ 445.429	€ 445.429
Gemeente Capelle a/d IJssel	€ 406.192	€ 406.192	€ 406.192	€ 406.192
Gemeente Goeree-Overflakkee	€ 1.257.184	€ 1.257.184	€ 1.257.184	€ 1.257.184
Gemeente Hellevoetsluis	€ 395.775	€ 395.775	€ 395.775	€ 395.775
Gemeente Krimpen a/d IJssel	€ 444.370	€ 444.370	€ 444.370	€ 444.370
Gemeente Lansingerland	€ 1.200.531	€ 1.200.531	€ 1.200.531	€ 1.200.531
Gemeente Maassluis	€ 315.221	€ 315.221	€ 315.221	€ 315.221
Gemeente Nissewaard	€ 951.922	€ 951.922	€ 951.922	€ 951.922
Gemeente Ridderkerk	€ 785.411	€ 785.411	€ 785.411	€ 785.411
Gemeente Schiedam	€ 1.094.764	€ 1.094.764	€ 1.094.764	€ 1.094.764
Gemeente Vlaardingen	€ 1.358.154	€ 1.358.154	€ 1.358.154	€ 1.358.154
Gemeente Westvoorne	€ 424.070	€ 424.070	€ 424.070	€ 424.070
Gemeente Rotterdam	€ 17.176.647	€ 17.176.647	€ 17.176.647	€ 17.176.647
Provincie Zuid-Holland	€ 22.138.658	€ 22.138.658	€ 22.138.658	€ 22.138.658
Projecten	€ 7.500.000	€ 7.500.000	€ 7.500.000	€ 7.500.000
Totaal participanten	€ 56.688.734	€ 56.688.734	€ 56.688.734	€ 56.688.734

3.3 Uitgangspunten

Bovenstaand financieel overzicht is gebaseerd op de volgende uitgangspunten en aannames.

1. Voor het structurele financiële kader van de gemeenten wordt rekening gehouden met een indexering van + 0,1 % op de werkplanbijdragen overeenkomstig het concept van de indexeringsbrief voor gemeenschappelijke regelingen. Deze indexering wordt door de deelnemende gemeenten vastgesteld op basis van de voorstellen van de Financiële Werkgroep Sturing Gemeenschappelijke Regelingen.
2. Voor het financieel kader van de provincie wordt rekening gehouden met een indexering van 0% conform de uitgangspuntenbrief financieel kader 2018 gemeenschappelijke regeling DCMR. Deze nullijn wordt door de provincie heroverwogen wanneer de DCMR kan

aantonen dat hierdoor de taakuitvoering zowel kwalitatief als kwantitatief onder druk komt te staan.

3. Het financieel kader voor de provincie is inclusief de structurele bijdrage voor de overheveling van de provinciale en gemeentelijke BRZO/RIE bedrijven van de omgevingsdiensten Midden Holland en West Holland (€ 411.624).
4. Het financieel kader voor Rotterdam houdt rekening met een eerder aangekondigde taakstelling van € 300.000. Een nadere invulling hiervan vindt plaats in het werkplan 2018.
5. Er is in de gemeentelijke en provinciale financiële kaders nog geen rekening gehouden met een extra bijdrage voor de uitvoering van de EED taken waarvoor landelijk extra geld beschikbaar is gesteld in het provincie- en gemeentefonds.
6. Er is in de kaders rekening gehouden met de financiële consequenties van de verhoging van de doelluitkering VVGB in het gemeentefonds bij zowel de gemeente Rotterdam als de overige regiogemeenten. Hierbij is voor de verdeling van de verhoging over de gemeenten de oorspronkelijke verdeelsleutel van de VVGB-doelluitkering gehanteerd. Aangezien in de decembercirculaire 2016 nog geen verdeling per gemeente is opgenomen, zijn meegenomen bedragen onder voorbehoud. Bij de vaststelling van het werkplan wordt het definitieve bedrag bepaald.
7. De financiële kaders voor de gemeentelijke participanten zijn voor wat betreft de bedrijfsgerichte taken gebaseerd op de budgetteringsmethodiek zoals deze door het AB op 12 december 2013 is vastgesteld. Deze methodiek houdt in dat op basis van bedrijfsjaarkentallen de omvang van het bedrijfsgerichte takenpakket wordt bepaald. Deze systematiek wordt in 2017 geëvalueerd. Na besluitvorming in het AB worden de nieuwe kentallen voor de begroting 2019 toegepast.
8. De financiering van de uitvoering van de provinciale VTH-taken zal op termijn mede worden bepaald op basis van de kostprijsmethodiek, die in samenwerking tussen de provincie Zuid-Holland en de Zuid-Hollandse omgevingsdiensten is ontwikkeld. Het jaar 2016 is gebruikt om het cijfermateriaal voor de kostprijsmethode naast elkaar te zetten en te evalueren. Met de ervaringen van 2016 wordt het kostprijsstelsel in 2017 geëvalueerd, gevalideerd en doorontwikkeld, zodat op termijn nadere afspraken over het gebruik kunnen worden gemaakt.
9. De in het AB vastgestelde systematiek voor bepaling van de uurtarieven vormt de basis voor de financiële vertaling van uren naar geld. Een eventuele wijziging in uurtarieven 2018 kan in de werkplannen 2018 tot verschuivingen binnen of tussen de programma's leiden. De ontwikkeling van de tariefstelling worden besproken in het DB van juni, rekening houdend met de kostenontwikkeling die voor 2018 wordt voorzien. Op dit moment kan nog geen uitgekristalliseerd beeld van de kostenontwikkeling worden gegeven, maar bij de voorbereiding van de tariefstelling zal rekening moeten worden gehouden met verwachte ontwikkelingen in pensioenlasten en de Cao. De laatste Cao liep af op per 31-12-2016 en er is nog geen duidelijkheid over een nieuwe overeenkomst.
10. De bijdragen van de participanten voor de dienstbrede projecten (zoals Meldkamer, Ranomos en I-kwadraat) blijft ongewijzigd ten opzichte van 2017. Over de hoogte en eventuele herverdeling van de financiële bijdragen voor deze projecten zal in het AB van 5 juli een afzonderlijk voorstel worden ingebracht. Indien besluitvorming leidt tot wijzigingen, worden deze in een begrotingswijziging 2018 verwerkt.
11. De bijdragen van participanten in de meerjarenraming zijn vanwege onzekere vooruitzichten bij de overheid en overeenkomstig voorgaande jaren geïndexeerd met een percentage van 0%.
12. De begroting is opgezet conform de vigerende financiële regelgeving (BBV). Dit betekent concreet:
 - Er is een landelijk vastgestelde uniforme set van taakvelden. Voor de programma's Bedrijven en Gebieden van de DCMR alleen het taakveld 'milieubeheer' relevant;
 - De door de participanten gezamenlijk vastgestelde prestatie-indicatoren worden opgenomen in het programma Bedrijven;
 - De kosten van de overhead worden apart geraamd in een apart (derde) programma Bedrijfsvoering;
 - Er wordt een raming van de Vennootschapsbelasting (VPB) opgenomen in het programma Bedrijfsvoering;
 - Er wordt een raming van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen;
 - Er wordt een raming van de post onvoorzien opgenomen;

- Van de vijf landelijk vastgestelde financiële indicatoren zijn er voor de DCMR slechts drie relevant. Deze worden opgenomen en toegelicht in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen;
 - De belangrijkste financiële risico's voor de DCMR zullen in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen worden benoemd en gekwalificeerd. Hierin wordt ook de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen toegelicht en onderbouwd.
13. Op verzoek van de provincie is in paragraaf 6.3 een indicatie opgenomen van de financiële omvang van de vrijgestelde en de belaste activiteiten in het kader van de wet Vennootschapsbelasting.

4 Programma Bedrijven

4.1 Inleiding

Het programma Bedrijven bevat alle taken die de DCMR uitvoert die betrekking hebben op bedrijven. Dit zijn reguleren, inspecteren en handhaven op basis van wetgeving zoals de Wabo, het Activiteitenbesluit, Bodemwet- en regelgeving, Luchtvaartwet- en regelgeving, de Provinciale milieuverordening en de Ontgrondingenwet.

De doelen uit het beleidskader worden binnen het programma bedrijven gerealiseerd op de wijze zoals afgesproken in het VTH uitvoeringsplan. Enkele afspraken daaruit zijn:

- Inspecties worden informatie- en risicogestuurd uitgevoerd.
- Bedrijven worden onverkort intensief gecontroleerd op de uitvoering van veiligheidssystemen, de technische installaties en op veiligheidscultuur.
- De sanctiestrategie wordt consequent toegepast.
- Eigen verantwoordelijkheid van bedrijven, branches en ketens op het gebied van milieu en veiligheid wordt versterkt.
- Kwaliteit van uitvoering door samenwerking tussen inspectiediensten en omgevingsdiensten wordt versterkt.

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke werkzaamheden in 2018 binnen het programma bedrijven centraal staan. Dit aan de hand van beantwoording van drie vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag dat kosten?

4.2 Wat willen we bereiken?

Ten aanzien van hetgeen de DCMR binnen het programma Bedrijven wil bereiken wordt verwezen naar het kader uit hoofdstuk 2. De exacte uitwerking daarvan in 2018 wordt, binnen de kaders van de werkplannen, vertaald in een uitvoeringsprogramma.

4.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen het programma Bedrijven gelden in 2018 de volgende speerpunten die in deze paragraaf nader worden toegelicht:

1. Realiseren doelen door uitvoering VTH taken op hoog niveau.
2. Naleving binnen branches.
3. Optimale dienstverlening en efficiënte uitvoering Wabo.
4. Moderniseren milieubeleid door vernieuwen van het instrumentarium VTH.
5. Vanuit Brzo+ ontwikkeltrajecten initiëren om de kwaliteit van de uitvoering en het level playing field voor bedrijven te verbeteren.
6. De bevolking in begrijpelijke taal informeren over de uitvoering van de VTH taken door de DCMR.

Ad. 1 Uitvoering VTH taken op hoog niveau

Om het hoge niveau van uitvoering zoals bedoeld in het VTH uitvoeringsplan te kunnen realiseren wordt ingezet op twee sporen, het beheren en ontwikkelen van kennis enerzijds en het programmatisch organiseren van de VTH-taken anderzijds.

Kwalitatief hoogwaardige kennis is de basis en het vertrekpunt voor een goede uitvoering. De DCMR zorgt dat milieukennis op peil blijft en verder wordt ontwikkeld. In dat kader zijn het effectieve gebruik van het bestaande kennisnetwerk en een adequate samenwerking met andere regionale en landelijke overheden van belang. Om de kwaliteit van uitvoerbaarheid van nieuwe wet en regelgeving te toetsen en te borgen denkt DCMR mee vanuit de uitvoeringspraktijk door inbreng in (landelijke) kennisinfrastructuurprojecten, waaronder die van Zuid-Holland en Omgevingsdienst NL (dit geldt evenzeer voor het programma Gebieden).

Sinds 2017 zijn de VTH-werkzaamheden op programmatische wijze meerjarig gepland middels het MJP, dat is gericht op het behalen van doelstellingen binnen de milieuthema's. Door het uitvoeren van de programmering vinden de VTH-taken risicogericht en met de juiste focus plaats. Het op deze wijze sturen op focuspunten om de bijdrage aan de fysieke leefomgeving inzichtelijk te maken is een van de aanbevelingen voor de Omgevingsdiensten uit de landelijke evaluatie van het vernieuwde VTH stelsel (juli 2015).

Binnen de inspectiecyclus komt de programmatische werkwijze tot uiting door middel van meerjarige uitvoeringsplannen per branche. Een dergelijke werkwijze vereist kennis van en zicht op de branche die geïnspecteerd wordt. Daarom werkt de DCMR sinds september 2015 in een structuur waarin bedrijfsbranches het primaire organisatiecriterium zijn.

Binnen reguleren komt de programmatische werkwijze tot uiting door het ontwikkelen van branchevisies waarin aangegeven is aan welke eisen bedrijven op de langere termijn moeten voldoen. Deze eisen worden doorvertaald naar vergunningen. Daarnaast wordt jaarlijks een actualisatieprogramma vergunningen opgesteld.

Ad. 2 Naleving binnen branches

De DCMR bewaakt en bevordert naleving bij bedrijven door een informatie- en risicogestuurde aanpak per brache op te stellen. De aanpak is gericht op branches omdat het bezien van het bedrijf in zijn branche een impuls geeft aan de kennis van de bedrijven door verbeterd zicht op de overeenkomsten en verschillen tussen vergelijkbare bedrijven, de koplopers en de aandachtbedrijven binnen de branche, de nalevingsproblematiek, de oorzaken daarvan en de te beïnvloeden externe stakeholders. Bedrijfsbranches bij de DCMR zijn onder meer horeca- en sportinrichtingen, tank op- en overslagbedrijven (natte bulk), raffinaderijen, tankstations, glas-tuinbouw, en metaalbewerking.

In 2016 heeft de DCMR daarom voor 41 branches een plan opgesteld waarin op hoofdlijnen de risico's, doelgroepanalyse en aanpak zijn beschreven voor de komende vier jaar. In 2017 zullen deze plannen worden bijgesteld aan de hand van de resultaten uit 2016.

Ad. 3 Optimale dienstverlening en efficiënte uitvoering Wabo

De DCMR blijft inzetten op verbetering van de kwaliteit en efficiëntie van de Wabo uitvoering door integrale ketensamenwerking tussen de DCMR, de Veiligheidsregio (VRR), de gemeente Rotterdam en de regiogemeenten. Dit mede ter voorbereiding op de Omgevingswet. Eén loket bij de DCMR voor de vergunningplichtige bedrijven in het havengebied en integraal vooroverleg bij complexere vergunningaanvragen zijn uitgangspunt.

Ad. 4 Vernieuwen VTH instrumentarium

De DCMR blijft innoveren om een professionele en efficiënte taakuitvoering waar te blijven maken en zoveel mogelijk voor te sorteren op de Omgevingswet.

Voor toezicht en handhaving wordt ingezet op versterking van de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven en worden ook andere instrumenten dan inspecties en sancties ingezet, mede op basis van toepassing van de methodiek 'doelgroepanalyse' die in 2018 verder wordt ontwikkeld binnen het werkproces.

De Omgevingswet beoogt procedures te vereenvoudigen en te verkorten, ook ten aanzien van vergunningverlening. Daarom oriënteert de DCMR zich op verandering van het proces en de inhoud van de vergunning(verlening). Daartoe wordt onder meer binnen het project VV 2.0 beoogd te komen tot een digitaal actueel beeld van de voor een bedrijf geldende verplichtingen, zodat het proces van het verstrekken van en het wijzigen van vergunningen versneld kan worden. Het streefbeeld is een dynamische vergunning waarin wijzigingen eenvoudig te verwerken zijn in de oorspronkelijke aanvraag en vergunning. De vergunning is daarmee altijd actueel. Met IenM en de provincie Zuid-Holland wordt gesproken over de wijze waarop het project uitgevoerd dient te worden.

Ad 5. Incidentenonderzoek

Wanneer er een incident optreedt, wordt op het betreffende incident gereageerd om de veiligheid en het milieu optimaal te beschermen. De gevolgen van een incident dienen op grond van de zorgplicht altijd onverwijld ongedaan te worden gemaakt en op basis van de vergunning is het bedrijf verplicht incidenten te melden. De informatie over incidenten die het bedrijf rapporteert naar de overheid, wordt vaak alleen gebruikt in de beoordeling over de veiligheid van het betreffende bedrijf. Te weinig wordt er naar aanleiding van incidenten gekeken of en bij welke andere inrichtingen vergelijkbare risico's spelen, zodat daar preventie kan plaatsvinden.

Het is belangrijk om de betreffende informatie te analyseren en door te vertalen naar vergelijkbare bedrijven. Er ligt een uitdaging om bij incidenten deze pdca-loop beter gesloten te maken door de juiste follow-up te geven aan de leerpunten.

Ad. 6 Uniforme aanpak voor Brzo bedrijven

Vanuit Brzo+ wordt regie gevoerd op de uitvoering van VTH-taken bij Brzo-bedrijven en worden ontwikkeltrajecten geïnitieerd om de kwaliteit van de uitvoering en het level playing field voor bedrijven te verbeteren. Doel is om de inspectiepartners als zijnde één overheid richting bedrijfsleven te laten acteren. Op het gebied van het eenduidig inspecteren zijn de laatste jaren enkele stappen gezet. De nadruk zal in 2018 liggen op enkele initiatieven om level playing field op het gebied van vergunningverlening te creëren.

Mogelijk worden in 2018 veranderingen doorgevoerd in de Brzo-structuur/mandatering, onder meer onder invloed van wetgeving en het OvV-rapport naar aanleiding van de opvolging van de aanbevelingen uit het Odfjell-rapport.

Ad .7 Transparante overheid

De DCMR informeert burgers over de staat van veiligheid en milieu van bedrijven in de directe leefomgeving door resultaten van relevante inspecties, handhavingbesluiten en CIN meldingen in begrijpelijke taal openbaar te maken. Dit vindt plaats in overleg met de participanten.

4.4 Kritische proces indicatoren

Binnen het programma bedrijven zijn met participanten de kritische proces indicatoren afgesproken, zoals opgenomen in onderstaande tabel. Over deze indicatoren zal gerapporteerd worden in het jaarverslag 2018.

	Omschrijving	Indicator	Doel	Streefwaarden
1	Op tijd verlenen van vergunningen kortlopende procedures	% afgeronde besluiten binnen wettelijke termijn	Voorkomen dat vergunningen van rechtswege worden verleend (Lex Silencio Positivo)	100 %
2	Op tijd verlenen van vergunningen langlopende procedures	% afgeronde besluiten binnen wettelijke / afgesproken termijn	Op tijd eisen en maatregelen vastleggen tbv adequaat toezicht	85 %
3	Uitvoeren actualisatieprogramma	% vergunningen geactualiseerd conform programma	Het vergunningenbestand actueel houden	100 %
4	Uitvoeren inspectieprogramma	% uitgevoerde controles conform het jaarlijks op te stellen inspectieprogramma	Programmatisch (preventief) toezicht risicogericht uitgevoerd, gericht op verbeteren naleefgedrag en beperken ernstige milieuovertredingen	100 %
5	Opvolgen sanctiematrix	% uitgevoerde acties conform de sanctiematrix	Voortvarende aanpak van de handhaving	100 %

4.5 Wat mag dat kosten?

De financiële omvang van het programma Bedrijven is bepaald aan de hand van de jaarrekening 2016, de vastgestelde werkplannen 2017 en het financieel kader 2018. Het programma Bedrijven wordt enerzijds ingevuld vanuit de werkplannen en werkplanprojecten van de participanten en anderzijds door additionele projecten, die door participanten en niet-participanten worden gefinancierd.

Tabel 2

Programma Bedrijven (x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2017	Realisatie 2016
Taakveld: milieubeheer			
- Baten	€ 24.062	€ 24.865	€ 24.531
- Lasten	€ 24.062	€ 24.865	€ 24.517
Resultaat programma Bedrijven	€ 0	€ 0	€ 14

De begroting 2018 is een indicatie voor de omvang van het programma. Tijdens de werkplanbesprekingen worden concrete afspraken gemaakt over de invulling en financiële omvang.

De daling van de begroting 2018 wordt vooral verklaard door het vervallen van incidentele bijdragen VTH vanuit de provincie.

5 Programma Gebieden

5.1 Inleiding

Binnen het programma gebieden is het de uitdaging om duurzame ontwikkeling te realiseren en de leefomgevingskwaliteit te verbeteren in een gezonde balans tussen milieu, economie en ruimte. De aanpak is voornamelijk gebiedsgericht en heeft betrekking op met de participant afgesproken werkzaamheden zoals ruimtelijke planvorming of een aanpak op een specifiek milieuthema dat niet bedrijfs- of branchespecifiek is.

Enkele voorbeelden van dit soort werkzaamheden zijn:

- Het uitvoeren of ontwikkelen van de actieprogramma's voor, onder meer, luchtkwaliteit, bodemsaneringsprogramma's en actieplannen geluid.
- Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma Impuls Omgevingsveiligheid.
- Het ontwikkelen van integraal ondergrondbeleid voor de regio.
- Bijdragen aan de energie- en duurzaamheid-doelstellingen van participanten, zoals belegd in onder meer het programma "Duurzaamheid dichterbij de Rotterdammer".
- Invulling geven aan het beter benutten van industriële restwarmte.
- Uitvoering geven aan de doelstellingen op het terrein van nuttig hergebruik van afval, schonere openbaar vervoer en vermindering luchtmissies scheepvaart en logistiek.

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke werkzaamheden in 2018 binnen het programma gebieden centraal staan. Dit aan de hand van beantwoording van drie vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag dat kosten?

5.2 Wat willen we bereiken?

Ten aanzien van hetgeen de DCMR binnen het programma gebieden wil bereiken wordt verwezen naar het kader uit hoofdstuk 2. De exacte uitwerking daarvan in 2018 wordt vertaald in werkplannen en, zo nodig, in plannen van aanpak.

5.3 Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen het programma gebieden gelden in 2018 de volgende speerpunten die in deze paragraaf nader worden toegelicht:

1. Integrale benadering bij ruimtelijke ontwikkeling
2. Pilots Omgevingswet
3. Ontwikkeling databeheer
4. Beïnvloeding (internationale) regelgeving
5. Citizen science

Ad. 1 Integrale benadering bij ruimtelijke ontwikkeling

De DCMR zet zich onverkort in op advisering in ruimtelijke planprocessen. Dit vindt plaats door vooraf voor een concreet plan relevante kaders aan te geven, tussentijds bij planvorming te adviseren en de uitgewerkte plannen voorafgaand aan de besluitvorming te toetsen op basis van die kaders. Als uitgangspunt hanteert de DCMR de eisen die voortvloeien uit wet- en regelgeving, het beleid en de ambities van de betrokken participanten op het gebied van milieu,

veiligheid en duurzaamheid. Per participant worden maatwerkafspraken gemaakt op welke wijze de DCMR betrokken is bij ruimtelijke plannen en op welke wijze deze adviesrol vorm krijgt.

In 2018 wordt ingezet op verbetering van de leefomgevingskwaliteit in het Rijnmondgebied door zoveel mogelijk integraal te adviseren. Daarbij gaat het erom de milieuadvisering zoveel mogelijk aan te laten sluiten op ontwikkelingen in economie en ruimte.

Ad. 2 Pilots Omgevingswet

In het beleidskader is aangegeven dat de Omgevingswet zal leiden tot vernieuwd samenspel met participanten. In samenspraak met de participanten zal worden voorgesorteerd op de veranderingen die de Omgevingswet met zich meebrengt. In dat kader zullen mogelijkheden worden onderzocht om gezamenlijk pilots uit te voeren.

Ad. 3 Ontwikkeling databeheer

Voor een integrale benadering zoals de Omgevingswet voorstaat, is het belangrijk om over betrouwbare en actuele (milieu)gegevens te beschikken zodat deze in alle fasen van de beleidscyclus kunnen worden ingezet. Dit vereist een degelijke en zoveel mogelijk digitaal te ontsluiten informatievoorziening. Er wordt daarom gewerkt aan publieksvriendelijke informatiesystemen die actuele data over milieubelasting tonen en de basis vormen voor diverse producten (monitoringsrapportages, verkenningen, scenariostudies) voor participanten en inwoners van het Rijnmondgebied.

Daartoe richt de DCMR zich onder meer op het landelijke 'Digitaal Stelsel Omgevingswet', waarmee een uniforme standaard wordt neergezet voor het beheren en beschikbaar stellen van omgevingsdata. Een regionale database met gegevens die op maat toepasbaar zijn en met een uniforme en transparante datakwaliteit, geeft hieraan in het Rijnmondgebied een praktisch hanteerbare uitwerking.

Ad. 4 Beïnvloeding internationale regelgeving

Nationale en Europese regelgeving en ambities bepalen mede de aanpak binnen het Rijnmondgebied. Daarom maken beleidsbeïnvloeding en kennisdeling op nationaal en internationaal niveau onderdeel uit van dit programma. Zo kan in een vroegtijdig stadium worden geanticipeerd op beleidsontwikkelingen die van belang zijn. In 2018 speelt dit met name op het gebied van nieuwe regelgeving op het thema geluid.

Ad. 6 Citizen science

Het publiek wordt betrokken bij de omgevingskwaliteit. Dit wordt mogelijk doordat goedkope sensoren en meetapparatuur beschikbaar komt. In zogenaamde citizen science pilots zal, in eerste instantie op luchtgebied, ervaring worden opgedaan met het samen uitvoeren van milieumetingen.

5.4 Wat mag dat kosten?

De financiële omvang van het programma Bedrijven is bepaald aan de hand van de jaarrekening 2016, de vastgestelde werkplannen 2017 en het financieel kader 2018. Het programma Gebieden wordt enerzijds ingevuld vanuit de werkplannen en werkplanprojecten van de participanten en anderzijds door additionele projecten, die door participanten en niet-participanten worden gefinancierd.

Tabel 3

Programma Gebieden (x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2017	Realisatie 2016
Taakveld: milieubeheer			
- Baten	€ 16.007	€ 16.808	€ 14.648
- Lasten	€ 16.007	€ 16.808	€ 14.496
Resultaat programma Gebieden	€ 0	€ 0	€ 152

De begroting 2018 is een indicatie voor de omvang van het programma. Tijdens de werkplanbesprekingen worden concrete afspraken gemaakt over de invulling en financiële omvang.

De daling van de begroting ten opzichte van de begroting 2017 wordt vooral veroorzaakt door een lagere raming van de externe projecten (zie ook tabel 9).

6 Programma Bedrijfsvoering

6.1 Inleiding

Sinds de begroting 2017 heeft de DCMR een apart hoofdstuk voor het programma Bedrijfsvoering. Dit heeft een drietal redenen:

1. Door het wijzigingsbesluit 2016 van het BBV is de DCMR vanaf de begroting 2017 verplicht inzicht te geven in de kosten van de overhead. Het BBV heeft overhead als volgt gedefinieerd: "het geheel aan taken en activiteiten gericht op de ondersteuning van medewerkers in het primaire proces". Meer gespecificeerd betreft het:
 - De loonkosten van sturingsfuncties en ondersteuningsfuncties.
 - ICT kosten.
 - Huisvestingskosten.
 - Kosten ten behoeve van uitbesteding bedrijfsvoering.

Het apart begroten en verantwoorden van de kosten van de overhead betekent niet dat de DCMR de integrale kostprijsbenadering loslaat. Het BBV erkent dat deze nog altijd noodzakelijk blijft, bijvoorbeeld voor de berekening van de omvang van de BTW en VPB.

2. Een andere reden betreft de verplichting om sinds 2017 een raming op te nemen van de verwachte omvang van de af te dragen vennootschapsbelasting (VPB). In mei 2015 is de wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen aangenomen. Dit betekent dat overheidsondernemingen, zoals gemeenschappelijke regelingen per 1 januari 2016 belastingplichtig zijn geworden voor de VPB.
3. Daarnaast zijn binnen het programma Bedrijfsvoering nog twee verplichte posten begroot: de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien. De algemene dekkingsmiddelen betreffen inkomsten voor de DCMR die niet direct gerelateerd zijn aan een inhoudelijk programma en derhalve vrij besteedbaar zijn. De post onvoorzien is bedoeld voor dekking van onvoorziene lasten en maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit.

6.2 Baten en lasten

In onderstaande tabel wordt inzichtelijk gemaakt wat de voor 2018 geraamde lasten en baten zijn voor het programma Bedrijfsvoering. De kosten van de overhead maken, conform het vernieuwde BBV, onderdeel uit van het taakveld ondersteuning organisatie. Ter vergelijking is de begroting 2017 en de realisatie 2016 opgenomen.

Tabel 4a:

Programma Bedrijfsvoering (x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2017	Realisatie 2016
Taakveld: ondersteuning organisatie			
- Baten	€ 16.620	€ 15.580	€ 16.155
- Lasten	€ 16.620	€ 15.580	€ 16.155
- Post onvoorzien	€ 0	€ 0	€ 0
- Algemene dekkingsmiddelen	€ 25	€ 0	-€ 1.161
- Vennootschapsbelasting	-€ 25	€ 0	pm
Resultaat programma Bedrijfsvoering	€ 0	€ 0	pm

6.3 Toelichting

Een belangrijke grondslag voor het ramen van de overhead is de vastgestelde formatie voor sturings- en ondersteuningsfuncties in het inrichtingsplan van de DCMR. Deze formatie is financieel vertaald op basis van de functiekosten voor betreffende functies.

In de begroting is de definitie voor overhead uit het BBV gevolgd. Dit heeft als consequentie dat een aantal kostenposten, die in ruimere definities ook als overhead gezien kunnen worden, hierin niet zijn verdisconteerd. Voorbeelden hiervan zijn: overige personeelskosten, opleidingen, leasekosten, documentatie en communicatie, dienstkleding en abonnementen.

Door de integrale kostprijsbenadering die de DCMR hanteert, is het uitgangspunt dat de kosten van de overhead verdisconteerd zijn in zijn tariefstelling. Door middel van het realiseren van directe, facturable uren in de primaire processen worden baten gerealiseerd waarmee de kosten van de overhead worden gedekt.

Alle baten van de DCMR zijn direct gerelateerd aan één van de twee inhoudelijke programma's en er is geen beleidsvrije ruimte voor onvoorziene uitgaven. De DCMR raamt daarom de posten onvoorzien als nihil. De begrote stijging van de kosten overhead ten opzichte van de realisatie 2016 wordt vooral veroorzaakt door een stijging van de ICT kosten als gevolg van nieuwe investeringen, het nieuwe informatiebeleidsplan en de invoering van Rudis. Daarnaast zijn de overige materiële componenten (huisvesting en uitbestedingen) geïndexeerd.

In het kader van de analyse van de activiteiten van de DCMR voor de invoering van de Vennootschapsbelasting (VPB) per 2016, heeft de DCMR een inschatting gemaakt dat zij in beginsel in het kader van de VPB ondernemingsactiviteiten uitvoert en dus VPB-plichtig is. Vervolgens is een overzicht gemaakt van de verwachte vrijgestelde en belaste activiteiten. Aan de hand hiervan is ook een indicatie opgesteld van de verwachte omvang van de af te dragen VPB over 2016. Hierover is in het voorstadium enkele keren overleg gevoerd met de belastingdienst.

Voordat de DCMR aangifte gaat doen, heeft zij de onderliggende aannames en uitgangspunten formeel voorgelegd aan de belastingdienst voor een standpuntbepaling. De omvang van de af te dragen VPB 2016 is daarom ook nog niet bekend. Op basis van de uitgevoerde analyse 2016 wordt ingeschat dat voor 2018 ca. € 25.000 aan VPB afgedragen zal moeten worden. Naar verwachting zal dit gedekt kunnen worden uit de algemene dekkingsmiddelen.

Op verzoek van de provincie is een indicatie berekend van de verhouding van de VPB-vrijgestelde en VPB-belaste activiteiten binnen de begroting van de DCMR.

Tabel 4b:

Verdeling begroting 2018	Min	Max	Aandeel Begroting 2018 (min) x 1.000	Aandeel begroting 2018 (max) x 1.000
VPB - vrijgestelde activiteiten	98%	91%	€ 55.385	€ 51.814
VPB - belaste activiteiten	2%	9%	€ 1.304	€ 4.875
Totaal	100%	100%	€ 56.689	€ 56.689

Er is een minimum en een maximum variant berekend van de verwachte omzetverdeling. De daadwerkelijke verdeling is afhankelijk van de uiteindelijke standpuntbepaling door de belastingdienst. De VPB wordt uitsluitend berekend over de fiscale winst die met de bovengenoemde VPB belaste activiteiten wordt behaald.

7 Paragrafen

7.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een aantal paragrafen die op grond van het BBV moeten worden opgenomen. Achtereenvolgens worden in deze paragrafen de volgende onderwerpen behandeld:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen
- Risicomanagement
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Verbonden partijen

7.2 Lokale heffingen

De DCMR legt geen lokale heffingen op.

7.3 Weerstandsvermogen

7.3.1 Algemeen

De paragraaf weerstandsvermogen geeft een beschouwing over de kwaliteit van de vermogenspositie van de DCMR op lange termijn.

Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de voortzetting van de door de DCMR uit te voeren taken in het gedrang komt. Het weerstandsvermogen is het saldo van de weerstandscapaciteit en de financiële gevolgen van de risico's. Het weerstandsvermogen geeft samen met het begrotingsresultaat, het verloop van de investeringen, financiering, reserves en voorzieningen en de uitkomsten van de meerjarenraming een indicatie van de financiële positie van de DCMR.

Het weerstandsvermogen kan betrekking hebben op het begrotingsjaar zelf (statisch weerstandsvermogen) of op meerdere jaren (dynamisch weerstandsvermogen). Om het weerstandsvermogen te kunnen bepalen is inzicht nodig in enerzijds de weerstandscapaciteit en anderzijds in de omvang en de achtergronden van de risico's.

De paragraaf weerstandsvermogen bevat volgens de voorschriften vanuit het BBV ten minste:

- a. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's
- b. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- c. een inventarisatie van de risico's
- d. een aantal gedefinieerde financiële indicatoren

7.3.2 Weerstandsvermogen DCMR

De weerstandscapaciteit van DCMR bestaat uit de algemene reserve. De ontwikkeling van de algemene reserve is in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 5

Ontwikkeling algemene reserve (x € 1.000)	Mutaties	Stand
Stand per 1 januari 2018		€ 1.770
Toevoeging uit resultaat 2017	€ 0	
Onttrekkingen uit het resultaat 2017	€ 0	
Resultaatbestemming 2017	€ 0	
Per saldo mutatie weerstandsvermogen 2017		€
Stand per 31 december 2018		€ 1.770

De (individuele) risico's bieden geen directe basis voor een wiskundig berekening van het door de DCMR benodigd weerstandsvermogen. Desalniettemin zullen schommelingen optreden in het jaarresultaat van de DCMR, hetzij door interne hetzij door externe factoren. Aangezien deze schommelingen van veel - deels samenhangende - factoren afhankelijk is zal het jaarresultaat nooit geheel beheersbaar zijn. Daarom is het verstandig een adequaat weerstandsvermogen op te bouwen om deze schommelingen op te kunnen vangen zonder direct terug te moeten vallen op een additionele bijdrage van de participanten na afloop van een boekjaar. Een beperkte omvang is voldoende omdat de organisatie en de sturing er op zijn gericht risico's te beheersen en financiële consequenties te minimaliseren.

Het belangrijkste door het weerstandsvermogen af te dekken risico is adequate aanpassing van de organisatie en bedrijfsvoering aan substantiële wijzigingen in de aard en het volume van de dienstverlening op korte termijn. Dit risico wordt gedeeltelijk opgevangen door het gevoerde personeelsbeleid in combinatie met de reguliere uitstroom en instroom van personeel. Op grond van afstemming met het management van de organisatie en het Dagelijks Bestuur, aangevuld met gesprekken met de controlerend accountant is geconcludeerd dat een weerstandsvermogen met een omvang van 3% van de gemiddelde jaaropbrengst van drie voorgaande jaren reëel is, ook in vergelijking met andere overheidsorganisaties. Daar waar deze buffer geen uitsluitel biedt voorziet artikel 33 van de Gemeenschappelijke Regeling, waarin de financiële verantwoordelijkheid van de gezamenlijke participanten is vastgelegd.

7.4 Risicomanagement

7.4.1 Algemeen

De DCMR Milieudienst Rijnmond levert met inzet van wettelijke instrumenten en vanuit zijn specifieke deskundigheid een bijdrage aan het verlagen van de milieubelasting van bedrijven en aan het verhogen van de milieukwaliteit en veiligheid in het Rijnmondgebied. De DCMR werkt vanuit zijn expertise ook actief aan de integratie van milieuaspecten in andere beleidsterreinen en aan milieu en veiligheid gerelateerde maatschappelijke vraagstukken en nieuwe ontwikkelingen. Om deze doelstelling ook in de toekomst te kunnen realiseren en de gewenste kwaliteit te kunnen blijven leveren treft de dienst maatregelen voor een goede reputatie en een duurzaam gezonde financiële situatie. Dit vindt plaats in het kader van 'good public governance'. Eén van deze maatregelen is het opzetten en onderhouden van een systeem van risicomanagement. Daarbij wordt het begrip 'risico' breed opgevat als een gebeurtenis die zich in de toekomst kan voordoen en die gevolgen heeft voor de realisatie van de doelstelling van de DCMR.

Cyclisch risicomanagement is in de DCMR-organisatie in 2012 geïmplementeerd. De tweejaarlijkse uitvoering van de risicocycclus ondersteunt ook twee eerder geformuleerde doelstellingen:

- Risicobewustzijn; het besef dat ook de DCMR fouten kan maken en daarvan kan leren. Risicomanagement is een instrument dat dit bewustzijn ondersteunt.
- Inbedden van risicomanagement in de reguliere planning en control cyclus.

7.4.2 Inventarisatie risico's

In 2016 is een nieuwe cyclus gestart met het inventariseren en categoriseren van risico's. Uit de gehouden inventarisatie zijn geen substantiële onbekende risico's naar voren gekomen, en hebben de geïnventariseerde potentiële risico's betrekking op de volgende onderwerpen :

1. Een mogelijk onvoldoende beschikbaarheid van kennis en ervaring om de taken goed uit te voeren;
2. Een onvoldoende beschikbaarheid van adequaat gegevensbeheer (informatie m.b.t. milieu-kwaliteit, bedrijfsinformatie, ed.)
3. Een mogelijk onvoldoende sturing en beheersing van de interne processen waardoor de inzet niet goed kan worden onderbouwd
4. Het onvoldoende kunnen inspelen op wensen van de omgeving en externe ontwikkelingen waardoor de organisatie niet toekomstbestendig is".

Voor elk van deze risico's wordt in het eerste halfjaar van 2017 de impact gekwantificeerd en worden beheersmaatregelen opgesteld.

Vooralsnog wordt niet voorzien dat vanuit deze risicocycclus een voorstel komt voor een aanpassing van de door het bestuur vastgestelde norm voor het weerstandsvermogen.

Het op grond van de vorige cyclus opgezette reviewprogramma 2014-2015 is in het eerste halfjaar van 2016 afgerond. Dit heeft geresulteerd in verschillende verbeteringen in de procesuitvoering van de DCMR. Bij het vastgestelde en opgestarte reviewprogramma 2016-2017 wordt vooral voortgeborduurd op het reviewprogramma 2014-2015 en aanbevelingen daaruit. Door de per 1 september 2015 geïmplementeerde reorganisatie zijn veel processen substantieel veranderd. Na de reorganisatie eind 2015 is verder gewerkt aan de implementatie en verbetering van de nieuwe processen. Daardoor was er in 2016 zoveel in beweging dat er minder mogelijkheden waren voor het uitvoeren van procesgerichte reviews. Na het realiseren van die vernieuwing van processen in de trits opzet, bestaan en werking zijn er vanaf 2017 weer voldoende mogelijkheden voor het inzetten van procesgerichte reviews.

In de verdere borging van risicomanagement in de organisatie heeft het directieteam begin 2014 besloten de gebruikte instrumenten van risicomanagement samen te brengen in een structuur, onder toezicht van een auditcommissie. De auditcommissie bestaat uit het directieteam, aangevuld met de controller. In 2016 is de auditcommissie uitgebreid met een extern lid om van buiten een impuls te geven aan het risicomanagement binnen de DCMR.

7.4.3 Financiële indicatoren

De indicatoren in onderstaande tabel 6 zijn overeenkomstig de voorschriften van BBV bekend:

Tabel 6

Kengetallen	Jaarverslag 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Netto schuldquote	-0,9%	0,4%	1,3%
Solvabiliteitsratio	33,1%	42,8%	38,3%
Structurele exploitatieruimte	1,2%	1,3%	1,9%

Netto schuldquote	De afwijking tussen begroting 2018 en jaarverslag 2016 komt met name door de verwachte afwikkeling in het vastgoeddossier. Hierdoor zijn de netto vlottende schulden en overlopende passiva fors afgenomen. Tevens is de verwachting dat de uitzettingen < 1 jaar zullen afnemen.
Solvabiliteitsratio	De afwijking tussen begroting 2018 en jaarverslag 2016 komt met name door de verwachte afwikkeling in het vastgoeddossier. Tevens is de verwachting dat de bestemmingsreserve in 2018 fors lager zullen zijn.

Structurele exploitatieruimte De verwachte baten in 2018 zijn gelijk aan de verwachte lasten in 2018. Tevens is de onttrekking van de bestemmingsreserve in 2018 lager dan in 2016.

7.5 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn duurzame productiemiddelen die de DCMR nodig heeft om de diensten en goederen te produceren die aan participanten en niet-participanten geleverd worden. Deze paragraaf moet op grond van het BBV ten minste de kapitaalgoederen wegen, riolering, groen en gebouwen bevatten.

Het kantoorgebouw aan de 's-Gravelandseweg 565-567 te Schiedam wordt in de zin van het BBV aangemerkt als kapitaalgoed. De DCMR heeft de kantoorpanden op dit adres nagenoeg geheel in eigendom.

7.6 Financiering

De financieringsparagraaf vloeit voort uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO). Voor de DCMR is deze regelgeving vertaald in het door het Algemeen Bestuur vastgestelde treasury statuut. Deze financieringsparagraaf is in samenhang met het treasury statuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasury functie van de DCMR. De treasury functie omvat het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Aandachtspunten vanuit de treasury zijn:

- Facturering van de bijdragen van de participanten vindt vier keer per jaar plaats; de bijdragen van de participanten moeten uiterlijk halverwege het lopende kwartaal zijn ontvangen.
- De DCMR leent geen gelden uit aan derden.
- De DCMR maakt binnen de regelgeving voor decentrale overheden alleen gebruik van goed bekendstaande banken.
- Voor de financiering van tekorten op de rekening-courant wordt gebruik gemaakt van kasgeldleningen via goed bekendstaande banken.

In onderlinge samenhang worden het treasury statuut, de financiële verordening en de controle verordening jaarlijks beoordeeld op hun actualiteit en indien nodig opnieuw vastgesteld door het algemeen bestuur.

7.7 Verbonden partijen

In verband met bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk daarmee verband houdende risico's moet in de begroting en in de jaarstukken een paragraaf worden opgenomen waarin aandacht wordt besteed aan de verbonden partijen. Verbonden partijen zijn die partijen waarin de DCMR een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Dat kunnen zijn gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, vennootschappen, stichtingen en verenigingen.

Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij, hetzij door stemrecht. Van een financieel belang is sprake als de DCMR aan de verbonden partij een bedrag beschikbaar heeft gesteld dat niet verhaalbaar is als de partij failliet gaat of als de DCMR aansprakelijk is voor een bepaald bedrag als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bij een verbonden partij is dus sprake van een financieel en een bestuurlijk belang. Het is dus niet de bedoeling te rapporteren over alle partijen waarmee de DCMR op enigerlei wijze in bijvoorbeeld projectverband (zie het programma “Jaarverslag Projecten”) verbonden is.

Hoewel de DCMR participeert in vele vormen van samenwerking op projectbasis is er in het primaire proces geen sprake van een verbonden partij.

Deel 2: Financiële begroting

8 Overzicht van Baten en Lasten

In onderstaande tabel 7 is voor de jaren 2018 – 2021 een gespecificeerd inzicht gegeven in de ontwikkeling van de baten en lasten van de DCMR.

Tabel 7

Lasten en Baten	2018	2019	2020	2021
Brutosalarissen	€ 25.484.222	€ 25.555.064	€ 25.752.054	€ 26.007.575
Garantietoelagen	€ 1.085.750	€ 1.096.608	€ 1.107.574	€ 1.118.649
IKB en overige salariskosten	€ 5.402.260	€ 5.456.282	€ 5.510.845	€ 5.565.954
Sociale lasten	€ 7.755.075	€ 7.832.626	€ 7.910.952	€ 7.990.061
Overige personeelskosten	€ 1.898.925	€ 1.917.914	€ 1.937.094	€ 1.956.465
Personeelskosten	€ 41.626.231	€ 41.858.494	€ 42.218.519	€ 42.638.704
Inhuur personeel	€ 2.400.000	€ 1.700.000	€ 1.357.000	€ 1.150.000
Diensten door derden	€ 711.050	€ 612.761	€ 618.888	€ 625.077
Inhuur personeel / diensten derden	€ 3.111.050	€ 2.312.761	€ 1.975.888	€ 1.775.077
Afschrijvingskosten	€ 1.185.000	€ 1.185.000	€ 1.185.000	€ 1.185.000
Huisvestingskosten	€ 3.447.938	€ 3.482.417	€ 3.517.242	€ 3.552.414
Automatiseringskosten	€ 1.987.459	€ 2.007.333	€ 2.027.407	€ 2.047.681
Vervoerskosten	€ 814.060	€ 822.201	€ 830.423	€ 838.727
Documentatiekosten	€ 540.754	€ 546.162	€ 551.623	€ 557.139
Communicatiekosten	€ 227.604	€ 229.880	€ 232.178	€ 234.500
Overige kosten	€ 97.970	€ 98.950	€ 99.939	€ 100.939
Overige directe kosten	€ 7.115.784	€ 7.186.942	€ 7.258.812	€ 7.331.400
Materiële lasten werkplannen	€ 4.740.668	€ 4.601.538	€ 4.457.516	€ 3.958.553
Totale lasten	€ 57.778.734	€ 57.144.734	€ 57.095.734	€ 56.888.734
Baten	€ 56.688.734	€ 56.688.734	€ 56.688.734	€ 56.688.734
Totale baten	€ 56.688.734	€ 56.688.734	€ 56.688.734	€ 56.688.734
Resultaat voor bestemming	€ -1.090.000	€ -456.000	€ -407.000	€ -200.000
Onttrekkingen bestemmingsreserves				
Informatievoorziening	€ 550.000	€ 200.000	€ 207.000	€ -
Productontwikkeling	€ 100.000	€ -	€ -	€ -
Personeel en Organisatie	€ 440.000	€ 256.000	€ 200.000	€ 200.000
Transitie Fysieke Infrastructuur	€ -			
Resultaat na bestemming	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Voorstel technische bestemming:				
Mutatie algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -
Dotatie bestemmingsreserves:				
Informatievoorziening	€ -	€ -	€ -	€ -
Personeel en organisatie	€ -	€ -	€ -	€ -
Productontwikkeling	€ -	€ -	€ -	€ -
Resultaat na bestemming	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Conform de financiële uitgangspunten, opgenomen in hoofdstuk 3, is de meerjarenbegroting geïndexeerd met 0%.. Voor 2018 is geen nieuw beleid begroot.

In onderstaande tabel 8 is voor 2018 inzicht gegeven in de baten en lasten per participant:.

Tabel 8

Omschrijving	Lasten 2018	Baten 2018	Resultaat 2018
Gemeente Albrandswaard	€ 313.004	€ 313.004	€ -
Gemeente Barendrecht	€ 481.402	€ 481.402	€ -
Gemeente Brielle	€ 445.429	€ 445.429	€ -
Gemeente Capelle a/d IJssel	€ 406.192	€ 406.192	€ -
Gemeente Goeree-Overflakkee	€ 1.257.184	€ 1.257.184	€ -
Gemeente Hellevoetsluis	€ 395.775	€ 395.775	€ -
Gemeente Krimpen a/d IJssel	€ 444.370	€ 444.370	€ -
Gemeente Lansingerland	€ 1.200.531	€ 1.200.531	€ -
Gemeente Maassluis	€ 315.221	€ 315.221	€ -
Gemeente Nissewaard	€ 951.922	€ 951.922	€ -
Gemeente Ridderkerk	€ 785.411	€ 785.411	€ -
Gemeente Schiedam	€ 1.094.764	€ 1.094.764	€ -
Gemeente Vlaardingen	€ 1.358.154	€ 1.358.154	€ -
Gemeente Westvoorne	€ 424.070	€ 424.070	€ -
Gemeente Rotterdam	€ 17.176.647	€ 17.176.647	€ -
Provincie Zuid-Holland	€ 22.138.658	€ 22.138.658	€ -
Projecten	€ 7.500.000	€ 7.500.000	€ -
Totaal participanten	€ 56.688.734	€ 56.688.734	€ -

Toelichting

Op de werkplannen van de participanten worden geen financiële resultaten begroot. Hoewel de DCMR de afgelopen steeds een positief resultaat heeft gerealiseerd op haar externe projecten wordt op basis van het voorzichtigheidsbeginsel, in 2018 geen positief resultaat begroot.

9 Ontwikkeling werkplanbijdragen 2016 - 2018

In onderstaande tabel 9 is het verloop van de bijdragen van de participanten over de jaren 2016 tot en met 2018 zichtbaar gemaakt.

Tabel 9

Omschrijving	Raming baten 2016	Realisatie baten 2016	Primaire raming Begroting 2017	Raming baten 2017 na 1e begrotingswijziging	Raming baten 2018
Gemeente Albrandswaard	€ 309.535	€ 305.314	€ 311.392	€ 311.392	€ 313.004
Gemeente Barendrecht	€ 472.336	€ 488.257	€ 475.170	€ 475.170	€ 481.402
Gemeente Brielle	€ 437.291	€ 418.562	€ 439.915	€ 443.005	€ 445.429
Gemeente Capelle a/d IJssel	€ 402.198	€ 425.153	€ 404.612	€ 404.612	€ 406.192
Gemeente Goeree-Overflakkee	€ 1.230.614	€ 1.253.768	€ 1.237.997	€ 1.237.997	€ 1.257.184
Gemeente Hellevoetsluis	€ 388.965	€ 399.699	€ 391.298	€ 391.298	€ 395.775
Gemeente Krimpen a/d IJssel	€ 428.249	€ 460.300	€ 430.818	€ 430.818	€ 444.370
Gemeente Lansingerland	€ 1.183.512	€ 1.237.360	€ 1.190.613	€ 1.190.613	€ 1.200.531
Gemeente Maassluis	€ 319.881	€ 344.098	€ 312.000	€ 312.000	€ 315.221
Gemeente Nissewaard	€ 934.482	€ 968.107	€ 940.089	€ 940.089	€ 951.922
Gemeente Ridderkerk	€ 768.429	€ 761.698	€ 773.040	€ 781.040	€ 785.411
Gemeente Schiedam	€ 1.023.658	€ 1.011.944	€ 1.029.800	€ 1.076.049	€ 1.094.764
Gemeente Vlaardingen	€ 1.371.155	€ 1.405.398	€ 1.365.670	€ 1.339.670	€ 1.358.154
Gemeente Westvoorne	€ 418.354	€ 408.235	€ 420.864	€ 420.864	€ 424.070
Gemeente Rotterdam	€ 17.043.756	€ 16.320.206	€ 17.176.397	€ 17.176.397	€ 17.176.647
Provincie Zuid-Holland	€ 21.928.549	€ 21.771.096	€ 21.103.549	€ 22.968.288	€ 22.138.658
Projecten	€ 8.317.504	€ 7.354.605	€ 9.250.000	€ 8.250.000	€ 7.500.000
Totaal participanten	€ 56.978.469	€ 55.333.800	€ 57.253.226	€ 58.149.304	€ 56.688.734

Toelichting

In de kolom 'Raming baten 2016' zijn de definitieve werkplanbijdragen 2016 weergegeven. De kolom realisatie baten 2016 geeft de realisatie van de werkplanbedragen zoals opgenomen in de jaarrekening/jaarverslag 2016.

In de 'Primaire raming begroting 2017' staan de begrote bedragen zoals opgenomen in de beleidsbegroting 2017. De huidige werkplanbijdragen over 2016 staan vermeld in de kolom 'Raming baten 2017 na vaststelling WP'.

De bedragen in de kolom 'Raming baten 2018' zijn gebaseerd op de uitgangspunten en aannames zoals deze in hoofdstuk 3 (Financieel kader) zijn opgenomen.

In het provinciaal kader 2018 zijn alle incidentele elementen uit het budget 2017 vervallen. Dit geldt zowel voor de toekenningen als de incidentele korting op het meetnet. Aangezien voor 2018 nog geen duidelijkheid is over de hoogte van de vrijval, is deze nog niet meegenomen in het kader 2018. Bij de werkplanbesprekingen 2018 kan een nieuwe afspraak hierover gemaakt worden en deze wordt dan in de eerstvolgende begrotingswijziging meegenomen.

10 Ontwikkeling financiële positie

In onderstaande tabel 10 is de geprognosticeerde balans per 1 januari 2018 en 31 december 2018 opgenomen.

Tabel 10

	Per 31-12-2018	Per 01-01-2018		Per 31-12-2018	Per 01-01-2018
ACTIVA			PASSIVA		
Materiële vaste activa	2.092.000	2.527.000	Eigen vermogen	2.833.000	3.923.000
Voorraden	1.500.000	1.500.000	Voorzieningen	0	0
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één	5.081.000	6.236.000	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar	0	0
Liquide middelen	60.000	60.000	Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	4.000.000	4.000.000
Overlopende activa	1.500.000	1.500.000	Overlopende passiva	3.400.000	3.900.000
Totaal algemeen	10.233.000	11.823.000	Totaal algemeen	10.233.000	11.823.000

Toelichting mutaties 2018:

In onderstaande tabel 11 wordt het verloop van de activa in 2018 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 11

Overige investeringen met een economisch nut	Ultimo 2017 (€)	investeringen	desinvesteringen	afschrijvingen	Ultimo 2018 (€)
Bedrijfsgebouwen	0	0	0	0	0
Inrichting nieuwe pand DCMR	448.000	0	0	240.000	208.000
Machines, apparaten en installaties	1.519.000	750.000	0	741.000	1.528.000
Overige mat.vaste activa	560.000	0	0	204.000	356.000
TOTAAL	2.527.000	750.000	0	1.185.000	2.092.000

Eigen vermogen

Algemene reserve

Naar verwachting zal geen mutatie van de Algemene reserve plaatsvinden en daarom blijft deze gehandhaafd rond het gewenste niveau.

Bestemmingsreserve

Voor 2018 zijn de volgende onttrekkingen van bestemmingsreserves voorzien:

- Informatievoorziening - door de oplevering van de nieuwe informatiesystemen (vervanging MIRR en meldkamersysteem) in 2016 valt een groot deel van de bestemmingsreserve informatievoorziening vrij om de bijbehorende kosten te dekken. Het restant is gereserveerd voor de vervanging van het financieel administratief systeem.
- Personeel en organisatie – de frictiekosten die samenhangen met de reorganisatie uit 2015 zullen in 2018 leiden tot een onttrekking van de bestemmingsreserve
- Productontwikkeling: naar verwachting zal er nog een aantal investeringen in de versterking en professionalisering van het VTH processen plaatsvinden, die gedekt kunnen worden uit de bestemmingsreserve.
- Transitie fysieke infrastructuur: deze reserve is naar verwachting volledig vrijgevallen in 2017.

Tabel 12

Omschrijving	Saldo 1-1-2018 €	Toevoeging €	Onttrekking €	Dotatie €	Bestemming resultaat €	Saldo 31-12-2018 €
Algemene reserve	1.770.000	0				1.770.000
	1.770.000	0	0	0	0	1.770.000
Bestemmingsreserves						
Informatievoorziening	957.000	0	550.000			407.000
Productontwikkeling	100.000	0	100.000			0
Personeel en organisatie	1.096.000	0	440.000			656.000
Transitie Fysieke Infrastructuur	0	0				0
Subtotaal bestemmingsreserves	2.153.000	0	1.090.000	0	0	1.063.000
Totaal	3.923.000	0	1.090.000	0	0	2.833.000

**Jaarverslag
en
Jaarrekening 2016**

Jaarverslag en Jaarrekening 2016

<i>Kwaliteitstoets</i> <i>Paraaf</i>	<i>Autorisatie</i> <i>Paraaf</i>
<i>Naam</i> Taco Schmidt	<i>Naam</i> <i>Arie Deelen</i> <i>Functie</i> Afdelingshoofd Account en Omgeving

Auteur (s) : Diverse
Afdeling : --
Bureau : --
Documentnummer : 22174472
Datum : --

Deel 2: Jaarrekening 2016	35
8 Balans	36
9 Algemene waarderingsgrondslagen	38
9.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	38
9.2 Materiële vaste activa met economisch nut	38
9.3 Vlottende activa	38
9.4 Passiva	39
10 Toelichting op de balans	40
10.1 Activa	40
10.2 Passiva	43
10.3 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	45
10.4 Gebeurtenissen na balansdatum	46
11 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	47
12 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	48
13 Overige gegevens	50
13.1 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	50
13.2 Bestuursleden Algemeen Bestuur	50
14 Bijlagen	52
14.1 Staat van activa	53
14.2 Werkplan overzicht per participant	54
14.3 Overzicht voorschot met specifiek bestedingsdoel per participant	55
14.4 Accountantsverklaring	56

Inhoud

1	Inleiding	5
	1.1 Operationeel resultaat	5
	1.2 Leeswijzer	7
	Deel 1: Jaarverslag	8
2	Bedrijven en gebieden	9
	2.1 Programma's	9
	2.2 Meerjarenprogramma VTH	9
3	Programma Bedrijven	10
	3.1 Wat waren we van plan?	10
	3.2 Wat hebben we gedaan?	10
	3.3 Externe projecten	12
	3.4 Wat heeft het gekost?	13
4	Programma Gebieden	15
	4.1 Wat waren we van plan?	15
	4.2 Wat hebben we gedaan?	15
	4.3 Externe projecten	16
	4.4 Wat heeft het gekost?	18
5	Productie	20
	5.1 Algemeen	20
	5.2 Productie toezicht	20
	5.3 Productie handhaving	22
	5.4 Productie meldkamer	23
	5.5 Productie reguleren	24
	5.6 Productie Bodem	25
6	Financieel Jaarresultaat DCMR	27
	6.1 Financiële resultaten	27
	6.2 Hoofdlijnen verlies- en winstrekening	28
	6.3 Overzicht van kasstromen in 2016	28
7	Paragrafen	30
	7.1 Inleiding	30
	7.2 Lokale heffingen	30
	7.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	30
	7.4 Risico's en risicomanagement	31
	7.5 Onderhoud kapitaalgoederen	32
	7.6 Financiering	33
	7.7 Bedrijfsvoering	33
	7.8 Verbonden Partijen	33

1 Inleiding

1.1 Operationeel resultaat

Voor u ligt het jaarverslag en de jaarrekening van de DCMR over het jaar 2016.

In het jaarverslag vindt u terug waar de DCMR in 2016 aan heeft gewerkt en wat dit heeft opgeleverd. 2016 was het eerste jaar dat de DCMR volledig heeft gewerkt in de nieuwe organisatiestructuur, die eind 2015 is doorgevoerd. Belangrijkste verandering daaruit is dat vergunningverlening enerzijds, en toezicht en handhaving anderzijds, organisatorisch van elkaar zijn gescheiden.

De jaarrekening geeft het overzicht van de financiële situatie van de DCMR over 2016. U zult daarin lezen dat de DCMR een operationeel resultaat heeft behaald van +/- € 2.493.747. Dit negatieve resultaat komt tot stand vanuit de normale bedrijfsactiviteiten van de DCMR en de incidentele afwaardering van € 1.510.000 vanuit het huisvestingsdossier.

Het operationele resultaat is behaald mede dankzij kosten gemaakt voor uitgevoerde activiteiten ten behoeve van eenmalige trajecten. Daarvoor zijn in het verleden bestemmingsreserves zijn gevormd. Aan de in voorgaande jaren gevormde bestemmingsreserves wordt voor die in 2016 gemaakte kosten een bedrag van € 1.674.221 onttrokken. Daarnaast heeft de DCMR uit voorgaand boekjaar en incidentele factoren een positief resultaat behaald van € 8.268.099.

Uiteindelijk heeft de DCMR over 2016 een resultaat na bestemming behaald van € 7.448.573. Dit resultaat bestaat voor € 6.769.691 uit incidentele opbrengsten welke zijn ontstaan uit de afhandeling van het huisvestingsdossier.

Voorgesteld wordt om dit resultaat over 2016 te bestemmen als toevoeging aan de bestemmingsreserve Informatievoorziening ad € 398.882, als toevoeging aan de bestemmingsreserve Personeel en Organisatie ad € 280.000 en als toevoeging aan de bestemmingsreserve Transitie Fysieke Infrastructuur ad € 750.000.

Hiermee komt het resultaat na technische bestemming uit op € 6.019.691. Voorstel is om dit bedrag uit te keren aan de participanten. De verwerking van dit voorstel zal plaatsvinden in de jaarrekening 2017.

Het Dagelijks Bestuur, 12 april 2017

Voorzitter

R.A. Janssen

Secretaris

R.M. Thé

Het algemeen bestuur van de DCMR Milieudienst Rijnmond,

Gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur,

Gelet op artikel 29 van de Gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond;

BESLUIT:

vast te stellen het Jaarverslag en Jaarrekening 2016.

DCMR Milieudienst Rijnmond,

Schiedam, 5 juli 2017.

De voorzitter,

De secretaris,

R.A. Janssen

R.M. Thé

1.2 Leeswijzer

Het eerste deel van dit document bevat het jaarverslag. Daarin leest u waar de DCMR in 2016 aan gewerkt heeft. Het bestaat uit de volgende onderdelen:

- Programma Bedrijven;
- Programma Gebieden;
- Productie;
- Financieel jaarresultaat DCMR;
- Paragrafen.

Het tweede deel van dit document bevat de jaarrekening. In dit gedeelte leest u hoe de financiële situatie van de DCMR in 2016 was. De jaarrekening bestaat uit de volgende onderdelen:

- Balans;
- Overzicht baten en lasten;
- Toelichting.

Deel 1: Jaarverslag

2 Bedrijven en gebieden

2.1 Programma's

De DCMR werkt aan een veilig en leefbaar Rijnmondgebied. De DCMR voert hiertoe bedrijfs- en gebiedsgerichte taken uit binnen respectievelijk de programma's bedrijven en gebieden. De bedrijfsgerichte taken bestaan uit vergunningverlening, toezicht en handhaving bij ruim 26.000 bedrijven in het Rijnmondgebied. De gebiedsgerichte taken bestaan uit advisering bij ruimtelijke ordening en bij projecten op het gebied van, onder meer, lucht, bodem en geluid.

Dit werk voert de DCMR uit in opdracht van vijftien gemeenten en de provincie Zuid-Holland. Met elke participant legt de DCMR in een werkplan vast wat de inzet en prioriteiten zijn en waarover verantwoording wordt afgelegd. Zowel de kwalitatieve, als de kwantitatieve verantwoording binnen de programma's bedrijven en gebieden over 2016 is in de navolgende hoofdstukken weergegeven.

2.2 Meerjarenprogramma VTH

De kwalitatieve verantwoording binnen het programma gebieden wil de DCMR over het jaar 2017 verder professionaliseren door te rapporteren over de voortgang van lange termijn doelstellingen uit het meerjarenprogramma 2017 - 2020 (MJP). Dit MJP is eind 2016 samen met de participanten opgesteld en verbindt kwalitatieve doelstellingen op milieuthema's met de uitvoering van de VTH taken in de periode 2017 - 2020. De DCMR geeft hiermee invulling aan de ambities van de participanten en de verplichtingen uit de nieuwe Wet VTH.

3 Programma Bedrijven

3.1 Wat waren we van plan?

Het programma Bedrijven bevat alle bedrijfsgerichte taken die de DCMR uitvoert. Dit zijn vergunningverlening, toezicht en handhaving van onder meer de Wabo, het Activiteitenbesluit, Bodemwet- en regelgeving, Luchtvaartwet- en regelgeving, de Provinciale milieuverordening en de Ontgrondingenwet. Het VTH uitvoeringsplan 2014 - 2017 en het DCMR Verbeterprogramma VTH geven uitvoering aan het beleid van de participanten voor het programma Bedrijven. Speerpunten hierin voor 2016 waren:

- Het verhogen van de milieukwaliteit en externe veiligheid door uitvoering van VTH-taken op hoog niveau;
- Optimale dienstverlening en efficiënte uitvoering Wabo;
- Het stellen van prioriteiten bij vergunningverlening;
- Het systematisch werken aan naleving binnen bedrijfsbranches;
- Het planmatig en risicogestuurd uitvoeren van toezicht;
- Versterking Brzo;
- Consequente handhaving;
- Het moderniseren van milieubeleid door vernieuwing van het instrumentarium VTH;
- De bevolking in begrijpelijke taal informeren over de uitvoering van de VTH-taken.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de in 2016 uitgevoerde werkzaamheden in het kader van deze speerpunten (3.2) en de werkzaamheden binnen enkele externe projecten (3.3). Tot slot wordt aangegeven wat deze werkzaamheden gekost hebben.

3.2 Wat hebben we gedaan?

Binnen de speerpunten van het programma gebieden zijn de volgende werkzaamheden verricht:

1. Kwaliteitscriteria VTH

Om de VTH-taken op hoog niveau te blijven uitvoeren, heeft de DCMR in 2016 opnieuw een zelfevaluatie van de kwaliteitscriteria VTH uitgevoerd. In 2013 voerde de DCMR al een dergelijke zelfevaluatie uit. De focus bij de zelfevaluatie 2016 lag op die aspecten waarbij in 2013 was geconstateerd dat verbeteringen mogelijk waren. Conclusie is dat er na 2013 al veel verbeteringen zijn uitgevoerd, zoals het voldoen aan de opleidingseisen en het professionaliseren van de planningscyclus.

2. Naleving binnen branches

De DCMR bewaakt en bevordert naleving bij bedrijven door een informatie- en risicogestuurde aanpak per brache op te stellen. De aanpak is gericht op branches omdat dit een impuls geeft aan de kennis van de bedrijven. Dit uit zich in verbeterd zicht op de overeenkomsten en verschillen tussen vergelijkbare bedrijven, de koplopers en de aandachtsbedrijven binnen de branche, de nalevingsproblematiek, de oorzaken daarvan en de te beïnvloeden externe stakeholders. In 2016 heeft de DCMR daarom voor 41 branches een plan opgesteld waarin op hoofdlijnen de risico's, doelgroepanalyse en aanpak zijn beschreven voor de komende vier jaar. Bedrijfsbranches bij de DCMR zijn onder meer horeca- en sportinrichtingen, tank op- en overslagbedrijven (natte bulk), raffinaderijen, tankstations, glastuinbouw, en metaalbewerking.

3. Toezicht op basis van risico's en nalevingsprestaties

De bovengenoemde brancheplannen bevatten een risico- en doelgroepanalyse om inzicht te verkrijgen in de relevante problematiek binnen de branche. Inspecties konden zo gericht worden ingezet op het bewaken en bevorderen van naleving om de grootste milieuwinst te kunnen boeken. Dit is ook nadrukkelijk een doelstelling die in het Verbeterprogramma VTH werd beschreven. De aanpak in de plannen is gericht op het treffen van die maatregelen die het meeste effect hebben. Er wordt gebruik

gemaakt van een doordachte mix van toezichtinstrumenten waarbij wordt geleerd van het effect van eerder ingezette instrumenten en het effect van eerdere toezichtacties op het naleefgedrag. Uit deze analyse kan een keuze voortkomen voor de inzet van van een ander instrument dan het traditionele bedrijfsbezoek.

Ter illustratie van deze aanpak:

- Uitvloeisel daarvan is onder meer dat de DCMR in 2016 opvolging heeft gegeven aan de in 2015 uitgevoerde doelgroepanalyse onder de autodemontagebedrijven. Uit deze analyse bleek dat een informatiebijeenkomst over de geldende regelgeving meerwaarde biedt om naleving te bevorderen. Een belangrijke reden voor niet naleven bleek immers het niet kennen van de regels en/of hoe deze regels toe te passen. In 2016 is dan ook een bijeenkomst georganiseerd, waarin de ondernemers zijn bijgepraat over de laatste wettelijke ontwikkelingen, de sanctiestrategie, de meest voorkomende overtredingen en hoe die te voorkomen.
- Ook is de FLIR-camera ingezet om de goede werking van het dampretoursysteem bij tankstations te inspecteren. Binnen deze branche is ook gewerkt met een digitaal installatieboek, waarmee informatie van de tankstations (zoals keuringsinformatie) voorafgaande aan de inspectie digitaal beschikbaar kwam. Alle aandacht tijdens een inspectie op een tankstation kon daardoor gericht worden op de fysieke aspecten. Wederom is de E-nose ingezet om geuroverlast bij horecagelegenheden te kunnen vaststellen. Daarnaast zijn garagebedrijven, veehouderijen en sportverenigingen voorafgaande aan de inspecties geïnformeerd over de meest voorkomende overtredingen en/of over de werking van de voorschriften om de eigen verantwoordelijkheid te stimuleren.

4. Versterking Brzo

Alle Brzo-bedrijven hebben tenminste één Brzo-inspectie gehad in 2016. Daarbij is een aantal van deze bedrijven onverwachts geïnspecteerd buiten de reguliere kantoortijden, zijn de kritische veiligheidsvoorzieningen uit de QRA geïnspecteerd of heeft een onderzoek naar de veiligheidscultuur plaatsgevonden.

Eenduidige uitvoering van VTH-taken bij de complexe Brzo-bedrijven in de regio Zuid-Holland / Zeeland is verder versterkt. De bevoegd gezag rol voor de Brzo- en Rie 4-bedrijven is per 1 januari 2016 volledig overgegaan van gemeente naar provincie en de taken die de omgevingsdiensten Mid- en West-Holland in ondermandaat voor de DCMR uitvoerden zijn per 1 januari 2016 volledig ondergebracht bij de DCMR. Ook is de samenwerking binnen de Brzo-regio Zuid-Holland/Zeeland versterkt doordat de directeur van de DCMR maandelijks met de verantwoordelijke gedeputeerden van de provincie Zeeland overlegt.

De medewerkers die VTH-taken bij Brzo-bedrijven uitvoeren moeten aan landelijke kwaliteitscriteria voldoen. In 2016 is per medewerker geïnventariseerd waar eventuele hiaten in opleiding en kennis zijn en is een opleidingstraject gestart dat in 2017 zal worden afgerond. Veel medewerkers zijn hierdoor bijgeschoold in onderwerpen als procesveiligheid en procestechiek. Medewerkers die voldoen aan deze hoge criteria worden ingeschreven in een landelijk register. Met dit traject voldoet de DCMR aan de landelijke kwaliteitscriteria.

De Onderzoeksraad voor Veiligheid is in 2016 gestart met een onderzoek naar de opvolging van de aanbevelingen uit het onderzoek in 2013 uitgevoerde onderzoek naar de veiligheidssituatie bij Odfjell. Inmiddels is het onderzoek afgerond en gepubliceerd.

5. Consequent toepassen sanctiestrategie

Wanneer ondernemers de regelgeving niet naleven, kiest de DCMR voor een proportionele bestuurs- en/of strafrechtelijke interventie op basis van een strikte toepassing van de sanctiestrategie. De strikte toepassing van de sanctiestrategie wordt geborgd door in geval van overtredingen een advies van de inspecteur, coördinator en jurist te vragen in de zogenaamde handhavingsdriehoek.

In 2016 is er een audit uitgevoerd op de opvolging van de nalevingsstrategie over eind 2015. Conclusie was dat de sanctiestrategie goed wordt gevolgd. Ook hebben juristen en Boa's in 2016 voor elke bedrijfsbranche een op maat gesneden aanpak voor de meest voorkomende overtredingen opgesteld. Deze aanpak wordt in 2017 uitgevoerd.

6. Vergunningverlening 2.0

In 2016 is onverkort ingezet op een actueel vergunningenbestand. Daartoe is het actualisatieprogramma in uitvoering genomen. In 2014 zijn overzichten gemaakt van vigerende vergunningen per bedrijf. Met de komst van een nieuw zaakstelsel (Rudis) zijn in 2016 extra inspanningen nodig geweest om deze overzichten te kunnen blijven genereren. De wens is om een stap verder te gaan en per bedrijf een register te maken van alle vigerende voorschriften uit de vergunning en de algemene regels van het Activiteitenbesluit. Hiertoe is het project vergunningverlening 2.0 opgezet, dat betrekking heeft op de Zuid-Hollandse BRZO en RIE 4 bedrijven. Met IenM en de provincie Zuid-Holland is gesproken over de wijze waarop het project uitgevoerd dient te worden. In 2017 wordt hieraan een vervolg gegeven.

7. Publiceren inspectieverslagen, CIN meldingen en handhavingsbeschikkingen

De bevolking is geïnformeerd over de uitvoering van de VTH-taken door publicatie van VTH-informatie op internet. Zo is de DCMR gestart met de publicatie van alle handhavingsbeschikkingen van bedrijven die moeten voldoen aan de BRZO en/of categorie vier van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE4). Ook publiceert de DCMR inspectieverslagen. Het aantal publieksvriendelijke samenvattingen van inspectieverslagen op www.BRZOplus.nl is op dit moment meer dan 260, waarvan er 135 uit de regio Zuid-Holland/Zeeland komen. Voor de provincie Zuid-Holland is nu voor het tweede jaar een monitor gemaakt van de resultaten van de inspecties.

3.3 Externe projecten

Binnen het programma Bedrijven is onder meer aan de volgende projecten gewerkt:

1. Impulsprogramma OmgevingsVeiligheid (IOV), deelprogramma 1

Ook in 2016 heeft de DCMR een subsidiebedrag van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu ontvangen. Uit deze subsidie is onder andere het landelijk coördinatiepunt voor de Brzo-OD's gefinancierd. Het coördinatiepunt zorgt voor afstemming tussen de zes Brzo-OD's in Nederland op een zodanige wijze dat we 'samenwerken alsof er sprake is van één organisatie'. Daartoe voert de DCMR onder meer het secretariaat voor de overleggen van de Brzo-Omgevingsdienst, de directeuren, het management en het projectteam.

Speciale aandacht in 2016 verdiende het ontwikkelen en daarna beheren van een digitaal platform dat de samenwerking van de Brzo-OD's ondersteunt; het Brzoweb. Op dit platform worden vergaderstukken uitgewisseld en hebben de project- en werkgroepen de mogelijkheid om een administratie op te zetten. Het platform biedt tevens de mogelijkheid voor het uitwisselen van nieuws, kennisdocumenten en werkdocumenten die nodig zijn voor de uitvoering van de VTH-taken. Ook het delen van contactgegevens door de medewerkers ter bevordering van het delen van expertise is een handig hulpmiddel.

Ook in het kader van communicatie is veel werk verzet. Zo is in 2016 een gezamenlijk persprotocol ontwikkeld dat gebruikt wordt bij persvragen die alle Brzo-OD's raken of kunnen raken. Tevens is in november gestart met de ontwikkeling van een aantal communicatieproducten, zoals een uitvouwbare folder (Z-card) met informatie over alle Brzo-OD's, diverse infographics en een Brzo-film.

In totaliteit is voor deelprogramma 1 in 2016 € 926.694 (incl. BTW) gerealiseerd. Dit is ca. 87% van de toegekende subsidie.

2. Samenwerkingsknooppunt Handhaving (SKP)

De werkzaamheden in het kader van het SKP zijn gericht op samenwerking in, en innovatie op, het gebied van inspectie en handhaving. In 2015 is ingezet op informatie-uitwisseling tussen de inspectiediensten ten behoeve van effectief en risicogericht inspecteren in de regio. Concreet heeft dit geleid tot ingebruikname van het systeem 'inspectieview milieu'. Met ingebruikname van dit systeem werd het mogelijk om informatie-uitwisseling tussen inspectiepartners geautomatiseerd te laten plaatsvinden. In 2016 is gewerkt aan de optimalisatie van dit systeem, onder meer door het te vullen met gegevens van de inspectiediensten.

3. Meldkamer

Aan het project Meldkamer leveren alle participanten een vaste financiële bijdrage. Middels het Project Meldkamer levert de meldkamer binnen het bureau Meldkamer en Analyse een telefoonwachtfunctie die 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar is. Deze telefoonwacht is beschikbaar voor het aannemen van klachten van bewoners en meldingen van bedrijven over (mogelijke) milieuhinder. De meldkamer kan het milieupiket inschakelen om klachten en meldingen te laten onderzoeken. De financiering van de meldkamer kent een tekort dat nu gedekt wordt uit de exploitatie. In overleg met de participanten wordt een voorstel voorbereid om te komen tot een kostendekkende financieringsvorm.

3.4 Wat heeft het gekost?

In tabel 1 is weergegeven welke kosten met het programma Bedrijven waren gemoeid in 2016, in relatie tot de primaire en definitieve begroting 2016¹. De begroting en realisatie is een saldo van werkplannen en externe projecten

Tabel 1:

(x € 1.000)	Primaire Begroting 2016	Definitieve begroting 2016	Realisatie 2016
Programma Bedrijven	€ 31.875	€ 34.548	€ 34.669

Toelichting

Aan de hand van de diverse accounts wordt ingegaan op de verschillen tussen begroting en realisatie. De belangrijkste afwijkingen zijn onder tabel 2 toegelicht.

Tabel 2:

Programma Bedrijven (x € 1.000)	Primaire Begroting 2016	Definitieve begroting 2016	Realisatie 2016	Vershil
Account PZH	€ 13.886	€ 16.414	€ 16.403	€ 11
Account RDAM	€ 9.978	€ 9.520	€ 9.172	€ 348
Account REGIO	€ 7.463	€ 7.265	€ 7.202	€ 63
Account externe projecten	€ 548	€ 1.350	€ 1.893	- € 543
Totaal	€ 31.875	€ 34.548	€ 34.669	- € 121

Voor het totale programma Bedrijven wijkt de realisatie 0,4% van de definitieve begroting.. Op accountniveau zijn er wel duidelijkere verschillen. Bij het account PZH is enerzijds sprake van hogere inzet voor de primaire VTH-taken. Anderzijds is er sprake van een nagenoeg even hoge onderbesteding op de overige VTH taken, handhavingstaken en lagere kosten voor de inkoop van BRIKS adviezen.

¹ De primaire begroting is vastgesteld in het AB van 9 juli 2015. In de loop van 2016 zijn er diverse aanpassingen op deze primaire begroting geweest. Deze zijn vertaald binnen een 1^e begrotingswijziging 2016, die op 7 juli 2016 door het AB is vastgesteld.

Bij het account RDAM is er sprake van een onderbesteding welke vooral het gevolg is van een lager benodigde inzet voor reguleren, juridische taken en overige VTH taken. De inzet voor WABO toezicht is wel conform planning gerealiseerd. Op het account REGIO is de onderbesteding vooral het gevolg van lagere inzet voor reguleren en overige VTH taken. De afwijking op het account externe projecten is ontstaan omdat er uiteindelijk meer projecten binnen het programma Bedrijven zijn uitgevoerd dan begroot.

4 Programma Gebieden

4.1 Wat waren we van plan?

Het Rijnmondgebied kent een forse milieubelasting en een grote ruimtedruk. Wonen, werken, recreëren en transport, alles gebeurt op een relatief kleine oppervlakte. De uitdaging voor het programma Gebieden is om een duurzame ontwikkeling te realiseren, door deze functies op een verantwoorde manier mogelijk te maken in combinatie met verbetering van de leefomgevingskwaliteit. Veel van de maatschappelijke doelen op dit vlak krijgen hun beslag via ontwikkelingsprocessen en ruimtelijke planvorming of een aanpak op een specifiek milieuthema dat een gebiedsgerichte insteek heeft (en dus niet bedrijfs- of branchespecifiek zijn). Het programma gebieden heeft hierop betrekking en kende in 2016 de volgende speerpunten:

- Het bijdragen aan ruimtelijke ontwikkeling;
- Beheersing externe veiligheid;
- Energie- en klimaatbeleid hoog op de agenda;
- Betere luchtkwaliteit;
- Het voorkomen van geluidhinder;
- Het verhelpen en voorkomen van bodemverontreiniging;
- Monitoring en verkenningen.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de in 2016 uitgevoerde werkzaamheden in het kader van deze speerpunten (3.2) en de werkzaamheden binnen enkele externe projecten (3.3). Tot slot wordt aangegeven wat deze werkzaamheden gekost hebben.

4.2 Wat hebben we gedaan?

Binnen de speerpunten van het programma gebieden zijn de volgende werkzaamheden verricht:

1. Bijdragen aan ruimtelijke ontwikkeling

In 2016 heeft de DCMR geadviseerd in ruimtelijke planvorming, zoals bestemmingsplannen. Centraal hierbij stond de aandacht voor duurzaamheid en verbetering van de milieuruimte. Tijdigheid van de advisering was een speerpunt. In de meeste gevallen is dan ook binnen vier weken na de registratie van de aanvraag advies uitgebracht. Ter voorbereiding op de Omgevingswet is gewerkt aan een verkenning van de op te stellen omgevingsvisies en omgevingsplannen. Daartoe neemt de DCMR deel aan pilot-projecten van participanten.

2. Beheersing externe veiligheid

De DCMR heeft gewerkt aan het structureel meenemen van externe veiligheid in ruimtelijke planvorming. Ook is gewerkt aan risicocommunicatie. In 2016 is bijvoorbeeld in samenwerking met de VRR voorlichting gestart richting 70 scholen over verbetering van hun calamiteitenplan. Daarnaast is input gegeven voor de ontwikkeling van de Omgevingswet.

3. Energie- en klimaatbeleid hoog op agenda

Op het gebied van energie en klimaat zijn in 2016 de volgende activiteiten ontplooid:

- Voor het Deltaplan Energie-Infrastructuur (DEI), dat het transport van restwarmte, stoom en CO₂ vanuit de industrie naar de gebouwde omgeving, glastuinbouw en andere bedrijven omvat, is bepaald hoeveel energiebesparing daardoor ontstaat en welke CO₂-reductie zodoende gerealiseerd wordt.
- Voor de Provincie Zuid-Holland is een energiemonitor opgesteld met daarin een actueel beeld van de CO₂-emissies, de uitstoot van overige broeikasgassen, het energiegebruik en het aandeel hernieuwbare energiegebruik. Ook is de CO₂-monitor voor Rotterdam opgesteld.

- Benutting van restwarmte en hernieuwbare energie zijn onderliggende doelen van het in kaart brengen van de warmtehuishouding van gemeenten in Zuid-Holland in het project Warmte Koude Atlas. Dit project is in 2016 afgerond.
- Met 36 provinciale bedrijven en 14 gemeentelijke bedrijven die deelnemen aan het meerjarenafspraken energie-efficiëntie convenant (MJA3) is een startgesprek gevoerd voor het opstellen van nieuwe energieplannen voor de komende vier jaar.

4. Betere luchtkwaliteit

De luchtkwaliteit is de afgelopen jaren flink verbeterd. Doordat vrijwel overal aan de grenswaarden wordt voldaan, worden luchtkwaliteitsdoelen steeds vaker in gezondheidstermen geformuleerd. In lijn met deze ontwikkeling is in 2016 het volgende gerealiseerd:

- Met het RIVM is in 2016, na een kleinere pilot in Rotterdam, een overeenkomst gesloten om de door hen ontwikkelde integrale milieugezondheidindicator op grotere schaal in Rijnmond te testen en verder te ontwikkelen.
- Voor VOS-emissies is een meetcampagne uitgevoerd om enerzijds een actuele situatie te bepalen en anderzijds te kijken of er een trend in de uitstoot waarneembaar is. De resultaten worden in de loop van 2017 verwacht.
- Voor ultrafijnstofmonitoring is een opzet gemaakt en wordt een instrument aangeschaft. Dit moet in 2017 tot operationele metingen leiden.

5. Voorkomen van geluidhinder

In 2016 heeft de DCMR door advisering in, onder meer, vergunningprocedures de mogelijkheden aangegeven om stillere technieken toe te passen. Ook is de DCMR betrokken geweest bij het opstellen van actieplannen voor enkele participanten. De actieplannen geluid bevatten maatregelen om omgevingslawaai te beperken en zo nodig te voorkomen. Daarnaast is in het afgelopen jaar input gegeven voor de ontwikkeling van de Omgevingswet.

6. Verhelpen en voorkomen bodemverontreiniging

In 2016 is gewerkt aan het behalen van de doelstellingen uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. Een van de doelen uit het convenant is dat de werkvoorraad van de spoedlocaties in beeld moet zijn en dat alle spoedlocaties met humaan risico in 2015 moeten zijn gesaneerd of beheerst. Voor de locaties met een puntbronverontreiniging is dit nagenoeg het geval. Voor de diffuus voorkomende verontreinigingen is dit nog niet het geval. In 2016 is ook begonnen met een verkenning om de bodemopgave aan de maatschappelijke opgaven van gemeenten en provincie te koppelen, mede in het licht van de Omgevingswet.

7. Monitoring en verkenning

De DCMR heeft in 2016 datarapportages opgesteld voor het Monitoring- en Evaluatieprogramma voor de Havenbestemmingsplannen (MEP HIC) en het Monitoring- en Evaluatieprogramma voor Maasvlak-2 (MEP MV2). Ook is gestart met het project Regionale Omgevingsinformatie. Dit project beoogt een kwaliteitsslag uit te voeren op het gegevensbeheer van de DCMR. Elementen uit het project zijn meer centrale aansturing van het gegevensbeheer van de DCMR, gebruik van gemeenschappelijke kwaliteitsstandaarden en meervoudig gebruik van data zoveel mogelijk stimuleren en faciliteren. Het project loopt door in 2017 en 2018. De in het kader van ROI beheerde gegevens worden bij verschillende producten van de DCMR gebruikt, zoals Wm- en RO-adviezen, vergunningprocedures en monitoringrapportages

4.3 Externe projecten

Naast de werkplannen zijn er binnen het programma Gebieden projecten uitgevoerd. De opdrachtgevers zijn vaak één of meerdere van de participanten. Hieronder zijn de projecten genoemd met een belangrijke maatschappelijke en/of financiële impact:

1. Bodemsanering: werkplan Spoed en Nazorg

Dit project betreft de inkoopkosten voor afhandeling van spoedlocaties, nazorglocaties en overige onderzoekslocaties in opdracht van de provincie Zuid-Holland. Werkzaamheden die in dit kader worden uitgevoerd betreffen onder andere voorbereiding op de toekomstige sanering van Het Oeverbos Lickebeart in Vlaardingen samen met Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer, het treffen van voorbereidingen op de toekomstige sanering van de Rottekade te Bergschenhoek in samenwerking met Rijkswaterstaat en het onderzoek naar afbraak in de Broekpolder te Vlaardingen. Ook de inkoop voor de sanering van het EMK-terrein te Krimpen aan den IJssel valt binnen dit project.

2. Project Mainportontwikkeling Rotterdam

In het kader van het project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) heeft de Nederlandse overheid afspraken gemaakt met maatschappelijke partijen over de realisatie van de dubbeldoelstelling binnen dit project; versterking van de economie (door de aanleg van Maasvlakte 2) en verbetering van de leefomgevingskwaliteit in de Regio Rijnmond. Deze afspraken zijn vastgelegd in een convenant. De afspraken gaan over de aanleg van Maasvlakte 2 en de bijbehorende natuur- en leefbaarheidscompensatie.

3. Gemeentelijke Crisisbeheersing Extern

De DCMR heeft in 2016 verschillende werkzaamheden verricht in het kader van crisisbeheersing. Naast het gegeven dat de DCMR tijdens incidenten is vertegenwoordigd in het Regionaal Operationeel Team, het crisisteam van de Veiligheidsregio Rotterdam bij een Gecoördineerde Rampen en Incidentenbestrijding Procedure (GRIP), levert de DCMR chemisch adviseurs die adviseren over het bestrijden van incidenten met gevaarlijke stoffen. Deze chemisch adviseurs zijn in 2016 250 keer uitgerukt naar incidenten met gevaarlijke stoffen, waarvan 171 keer binnen de gemeente Rotterdam.

4. Impuls Omgevingsveiligheid, deelprogramma 4 Externe Veiligheid

IOV4 is een deelprogramma binnen Impuls Omgevingsveiligheid en valt onder dezelfde subsidieregeling als IOV1 BRZO. De regeling is bedoeld voor het borgen van een adequate en gecoördineerde uitvoering van de vergunningverlening, toezicht, handhaving en ruimtelijke ordening taken door omgevingsdiensten. Binnen het deelprogramma IOV4 zijn in 2016 onder meer de volgende activiteiten uitgevoerd; voorbereiding op nieuwe wetgeving, het project kleine kans groot effect en het opstellen van veiligheidsadviezen in ruimtelijke ordening.

In totaliteit is voor deelprogramma 4 in 2016 € 690.367 (incl. BTW) gerealiseerd door de DCMR. Dit is ca. 90% van de toegekende subsidie 2016.

5. Rotterdam Climate Initiative (RCI)

Binnen het Rotterdam Climate Initiative (RCI) werken de DCMR, het Havenbedrijf, Deltalinqs, en de gemeente Rotterdam samen aan een duurzame stad, haven en industrie. De doelstellingen van het RCI zijn schone lucht, meer groen, droge voeten, schonere energie tegen lagere kosten en meer banen in stad, haven en industrie. Binnen het RCI voert de DCMR ongeveer 20 projecten uit op het gebied van onder meer restwarmtegebruik, CO₂-afvang, -opslag en -hergebruik, biomassa/biobrandstoffen, energiebesparing bij het MKB en de industrie. Daarnaast geeft de DCMR advies aan de RCI-partners over onder andere stimuleringsprojecten in het MKB, de circulaire- en biobased economie, de effecten van energiematregelen en lobby bij het Rijk en de EU. Verder verzamelt de DCMR data die nodig zijn om de doelstellingen van het RCI te monitoren.

6. Kennis Centrum Geluid Geluidmetingen Maasvlakte

Het project geluidmeetnet Maasvlakte is een gezamenlijk project van de DCMR, het Havenbedrijf Rotterdam en de gemeente Westvoorne. Het doel van het project is om de geluidbronnen te vinden op de

Maasvlakte en deels in Europoort waar mensen in Westvoorne hinder van ondervinden. Om de meest bepalende geluidbronnen te kunnen lokaliseren is een innovatief geluidmeetnet ontwikkeld, bestaande uit 4 grote microfoonopstellingen in het havengebied, losse microfoons in zowel het havengebied als in Oostvoorne en enkele weerstations. Het geluidmeetnet is eind 2015 gerealiseerd. Vanaf 1 januari tot en met 31 december 2016 is continu geluid gemeten. Gedurende deze periode was een bewonerspanel actief. De panelleden luisterden mee en gaven de momenten aan waarop zij geluidhinder ervoeren. Op deze wijze is een koppeling te leggen tussen het objectief meetbare geluid door de microfoons en het subjectief waargenomen geluid. In 2017 wordt gerapporteerd over de resultaten.

7. Geluidadvisering evenementen Rotterdam

Op verzoek van de Directie Veiligheid van de Bestuursdienst Rotterdam geeft DCMR sinds 2002 advies over geluidaspecten bij evenementenvergunningen. De inzet richt zich op het opstellen van geluidvoorschriften en monitoring van geluidniveaus tijdens evenementen.

8. Het Informatiesysteem Industrielawaai (I2)

In 2016 is I2, het informatiesysteem Industrielawaai, vernieuwd. Met I2 wordt het geluid beheerd van gezondeerde industrieterreinen en van terreinen met een geluidafpraak. Daarmee zijn nieuwe functionaliteiten beschikbaar gekomen. Deze worden ingezet om een beter beheer van de geluidzones mogelijk te maken. Eind 2016 zijn, als onderdeel van het reguliere zonebeheer, visuele inspecties uitgevoerd bij een aantal industrieterreinen. Over de uitkomsten van deze inspecties wordt in 2017 geadviseerd.

9. Milieu Informatie Management (MiM)

Het programma Milieu Informatie Management is een samenwerking tussen gemeente Rotterdam, de provincie Zuid-Holland, het Havenbedrijf Rotterdam en de DCMR. Dit programma is gericht op het verbeteren van milieudata en -modellen die nodig zijn voor het beheer van de milieuruimte van de haven. Er zijn in 2016 verschillende producten opgeleverd ter verbetering van de milieudata, onder meer op het gebied van stikstofdepositie. Daarnaast is het gelukt om bodemdata uit te wisselen tussen het Havenbedrijf, de DCMR en de gemeente Rotterdam.

4.4 Wat heeft het gekost?

In tabel 3 is weergegeven welke kosten met het programma Gebieden waren gemoeid in 2016 in relatie tot de primaire en definitieve begroting 2016². De begroting en realisatie is een saldo van werkplannen en externe projecten

Tabel 3:

(x € 1.000)	Primaire Begroting 2016	Definitieve begroting 2016	Realisatie 2016
Programma Gebieden	€ 22.825	€ 22.430	€ 20.499

Toelichting

Aan de hand van de diverse accounts wordt ingegaan op de verschillen tussen begroting en realisatie. De belangrijkste afwijkingen worden onder tabel 4 toegelicht.

² De primaire begroting is vastgesteld in het AB van 9 juli 2015. In de loop van 2016 zijn er diverse aanpassingen op deze primaire begroting geweest. Deze zijn vertaald binnen een 1^e begrotingswijziging 2016, die op 7 juli 2016 door het AB is vastgesteld.

Tabel 4:

Programma Gebieden (x € 1.000)	Primaire Begroting 2016	Definitieve begroting 2016	Realisatie 2016	Vershil
Account PZH	€ 5.149	€ 5.515	€ 5.368	€ 146
Account RDAM	€ 7.836	€ 7.524	€ 7.149	€ 375
Account REGIO	€ 2.388	€ 2.424	€ 2.686	- € 262
Account externe projecten	€ 7.452	€ 6.967	€ 5.296	€ 1.671
Totaal	€ 22.825	€ 22.430	€ 20.499	€ 1.931

Voor het totale programma Gebieden wijkt de realisatie 8,6% af van de definitieve begroting. Deze afwijking wordt voor bijna 90% veroorzaakt door het account externe projecten, omdat er minder projecten zijn uitgevoerd dan verwacht en omdat voor een aantal projecten de omzet is achtergebleven bij de planning.

De onderbesteding op het account PZH is vooral veroorzaakt door minder inzet voor de clusters Luchtvaart, Externe Veiligheid, Beleidsadviesing en lagere materiële kosten cluster Lucht. Bij het account RDAM is de onderbesteding veroorzaakt door lagere inzet voor clusters Ruimtelijke Ontwikkeling, Beleidsadviesing en Externe Veiligheid. Bij het account REGIO is er sprake van een overbesteding onder andere door hogere inzet voor Ruimtelijke Ontwikkeling, Beleidsadviesing en Bodem-werkzaamheden.

5 Productie

5.1 Algemeen

In de hoofdstukken 3 en 4 is in kwalitatieve zin beschreven wat er binnen de programma's bedrijven en gebieden in 2016 is uitgevoerd. Dit hoofdstuk geeft daar de kwantitatieve cijfers bij. Hoeveel inspecties zijn er uitgevoerd en hoeveel vergunningen zijn er verleend? Dit vindt u in onderstaand hoofdstuk.

Rapportage over productieaantallen in het Jaarverslag van de DCMR was t/m jaarverslag 2015 gebaseerd op de ter zake relevante ICT-systemen als MIRR, Squit (Bodem) en GIR (BRZO-controles). Met de overgang gedurende 2016 naar het nieuwe systeem RUDIS is dit voor de DCMR de belangrijkste basis geworden om voor de daarin opgenomen zaken de productie te rapporteren.

Het systeem is in fasen in gebruik genomen. Daarbij waren de belangrijkste fasen de start met advies- en bodemproducten in maart 2016 en de start met de processen reguleren en inspectie/handhaving in mei 2016. Na de ingebruikname bleek het integraal en tijdig genereren van eenduidige productiecijfers niet gelijk mogelijk. Om desondanks betrouwbare gegevens in het Jaarverslag 2016 te kunnen opnemen zijn onvolkomenheden in de gegevens geïdentificeerd en waar nodig gecorrigeerd. Daarnaast is voor type producten waarvoor ook andere bronbestanden beschikbaar zijn de kwaliteit en volledigheid van de data beoordeeld. Op deze wijze kon een relatief eenduidige presentatie van productieaantallen in het Jaarverslag 2016 worden opgenomen.

Over het geheel genomen geldt dat de productie 2016 uit het Programma Bedrijven voor met name de processen reguleren, handhaving en toezicht op de grotere bedrijven redelijk op het voorziene niveau is gerealiseerd, maar dat preventieve en inventariserende controles bij de andere typen bedrijven lager liggen dan in 2015. Het lagere aantal preventieve controles komt enerzijds voort uit inhoudelijke overwegingen en anderzijds is dit het gevolg van veranderingen op organisatorisch en ICT-gebied. Inhoudelijk is in 2016 conform het Verbeterprogramma VTH sterker ingezet op een risicogerichte en branchegerichte aanpak van de toezichttaken, waarbij de kwalitatieve doelstelling van verbeterde naleving centraal staat. Vanuit deze benadering wordt in de uitvoering van toezicht niet uitsluitend vanuit de aantallen bedrijfsbezoeken gewerkt, maar ligt het accent sterker op het te realiseren doel: de verbeterde naleving in branches en bedrijven.

Daarnaast komt het lagere aantal inspecties voort uit organisatorische en ICT-veranderingen. Deels is dit het gevolg van de lage bezetting in het eerste half jaar van 2016. De bezetting is in de loop van 2016 weer op orde gebracht door een wervingsactie. In 2017 zal deze problematiek zich dan ook niet voordoen. Daarnaast is de lagere productie ook te relateren aan de overgang naar een nieuw zaakgericht ICT-systeem voor het primair proces: in het nieuwe systeem zijn deels andere keuzen gemaakt ten aanzien van de definiëring van het telmoment voor de afronding van zaken en producten. Voorts legde de invoering en het gebruik van het systeem een zodanig beslag op de capaciteit van de medewerkers, dat daarmee niet de volledige jaarproductie bij met name het proces toezicht op de minder risicovolle bedrijven in 2016 kon worden gerealiseerd.

5.2 Productie toezicht

Hoewel er ook andere instrumenten worden ingezet voor het houden van toezicht, zoals voorlichting en communicatie over regelgeving, vindt toezicht hoofdzakelijk plaats door het uitvoeren van inspecties. Door middel van het uitvoeren van inspecties wordt gecontroleerd of bedrijven hun werkzaamheden in overeenstemming met de milieuregelgeving uitvoeren. Er zijn verschillende soorten inspecties. Globaal zijn dit de volgende:

Opleveringscontrole

Inspectie ter oplevering van een nieuwe of gewijzigde vergunning.

Preventieve controle

Een controle op het bedrijf waarbij bepaalde bedrijfsonderdelen of milieuaspecten fysiek worden gecontroleerd. Deze inspecties worden gericht ingezet daar waar de risico's in de branches het grootst zijn.

Nacontrole

Een controle bij een bedrijf volgend op een eerdere preventieve controle waarbij overtredingen geconstateerd zijn. Tijdens de nacontrole wordt gezien of de overtredingen voortduren of inmiddels ongedaan gemaakt zijn.

Administratieve controle

Een administratieve controle is een controle waarbij bedrijfsdocumenten worden geïnspecteerd.

Klachten- / voorvalonderzoek

Inspectie om de bron en oorzaak van klachten of voorvallen te achterhalen.

Inventariserende controle

Inspectie waarbij de bedrijven of wijzigingen in de bedrijvigheid in een bepaald gebied worden geïnventariseerd.

Brzo-controle

Een inspectie bij een BRZO-inrichting wordt uitgevoerd om na te gaan of de inrichting voldoet aan de verplichtingen die voortvloeien uit het BRZO-1999 en daarmee verbonden regelgeving. Tijdens de VT inspectie worden de Wabo gerelateerde wetgeving opgepakt. De Brzo controles worden gezamenlijk met de VRR en met de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (voormalige Arbeidsinspectie) uitgevoerd. De aard van de inspecties is systeemgericht en/of technisch.

Aantallen inspecties

In de tabellen 5a en 5b zijn de aantallen in 2016 uitgevoerde inspecties opgenomen. Ter vergelijking is de productie van 2016 afgezet tegen de productie van 2015. Ten aanzien van een aantal toezichtproducten is een daling te zien. De verklaring daarvoor is gegeven in paragraaf 5.1. Naast inhoudelijke overwegingen komt dit voort uit onvoldoende personele bezetting (waardoor minder productie kon worden gerealiseerd) en de introductie van een nieuw ICT-systeem (dat implementatie- en opleidings-tijd vergde).

De inhoudelijke verklaring van de daling van het aantal preventieve inspecties heeft betrekking op de veranderde strategie in de uitvoering van toezicht en handhaving. Deze strategie is gericht op het verbeteren van naleving door bedrijven, door een meer risicogerichte en branchegerichte benadering. Deze werkwijze brengt mee dat niet alleen preventieve controles worden ingezet, maar bijvoorbeeld ook informatiedeling als dit een effectiever instrument blijkt om naleving te bewerkstelligen. De daling van het aantal inventariserende controles komt doordat de prioriteit is gelegd bij het uitvoeren van zoveel mogelijk preventieve controles toen bleek dat niet alle achterstanden meer ingelopen konden worden.

Tabel 5a: Aantallen inspecties exclusief Brzo-inspecties

Inspectie	Totaal 2016	Totaal 2015
Opleveringscontroles	44	48
Preventieve controles	2.824	4.128
Nacontroles	1.327	1.903
Administratieve controles	5.086	5.060
Klachten /voorvalonderzoeken	1.748	1.852
Inventariserende controles	1.280	2.032

Tabel 5b: Aantal gecontroleerde Brzo-bedrijven

Inspectie	Totaal 2016	Totaal 2015
Brzo-inspectie preventief	112	106

Het aantal gecontroleerde Brzo-bedrijven is in 2016 gestegen ten opzichte van 2015. Dit is het gevolg van het gegeven dat de Brzo-bedrijven van gemeentelijk naar provinciaal bevoegd gezag zijn overgegaan en dat de DCMR per 2016 ook de Brzo-bedrijven van de omgevingsdiensten West- en Midden Holland controleert.

5.3 Productie handhaving

Handhaving bij bedrijven waar overtredingen zijn vastgesteld, vindt plaats op basis van de sanctiestrategie. De inzet van handhavingsmiddelen is afhankelijk van de zwaarte van de overtreding en de houding van de overtreder. De DCMR kent in de huidige situatie twee sanctiestrategieën: een strategie voor alle milieuovertredingen en een afzonderlijke voor Brzo-overtredingen³. Een bedrijf dat in overtreding is krijgt in de meeste gevallen een aanschrijving van de DCMR. Met een nacontrole wordt gecontroleerd of de overtreding ongedaan is gemaakt. Als de overtreding bij de nacontrole niet ongedaan is gemaakt kan een zienswijzebrief worden verzonden en een bestuursrechtelijke sanctie worden opgelegd. In sommige gevallen wordt, bijvoorbeeld gezien de ernst van de situatie, direct na de preventieve controle een sanctie opgelegd. Bij ernstige overtredingen wordt aanvullend op het bestuursrecht strafrecht ingezet. Met de bestuurlijke strafbeschikking (BSB-m), is lik-op-stuk-handhaving door de DCMR mogelijk.

In de tabellen 6a, 6b en 6c is het aantal sancties opgenomen. Ter vergelijking is de productie van 2016 afgezet tegen de productie van 2015. In totaal zijn er meer sancties opgelegd dan in 2015, vooral door meer strafrechtelijke sancties.

Tabel 6a: Overtredingen, (na)controles en sancties inclusief Brzo.

Handhaving	Totaal 2016	Totaal 2015
Bestuursrechtelijke sancties	102	124
Strafrechtelijke sancties	108	75

Tabel 6b: Aantallen bestuursrechtelijke producten uitgesplitst

Bestuursrechtelijke sancties	Totaal 2016	Totaal 2015
Last onder dwangsom	98	124
Bestuursdwangbeschikking	0	0
Bestuursrechtelijke maatregelen geluid	4	0

Tabel 6c: Aantallen strafrechtelijke producten uitgesplitst

Strafrechtelijke sancties	Totaal 2016	Totaal 2015
Proces verbaal	50	41
Proces verbaal CJIB	27	
Bestuurlijke strafbeschikking milieu	31	34

Ten opzichte 2015 is het aantal strafrechtelijke onderzoeken dat heeft geleid tot een eindproduct gestegen. De toename van het aantal eindproducten is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan

³ Voor de Brzo-overtredingen is in de landelijke overlegstructuur tussen de inspectiepartners (Brzo+) een landelijke handhavingstrategie ontwikkeld. De handhavingstrategie geldt voor Brzo-overtredingen en maakt uniform optreden van de drie Brzo-bevoegde gezagen (Wabo, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Veiligheidsregio's) mogelijk.

stringentere toepassing van de sanctiestrategie vanuit de inspectiebureaus en de wijze waarop de strafrechtelijke taak thans als een zelfstandige eenheid in de organisatie met medewerkers die louter deze werkzaamheden verrichten is geïmplementeerd.

In 2016 werd 40 % van het aantal strafrechtelijke onderzoeken afgedaan met een Bestuurlijke strafbeschikking milieu (bsb-m). Ten opzichte van voorgaande jaren is dit een afname. Zaken die worden aangedragen voor een strafrechtelijk onderzoek worden eerst getoetst op een 'bsb-m mogelijkheid'. In de praktijk bleken vaak contra-indicaties van toepassing waardoor het uitvaardigen van een bsb-m niet tot de mogelijkheden behoorde.

5.4 Productie meldkamer

De DCMR ontvangt via de meldkamer 24 uur per dag klachten en bedrijfsmeldingen van bewoners en bedrijven uit het DCMR-werkgebied. De bedrijfsmeldingen gaan over incidenten of voorgenomen risicovolle activiteiten. De toezichthouders van de DCMR bekijken deze klachten en meldingen. Ze kunnen leiden tot voorvalonderzoeken.

In de tabellen 7a, 7b en 7c zijn respectievelijk de aantallen klachten en meldingen in 2016, de aantallen milieuklachten van bewoners naar onderwerp, en de aantallen bedrijfsmeldingen naar onderwerp weergegeven. Dit, wederom afgezet tegen de aantallen uit 2015.

Tabel 7a: Overzicht klachten en meldingen

Klachten en meldingen	Totaal 2016	Totaal 2015
Klachten DCMR-gebied	30.200	23.067
CIN-meldingen	318	366
Bedrijfsmeldingen	5.931	6.079
Klachten en bedrijfsmeldingen omgevingsdiensten Zuid-Holland	3.461	2.704
Totaal	39.910	32.216

Tabel 7b: Milieuklachten van bewoners

Milieuklachten bewoners	Totaal 2016	Totaal 2015
Lawaai *	10.631	10.682
Vliegverkeer	13.824	7.392
Stank	4.880	4.238
Stof	134	150
Overig	731	605
Totaal aantal klachten	30.200	23.067

In totaal zijn in 2016 bij de meldkamer van de DCMR 30.200 klachten ingediend. Vergeleken met het aantal klachten van het jaar 2015 is dat een toename van 7.133 klachten. De oorzaak ligt met name in het aantal meldingen over vliegveld Rotterdam The Hague Airport en klachten over vliegverkeer. In

2016 werden er 13.824 meldingen gedaan, terwijl het jaar daarvoor 7.392 over de luchtvaart bij DCMR binnenkwamen. Dat betekent dus 6.432 meer meldingen/klachten. Mogelijk houdt deze toename veroorzaakt met de uitbreidingsplannen van vliegveld RTHA.

Er was een toename van 642 klachten over stank. In 2016 werden 4880 klachten ingediend, terwijl het jaar daarvoor 4238 meldingen over stankoverlast bij de DCMR binnenkwamen. De grote industrie is weliswaar de grootste bron van geurklachten, maar over een langere termijn gezien neemt het aantal, dat aan de industriële activiteiten kan worden toegeschreven steeds verder af. Dat is het gevolg van het nemen van eigen verantwoordelijkheid door bedrijven, maar ook het resultaat van strikte handhaving bij enkele bedrijven die veel stank in de omgeving veroorzaakten. Naast de industrie dragen ook restaurants en schepen bij aan het aantal klachten. Dit aantal blijft echter relatief laag.

Het aantal geluidklachten bleef nagenoeg gelijk; 10.682 (2015) naar 10.631 (2016). Net als voorgaande jaren zijn de muzieklawaai in horecabranche en geluid vanaf (grootschalige) evenementen de belangrijke veroorzakers van overlast.

Daarnaast zijn veel klachten ingediend over scheepvaart en/of scheepvaartgerelateerde bedrijven. Vooral uit de omgeving van de Waalhaven (o.a. Heyplaat) en de havengebieden in Schiedam (o.a. omgeving Wilton- en Wilhelminahaven) kwamen relatief veel klachten binnen. Een deel van de geluidklachten heeft een onbekende veroorzaker, hiervan gaan meldingen van overlast over lage bromtonen of trillingen.

Tabel 7c: Aantal bedrijfs- en incidentenmeldingen

Bedrijfsmeldingen	Totaal 2016	Totaal 2015
Bedrijfsmeldingen onvoorzien	952	970
CIN melding brand	149	186
CIN melding groot incident	20	26
CIN melding klein incident	149	154
CIN melding oefen	177	164
Totaal aantal bedrijfsmeldingen	5.713	6.079

In 2016 ontving de DCMR meldkamer totaal 5.713 bedrijfs- meldingen waarvan 4.761 over voorziene activiteiten (bijv. onderhoud van installaties) en 952 over onvoorziene bedrijfsstoringen.

De meldkamer heeft het afgelopen jaar 318 CIN-meldingen (Centraal Incidenten Nummer) behandeld. Dit is een vermindering ten opzichte van 2015, toen er 366 CIN-meldingen bij de DCMR werden gedaan. De grotere bedrijven zijn verplicht om incidenten die effecten (bijv. geur- of geluidoverlast) kunnen hebben in de omgeving via het CIN-nummer te melden. Hulpdiensten kunnen op basis van een dergelijke melding snel reageren en het incident zo snel mogelijk behandelen. Het aantal CIN-meldingen is overigens geen graadmeter voor de (on)veiligheid in het Rijnmondgebied. De DCMR stimuleert bedrijven om een transparante bedrijfsvoering te hanteren en actief te melden. Het niet melden van een incident wordt een CIN-plichtig bedrijf zwaar aangerekend. CIN-meldingen worden, met een korte toelichting, gepubliceerd op www.rijnmondveilig.nl.

5.5 Productie reguleren

De DCMR beschermt de leefomgeving door binnen de wettelijke kaders activiteiten van bedrijven te reguleren en door de effecten van de activiteiten inzichtelijk te maken. De afspraken met de bedrijven worden vastgelegd in voorschriften van de milieuvergunning en in voorschriften onder het Activiteiten-

besluit. Binnen de wettelijke kaders worden strikte eisen gesteld aan bedrijven. Bedrijven moeten voldoen aan de best beschikbare technieken en moeten de milieubelasting zoveel mogelijk beperken.

Om te bepalen aan welke eisen bedrijven op de langere termijn moeten voldoen, zijn branchevisies ontwikkeld. Hierin staan milieudoelen die vertaald worden naar vergunningen. Het actualisatieprogramma vergunningen geeft aan welke vergunningen risicogericht worden geactualiseerd. De prioritaire thema's zijn externe veiligheid, emissies van NOx, fijn stof, MVP-stoffen en stookinstallaties. Voor IPPC-installaties vindt actualisatie van de vergunning plaats binnen vier jaar na wijziging van BREF's. Voor bedrijven die meldingsplichtig worden vanwege de 4e tranche activiteitenbesluit wordt bekeken of binnen een periode van drie jaar maatwerkvoorschriften opgesteld moeten worden.

In tabel 8 is te zien wat voor soort en hoeveel producten in 2016 gerealiseerd zijn. De resultaten over 2015 zijn ook opgenomen.

Tabel 8: Aantallen producten reguleren

Reguleren	Totaal 2016	Totaal 2015
Wabo uitgebreide procedure (inclusief ambtshalve wijzigingen)	84	138
Wabo reguliere procedure	130	156
Totaal vergunningen	214	306
Meldingen 8.40	566	734
Maatwerkvoorschriften	117	154
Actualisatietoetsen	68	34
Overige reguleren producten	453	477

De aantallen producten 'Wabo uitgebreide procedure' en 'Wabo reguliere procedure' in 2016 vallen lager uit dan in 2015. Dit houdt verband met de wijze van tellen in het nieuwe zaakstelsel, waarbij alleen zaken meetellen die volledig zijn afgerond. Dat wil zeggen dat alle digitale procedurestappen zijn afgehandeld. Indien, net als voorheen, ook zaken worden meegeteld waarvoor in 2016 feitelijk een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht is genomen dan komt het totale aantal producten voor 'Wabo uitgebreide procedure' in 2016 uit op 112 en voor 'Wabo reguliere procedure' op 175.

5.6 Productie Bodem

De DCMR voert voor de provincie Zuid-Holland en gemeente Rotterdam de regiefunctie in het kader van de Wet bodembescherming uit. De DCMR houdt de bodemkwaliteit in Rijnmond in de gaten, bepaalt of nadere acties nodig zijn en voert deze zo nodig uit. Daarnaast voert de DCMR de bodemtaak voor de provincie Zuid Holland en de gemeente Rotterdam uit.

In tabel 9 is te zien wat voor soort en hoeveel producten in 2016 op het onderwerp bodem gerealiseerd zijn.

Tabel 9: Aantallen producten Bodem

Bodem	Totaal 2016
Beschikkingen	337
Inspecties wbb / bbk	551
Behandeling meldingen	1.114

Beoordeling rapportages	289
Coördinatie bodemsanering	31
Totaal aantal producten	2.122

6 Financieel Jaarresultaat DCMR

6.1 Financiële resultaten

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op het financiële jaarresultaat over 2016 en de doorwerking in de komende jaren.

Tabel 10 toont de financiële resultaten van de DCMR. In 2016 is een positief resultaat behaald van € 7.448.573. Ter vergelijking worden de resultaten over 2016 afgezet tegen de in 2015 behaalde financiële resultaten.

Tabel 10: Financieel resultaat 2016

V&W DCMR	Jaarrekening 2016	Jaarrekening 2015	Vershil 2016 - 2015
omschrijving	bedrag in €	bedrag in €	bedrag in €
Personeelskosten	37.448.683	37.582.901	-134.218
Inhuur personeel & diensten derden	7.164.030	5.697.116	1.466.914
Totale personeelsgerelateerde kosten	44.612.713	43.280.017	1.332.696
Afschrijvingskosten	2.450.217	852.809	1.597.408
Directe kosten overig	6.647.368	6.080.125	567.243
Projectkosten	4.785.211	5.751.367	-966.156
Totale materiële kosten	13.882.796	12.684.301	1.198.495
Totale directe kosten	58.495.509	55.964.318	2.531.191
Opbrengsten	55.333.799	55.704.866	-371.067
Overige opbrengsten	667.963	534.448	133.515
Totale opbrengsten	56.001.762	56.239.314	-237.552
Operationeel resultaat	-2.493.747	274.996	-2.768.743
Resultaat voorgaand boekjaar	-11.592	-27.785	16.193
Incidentele baten lopend boekjaar	8.279.691	0	8.279.691
Resultaat voor bestemming	5.774.352	247.211	5.527.141
Ontrekking bestemmingsreserve			
Informatievoorziening	864.710	910.925	-46.215
Productontwikkeling	20.238	71.148	-50.910
Personeel en Organisatie	482.366	194.608	287.758
Transitie Fysieke Infrastructuur	306.907	301.630	5.277
Resultaat na bestemming	7.448.573	1.725.522	5.723.051
Voorstel technische bestemming:			
Mutatie algemene reserve	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserves:			
Informatievoorziening	-398.882	-750.000	351.118
Personeel en organisatie	-280.000	-400.000	120.000
Productontwikkeling	0	-575.522	575.522
Transitie Fysieke Infrastructuur	-750.000	0	-750.000
Resultaat na technische bestemming	6.019.691	0	6.019.691

In dit hoofdstuk wordt het resultaat kort toegelicht, voor meer gedetailleerde informatie over behaalde resultaten en de financiële positie wordt verwezen naar de jaarrekening. In de jaarrekening treft u het overzicht van baten en lasten aan. Dit is een andere weergave van de totstandkoming van hetzelfde financiële resultaat.

6.2 Hoofdpijnen verlies- en winstrekening

Op hoofdpijnen is hieronder een aantal elementen uit de verlies- en winstrekening toegelicht. Zowel de uitstroom als de instroom van personeel zijn in 2016 gestegen. Per saldo is de omvang van het eigen personeel in 2016 licht gestegen en bedraagt ultimo december 466 fulltime-equivalenten. De kosten van het eigen personeel zijn nagenoeg gelijk gebleven. De kostenstijging als gevolg van CAO-afspraken, premieaanpassingen en opleidingskosten worden per saldo geabsorbeerd doordat het ingestroomde personeel goedkoper is dan de uitgestroomde medewerkers. Om de geplande productie zo goed mogelijk te realiseren is naast het eigen personeel gebruikgemaakt van inhuurkrachten. Door de gestegen behoefte aan inzet van externen en marktontwikkelingen die zorgen voor hogere prijzen per uur zijn de kosten voor inhuur in 2016 fors gestegen.

De afschrijvingskosten zijn hoger dan in 2015. Structureel wordt dit veroorzaakt doordat in 2016 door nieuwe investering in automatisering de afschrijvingen daarop toenemen. Daarnaast is hier de incidentele afwaardering van € 1.510.000 vanuit het huisvestingsdossier verantwoord.

De materiële kosten op projecten zijn volledig declarabel en hebben dus een gelijke invloed op de opbrengsten, en daardoor geen effect op het resultaat.

De opbrengsten zijn iets lager dan in 2015. De overige opbrengsten betreffen onder andere verhuur van de tweede verdieping van het huidige kantoorpand en enkele detacheringen. In 2016 zijn voor een beperkt bedrag opbrengsten uit eerdere jaren verantwoord, ultimo 2015 was het nog uiterst onzeker of deze zouden kunnen worden gerealiseerd. Ook waren er nog onvoorziene kosten uit voorgaande jaren.

6.3 Overzicht van kasstromen in 2016

In tabel 11 is het overzicht van kasstromen in 2016 van de DCMR opgenomen. Dit is een overzicht van de feitelijke geldstromen die binnen de DCMR in de loop van het boekjaar 2016 zijn binnengekomen en uitgegaan. De liquiditeit van de DCMR is in 2016 afgenomen met k€ 11. Dagelijks wordt de rekening-courant automatisch afgeroomd op k€ 60 door de staat. In 2016 is er nog een betaling uitgevoerd, nadat de afroming heeft plaatsgevonden. Het saldo ad. k€ 15.264 op de rekening-courantverhouding met het Rijk is verantwoord onder de overige uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar.

Tabel 11: Overzicht van kasstromen in 2016

Overzicht van kasstromen in 2016 (€ x 1.000)	€	€
Exploitatiesaldo (conform Verlies- en Winstrekening)	7.449	
Afschrijvingen	2.476	
Mutaties werkkapitaal:		
Onderhanden werk	-155	
Debiteuren	4.344	
Crediteuren	-5.088	
Rekening-courantverhouding met het Rijk	198	
Overlopende activa	528	
Overlopende passiva	-7.324	
Kasstroom uit operationele activiteiten		2.428
Investeringen materiële vaste activa	-765	
Desinvesteringen materiële vaste activa	0	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-765
Mutatie langlopende schulden	0	
Onttrekking bestemmingsreserve	-1.674	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-1.674
Mutatie liquide middelen		-11
Beginstand liquide middelen	54	
Mutatie liquide middelen	-11	
Eindstand liquide middelen		43

7 Paragrafen

7.1 Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een aantal paragrafen verplicht voorgeschreven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze paragrafen. Aan de orde komen:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen.

7.2 Lokale heffingen

De DCMR legt geen lokale heffingen op. Wel heft de DCMR leges over het gebruik van het archief. Deze leges betreffen het maken van kopieën en het aanvragen van tekeningen. De totale opbrengst over 2016 bedroeg ca. k€ 1.

7.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf weerstandsvermogen geeft een beschouwing over de kwaliteit van de vermogenspositie van de DCMR op lange termijn.

Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de voortzetting van de door de DCMR uit te voeren taken in het gedrang komt.

Het weerstandsvermogen is het saldo van de weerstandscapaciteit en de financiële gevolgen van de risico's. Het weerstandsvermogen geeft samen met het begrotingsresultaat, het verloop van de investeringen, financiering, reserves en voorzieningen en de uitkomsten van de meerjarenraming een indicatie van de financiële positie van de DCMR.

Het weerstandsvermogen kan betrekking hebben op het begrotingsjaar zelf (statisch weerstandsvermogen) of op meerdere jaren (dynamisch weerstandsvermogen). Om het weerstandsvermogen te kunnen bepalen is inzicht nodig in enerzijds de weerstandscapaciteit en anderzijds in de omvang en de achtergronden van de risico's.

De paragraaf weerstandsvermogen bevat volgens de voorschriften vanuit het BBV ten minste:

- a. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's
- b. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- c. een inventarisatie van de risico's
- d. een aantal gedefinieerde financiële indicatoren

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van DCMR bestaat uit de algemene reserve. De ontwikkeling van de algemene reserve is in onderstaande tabel weergegeven.

Ontwikkeling algemene reserve

Stand per 1 januari 2016	1.769.603
Toevoeging 2016 vanuit bestemmingsreserve 2015	0
Onttrekking 2016	0
Stand per 31 december 2016	1.769.603

De (individuele) risico's bieden geen directe basis voor een wiskundig berekening van het door de DCMR benodigd weerstandsvermogen. Desalniettemin zullen schommelingen optreden in het jaarresultaat van de DCMR, hetzij door interne hetzij door externe factoren. Aangezien deze schommelingen van veel - deels samenhangende - factoren afhankelijk is zal het jaarresultaat nooit geheel beheersbaar zijn. Daarom is het verstandig een adequaat weerstandsvermogen op te bouwen om deze schommelingen op te kunnen vangen zonder direct terug te moeten vallen op een additionele bijdrage van de participanten na afloop van een boekjaar. Een beperkte omvang is voldoende omdat de organisatie en de sturing er op zijn gericht risico's te beheersen en financiële consequenties te minimaliseren.

Het belangrijkste door het weerstandsvermogen af te dekken risico is adequate aanpassing van de organisatie en bedrijfsvoering aan substantiële wijzigingen in de aard en het volume van de dienstverlening op korte termijn. Dit risico wordt gedeeltelijk opgevangen door het gevoerde personeelsbeleid in combinatie met de reguliere uitstroom en instroom van personeel. Op grond van afstemming met het management van de organisatie en het Dagelijks Bestuur, aangevuld met gesprekken met de controlerend accountant is geconcludeerd dat een weerstandsvermogen met een omvang van 3% van de gemiddelde jaaropbrengst van drie voorgaande jaren reëel is, ook in vergelijking met andere overheidsorganisaties. Daar waar deze buffer geen uitsluitel biedt voorziet artikel 36 van de Gemeenschappelijke Regeling, waarin de financiële verantwoordelijkheid van de gezamenlijke participanten is vastgelegd.

7.4 Risico's en risicomanagement

Algemeen

De DCMR Milieudienst Rijnmond levert met inzet van wettelijke instrumenten en vanuit zijn specifieke deskundigheid een bijdrage aan het verlagen van de milieubelasting van bedrijven en aan het verhogen van de milieukwaliteit en veiligheid in het Rijnmondgebied. De DCMR werkt vanuit zijn expertise ook actief aan de integratie van milieuaspecten in andere beleidsterreinen en aan milieu en veiligheid gerelateerde maatschappelijke vraagstukken en nieuwe ontwikkelingen. Om deze doelstelling ook in de toekomst te kunnen realiseren en de gewenste kwaliteit te kunnen blijven leveren treft de dienst maatregelen voor een goede reputatie en een duurzaam gezonde financiële situatie. Dit vindt plaats in het kader van 'good public governance'. Eén van deze maatregelen is het opzetten en onderhouden van een systeem van risico-management. Daarbij wordt het begrip 'risico' breed opgevat als een gebeurtenis die zich in de toekomst kan voordoen en die gevolgen heeft voor de realisatie van de doelstelling van de DCMR.

Cyclisch risicomanagement is in de DCMR-organisatie in 2012 geïmplementeerd. De tweejaarlijkse uitvoering van de risicocycclus ondersteunt ook twee eerder geformuleerde doelstellingen:

- Risicobewustzijn; het besef dat ook de DCMR fouten kan maken en daarvan kan leren. Risicomanagement is een instrument dat dit bewustzijn ondersteunt.
- Inbedden van risicomanagement in de reguliere planning en control cyclus.

Inventarisatie risico's

In 2016 is een nieuwe cyclus gestart met het inventariseren en categoriseren van risico's. Uit de gehouden inventarisatie zijn geen substantiële onbekende risico's naar voren gekomen, en hebben de geïnventariseerde potentiële risico's betrekking op de volgende onderwerpen:

1. Een mogelijk onvoldoende beschikbaarheid van kennis en ervaring om de taken goed uit te voeren;
2. Een onvoldoende beschikbaarheid van adequaat gegevensbeheer (informatie m.b.t. milieukwaliteit, bedrijfsinformatie, ed.);
3. Een mogelijk onvoldoende sturing en beheersing van de interne processen waardoor de inzet niet goed kan worden onderbouwd;
4. Het onvoldoende kunnen inspelen op wensen van de omgeving en externe ontwikkelingen waardoor de organisatie niet toekomstbestendig is.

Voor elk van deze risico's wordt in het eerste halfjaar van 2017 de impact gekwantificeerd en worden beheersmaatregelen opgesteld.

Vooralsnog wordt niet voorzien dat vanuit deze risicocyclus een voorstel komt voor een aanpassing van de door het bestuur vastgestelde norm voor het weerstandsvermogen. Het op grond van de vorige cyclus opgezette reviewprogramma 2014-2015 is in het eerste halfjaar van 2016 afgerond. Dit heeft geresulteerd in verschillende verbeteringen in de procesuitvoering van de DCMR. Bij het vastgestelde en opgestarte reviewprogramma 2016-2017 wordt vooral voortgeborduurd op het reviewprogramma 2014-2015 en aanbevelingen daaruit. Door de per 1 september 2015 geïmplementeerde reorganisatie zijn veel processen substantieel veranderd. Na de reorganisatie eind 2015 is verder gewerkt aan de implementatie en verbetering van de nieuwe processen. Daardoor was er in 2016 zoveel in beweging dat er minder mogelijkheden waren voor het uitvoeren van procesgerichte reviews. Na het realiseren van die vernieuwing van processen in de trits opzet, bestaan en werking zijn er vanaf 2017 weer voldoende mogelijkheden voor het inzetten van procesgerichte reviews.

In de verdere borging van risicomanagement in de organisatie heeft het directieteam begin 2014 besloten de gebruikte instrumenten van risicomanagement samen te brengen in een structuur, onder toezicht van een auditcommissie. De auditcommissie bestaat uit het directieteam, aangevuld met de controller. In 2016 is de auditcommissie uitgebreid met een extern lid om van buiten een impuls te geven aan het risicomanagement binnen de DCMR.

Financiële indicatoren

De indicatoren in onderstaande tabel zijn overeenkomstig de voorschriften van BBV berekend:

Kengetallen	Jaarverslag 2015	Begroting 2016	Jaarverslag 2016
Netto schuldquote	-2,6%	3,2%	-15,9%
Solvabiliteitsratio	37,7%	19,4%	147,6%
Structurele exploitatieruimte	3,1%	3,1%	1,2%

Netto schuldquote	De afwijking met 2015 komt met name doordat in 2016 de afwikkeling van het huisvestingsdossier. In de begroting 2016 hadden wij verwacht dat de verplichtingen substantieel hoger zouden zijn dan de bezittingen.
Solvabiliteitsratio	De solvabiliteit is ten opzichte van 2015 sterk toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door de afwikkeling van het huisvestingsdossier. Dit heeft geleid tot een eenmalig resultaat van € 6 Mio. De afwijking van de realisatie 2016 ten opzichte van de begroting komt met name doordat in de begroting 2016 het eigen vermogen en bestemmingsreserve fors lager waren verwacht. De dotatie in 2016 van € 1,7 Mio was niet voorzien en de verwachting was dat de bestemmingsreserve transitie fysieke infrastructuur geheel uitgeput zou zijn.
Structurele exploitatieruimte	De afwijking komt met name doordat de onttrekkingen aan de reserves zijn aangemerkt als niet structureel, waar dit in 2015 wel zo was aangemerkt. Het verschil ten opzichte van de begroting 2016 komt doordat in de begroting geen resultaat was verwacht.

Vennootschapsbelasting

DCMR heeft alle activiteiten beoordeeld of er sprake is van een VPB-activiteit en geclusterd waar dit een samenhang met elkaar heeft. Dit is middels een brief voorgelegd aan de Belastingdienst. De definitieve afstemming verwachten wij in 2017 maken.

7.5 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn duurzame productiemiddelen die de DCMR nodig heeft om de diensten en goederen te produceren die zij aan participanten en niet-participanten levert. Deze paragraaf moet op grond van het BBV tenminste de kapitaalgoederen wegen, riolering, groen en gebouwen bevatten.

Het kantoorgebouw aan de 's-Gravelandseweg 565-567 te Schiedam wordt in de zin van het BBV aangemerkt als kapitaalgoed. De DCMR heeft de kantoorpanden op dit adres nagenoeg geheel in eigendom. Het pand wordt tot aan het moment van levering aan de koper verhuurd aan de koper.

In verband met de verhuizing van de DCMR in 2010 is in de afgelopen jaren terughoudend omgegaan met onderhoud.

Eind 2009 is onzekerheid ontstaan over de overdracht aan de gecontracteerde koper van het kantoorpand, deze onzekerheid duurt nog voort. Dientengevolge was het in 2009 t/m 2014 noodzakelijk het pand af te waarderen. Na het faillissement van de gehele Lips-vastgoed organisatie is deze onder beheer gekomen van een curator. DCMR is gesprek gegaan met de curator om tot een zo spoedig mogelijke afronding van het dossier te komen, daarbij is geen nieuwe taxatie gedaan en is de boekwaarde gelijk gehouden.

7.6 Financiering

De financieringsparagraaf vloeit voort uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO). Voor de DCMR is deze regelgeving vertaald in het door het AB vastgestelde treasurystatuut. Deze financieringsparagraaf is in samenhang met het treasurystatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie van de DCMR.

De treasuryfunctie omvat het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Het treasurystatuut is in onderlinge samenhang met de financiële verordening en de controle verordening is voor het laatst in 2015 geactualiseerd. In 2016 bleken geen verdere aanpassingen nodig te zijn.

7.7 Bedrijfsvoering

Financiën en planning en control

In 2016 is de verdere implementatie van de reorganisatie die op 1 september 2015 is geëffectueerd vormgegeven in het aanpassen en opnieuw verankeren van sturing en verantwoording, ook in (financiële) rapportages op de verschillende onderkende niveaus.

Inkopen

De DCMR heeft net als in voorgaande jaren een interne inkoopscan uitgevoerd in verband met de rechtmatigheid over Europese wet- en regelgeving. Hieruit is gebleken, dat de DCMR in 2015 binnen de rechtmatigheidstoleranties voor Europese aanbesteding is gebleven.

Informatievoorziening

In 2016 is in verschillende fasen het zaakstelsel van RUDIS geïmplementeerd. Dit stelsel beoogt de informatie over productie en doorlooptijden te optimaliseren. De gebruikersnaam heeft veel gevraagd van de medewerkers en verschillende aanpassingen zijn doorgevoerd om het gebruik te verbeteren.

Deze implementatie is gefinancierd uit de bestemmingsreserve informatievoorziening en is het belangrijkste resultaat uit 2016 van het in 2014 vastgestelde informatiebeleidsplan 2014-2018.

7.8 Verbonden Partijen

In verband met bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk daarmee verband houdende risico's moet in de begroting en in de jaarstukken een paragraaf worden opgenomen waarin aandacht wordt besteed aan de verbonden partijen. Verbonden partijen zijn die partijen waarin de DCMR een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Dat kunnen zijn gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, vennootschappen, stichtingen en verenigingen.

Een bestuurlijk belang betreft zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij, hetzij door stemrecht. Van een financieel belang is sprake als de DCMR aan de verbonden partij een bedrag beschikbaar heeft gesteld dat niet verhaalbaar is als de partij failliet gaat of als de DCMR aansprakelijk is voor een bepaald bedrag als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

De DCMR participeert weliswaar in vele vormen van samenwerking op projectbasis maar er is geen sprake van een verbonden partij.

Andersom hebben de participanten van de DCMR wel bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en verantwoordelijkheid voor de DCMR; daarmee is de DCMR voor elk van hen een verbonden partij.

Deel 2: Jaarrekening 2016

8 Balans

ACTIVA	Per 31-12-2016		Per 31-12-2015	
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		0		0
Materiële vaste activa		3.447.767		5.160.973
<i>Investerings met economisch nut</i>				
- overige investeringen met economisch nut	3.447.767		5.160.973	
Financiële vaste activa		0		0
Totaal vaste activa		3.447.767		5.160.973
Vlottende activa				
Voorraden		1.832.413		1.677.351
<i>Onderhanden werk</i>	1.832.413		1.677.351	
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		16.499.536		21.041.199
<i>Rekening-courantverhouding met het Rijk</i>	15.263.710		15.461.489	
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>	1.134.387		1.521.431	
<i>Overige vorderingen</i>	101.439		4.058.279	
Liquide middelen		42.997		53.715
<i>Kas- en banksaldi</i>	42.997		53.715	
Overlopende activa		1.753.888		2.281.565
<i>Voorschotbedrag met specifiek bestedingsdoel</i>	47.282		27.561	
<i>Overig nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen</i>	1.706.606		2.254.004	
Totaal vlottende activa		20.128.834		25.053.830
Totaal generaal		23.576.601		30.214.803

PASSIVA	Per 31-12-2016		Per 31-12-2015	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		14.052.843		8.278.493
<i>Algemene reserve</i>	1.769.603		1.769.604	
<i>Bestemmingsreserves</i>				
- Overige bestemmingsreserves	4.834.667		4.783.367	
- Resultaat na bestemming	0		0	
- Resultaat voor bestemming	7.448.573		1.725.522	
Totaal vaste passiva		14.052.843		8.278.493
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar		4.406.972		9.495.242
<i>Kasgeldleningen</i>				
<i>Banksaldi</i>	0		0	
<i>Overige schulden</i>	4.406.972		9.495.242	
Overlopende passiva		5.116.786		12.441.068
<i>Voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel</i>	3.052.913		3.011.857	
<i>Nog te betalen bedragen</i>	2.063.873		9.429.211	
Totaal vlottende passiva		9.523.758		21.936.310
Totaal generaal		23.576.601		30.214.803

9 Algemene waarderingsgrondslagen

9.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

9.1.1 Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

9.1.2 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen en schulden als gevolg van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerd aan verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Bij deze uitzondering moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

9.2 Materiële vaste activa met economisch nut

9.2.1 Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op het moment dat het kapitaalgoed in gebruik wordt genomen, wordt met afschrijven gestart.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

9.3 Vlottende activa

9.3.1 Voorraden

De projecten zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde. Er wordt geen rente bijgeschreven.

Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de projecten worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Afgeronde projecten worden gewaardeerd tegen de kostprijs. Deze bestaat uit de verrekennprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegekend.

9.3.2 Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

9.3.3 Liquide middelen en overlopende posten

De liquide middelen en overlopende posten worden tegen nominale waarde opgenomen.

9.4 Passiva

9.4.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene, bestemmingsreserve en het resultaat na bestemming volgens het overzicht van baten en lasten. Van bestemmingsreserves die niet met juridisch onontkoombare verplichtingen zijn belast, valt het (restant)saldo van een bestemmingsreserve zonder voorafgaand bestuursbesluit ten gunste van het 'resultaat na bestemming' vrij als:

- a) Het doel waarvoor de bestemmingsreserve is gevormd vervalt of
- b) Gedurende drie jaren niets aan de bestemmingsreserve is onttrokken of toegevoegd.

9.4.2 Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De onderhoudsegalisatie voorzieningen stoeien op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

9.4.3 Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

9.4.4 Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

9.4.5 Voorschot met specifiek bestedingsdoel participanten

De afrekening met onze participanten vindt volledig plaats op basis van werkelijke uren en materiële lasten. Het saldo van de onder- of overbesteding ten opzichte van het werkplan wordt in zijn geheel verrekend met het voorschot met specifiek bestedingsdoel.

10 Toelichting op de balans

10.1 Activa

10.1.1 Materiële vaste activa

Overige investeringen met een economisch nut	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Bedrijfsgebouwen	750.000	2.260.000
Inrichting nieuwe pand DCMR	687.514	927.251
Machines, apparaten en installaties	1.246.082	1.065.036
Overige mat.vaste activa	764.172	908.686
TOTAAL	3.447.768	5.160.973

Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut

Omschrijving	boekwaarde 1-1-2016 €	investeringen €	des- investeringen €	afschrijvinge €	bijdragen van derden €	afwaar- deringen €	boekwaarde 31-12-2016 €
Bedrijfsgebouwen	2.260.000	0	0	0	0	1.510.000	750.000
Inrichting nieuwe pand DCMR	927.251	0	0	239.737	0	0	687.514
Machines, apparaten en installaties	1.065.036	708.642	0	501.136	26.460	0	1.246.082
Overige mat.vaste activa	908.686	54.830	27.072	199.344	0	0	764.172
Totaal	5.160.973	763.472	27.072	940.217	26.460	1.510.000	3.447.768

Investeringen

De afschrijvingen zijn opgenomen in de exploitatie waardoor investeringsruimte ontstaat.

De in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

Omschrijving investeringen	2016 €
<i>Machines, apparatuur en installaties:</i>	
Automatisering - computers, beeldschermen en accessoires	682.182
Meetapparatuur	26.460
Overige mat.vaste activa	
Meubilair	54.830
Totaal	763.471

Afschrijvingspercentages:

Inrichting nieuwe pand DCMR	10%
Machines, apparaten en installaties	10%, 33,3%
Overige materiele vaste activa	10%

Afwaarderingen

De onzekerheid rondom de overdracht van het kantoorpand aan de 's-Gravelandseweg aan de gecontracteerde koper is eind 2016 nog aanwezig. De laatste update van de door Ooms Makelaars uitgevoerde taxatie is van 21 november 2014, deze was reeds verwerkt in de jaarrekening 2015. Op grond van een met derden afgesloten overeenkomst in het vastgoeddossier heeft 2016 een verdere afwaardering van de boekwaarde van het pand plaatsgevonden.

10.1.2 *Vlottende activa*

Vorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Onderhanden werk	1.832.413	1.677.351
TOTAAL	1.832.413	1.677.351

In het onderhanden werk zijn opgenomen de waarde van de prestaties op projecten die ultimo 2016 een doorlopend karakter hebben. Eventueel vooruit gefactureerde termijnen zijn op het onderhanden werk in mindering gebracht.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Soort vordering	Openstaande vorderingen 31-12-2016 €	Voorziening oninbaarheid 31-12-2016 €	Openstaande vorderingen 31-12-2015 €
Rekening-courantverhouding met het Rijk	15.263.710	0	15.461.489
Vorderingen op openbare lichamen	1.134.387	0	1.521.431
Overige Vorderingen	101.439	0	4.058.279
Totaal	16.499.536	0	21.041.199

De Rekening-courant verhouding met het Rijk geeft de vordering van DCMR weer op de Rijksschatkist als gevolg van de verplichte deelname van decentrale overheden aan het zogeheten schatkistbankieren. Met die regeling worden alle liquiditeiten van decentrale overheden boven een beperkt minimum geparkeerd bij de Rijksschatkist

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Banksaldi	42.783	53.413
Kas	214	302
TOTAAL	42.997	53.715

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de DCMR.

Daarnaast staat een krediet ter beschikking van maximaal m€ 1.5 bij de Rabobank. In 2016 is van deze faciliteit geen gebruik gemaakt.

Het drempelbedrag aan liquide middelen, welke is uitgezonderd niet aan te houden in 's Rijks schatkist over het jaar 2016 bedraagt k€ 410. Hieronder een overzicht van het gemiddeld banksaldo per kwartaal als bedoeld als uitzondering niet aan te houden in 's Rijks schatkist

Omschrijving	Ultimo 2016 €
1e kwartaal	152.358
2e kwartaal	167.512
3e kwartaal	143.321
4e kwartaal	152.493

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel	47.282	27.561
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	1.706.606	2.254.004
TOTAAL	1.753.888	2.281.565

De post voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel bestaat volledig uit vorderingen op participanten:

Omschrijving	Saldo 1-1-2016 €	Toevoeging €	Onttrekking €	Saldo 31-12-2016 €
Participant Hellevoetsluis *	-8.574	10.734	0	2.160
Participant Krimpen aan den IJssel *	-29.851	32.051	0	2.200
Participant Maassluis *	-15.537	24.216	0	8.679
Participant Maardingen *	24.270	34.243	24.270	34.243
	-29.692	101.244	24.270	47.282

* Voor aansluiting met stand per 31.12.2015 zie bijlage 14.3

10.2 Passiva

10.2.1 Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Algemene reserve	1.769.603	1.769.604
Bestemmingsreserves		
- overige bestemmingsreserves	4.834.667	4.783.367
Resultaat na bestemming	7.448.573	1.725.522
TOTAAL	14.052.843	8.278.493

Het verloop over 2016 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

Omschrijving	Saldo 1-1-2016 €	Toevoeging €	Onttrekking €	Dotatie €	Bestemming resultaat €	Saldo 31-12-2016 €
Algemene reserve	1.769.603					1.769.603
	1.769.604	0	0	0	0	1.769.603
Bestemmingsreserves						
overige bestemmingsreserves						
Informatievoorziening	1.757.762	750.000	-864.710			1.643.052
Productontwikkeling	57.495	575.522	-20.238			612.779
Personeel en organisatie	1.905.392	400.000	-482.366			1.823.026
Transitie Fysieke Infrastructuur	1.062.717		-306.907			755.810
	4.783.367	1.725.522	-1.674.221	0	0	4.834.667
Resultaat na bestemming						
Resultaat 2015	1.725.522	-1.725.522				0
Resultaat 2016					7.448.573	7.448.573
	1.725.522	-1.725.522	0	0	7.448.573	7.448.573
Totaal	8.278.493	0	-1.674.221	0	7.448.573	14.052.843

Voorstel technische resultaatbestemming:

Bestemmingsreserves

Voorstel aan het Algemeen Bestuur is om aan de bestemmingsreserve "Personeel en Organisatie" een bedrag van k€ 280, aan de bestemmingsreserve "Informatievoorziening" een bedrag van k€ 399 en aan de bestemmingsreserve Transitie Fysieke Infrastructuur k€ 750 te doteren.

Doel van de bestemmingsreserves:

Informatievoorziening: Het financieel mogelijk maken van enkele organisatiebrede ingrijpende projecten in de informatievoorziening.

Productontwikkeling: Het versterking van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH).

Personeel en Organisatie: Personele knelpunten in de organisatie op te lossen.
Transitie Fysieke Infrastructuur: Dekking van additionele kosten welke voortvloeien uit een specifiek dossier.

10.2.2 Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Schulden < 1 jaar	4.406.972	9.495.242
Nog te betalen bedragen	2.063.873	9.429.211
Voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel	3.052.913	3.011.857
TOTAAL	9.523.758	21.936.310

Schulden korter dan één jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Schulden aan leveranciers	4.406.972	9.495.242
TOTAAL	4.406.972	9.495.242

Er zijn geen kasgeldleningen en geen bank- en girorekeningen met een negatief saldo.

Overlopende passiva

De specificatie van de overlopende passiva is als volgt:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Nog te betalen bedragen	2.063.873	9.429.211
Voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel	3.052.913	3.011.857
TOTAAL	5.116.786	12.441.068

De post nog te betalen bedragen valt uiteen in de volgende posten:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Afdracht BTW	0	0
Nog te betalen kosten	1.483.837	4.343.370
Vooruitontvangen bedragen	580.036	5.085.841
Totaal	2.063.873	9.429.211

De post voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel valt uiteen in de volgende bedragen:

Omschrijving	Saldo 1-1-2016 €	Toevoeging €	Onttrekking €	Saldo 31-12-2016 €
Participant Albrandswaard *	-3.291	4.221	0	930
Participant Barendrecht	52.379	0	26.375	26.004
Participant Brielle	69.644	18.729	14.072	74.301
Participant Capelle aan den IJssel	60.573	0	22.956	37.617
Participant Goeree Overflakkee	113.931	0	26.757	87.174
Participant Lansingerland	184.455	0	61.166	123.289
Participant Nissewaard	92.419	0	33.625	58.794
Participant Provincie Zuid Holland	171.291	4.214	0	175.505
Participant Ridderkerk	74.960	6.732	0	81.692
Participant Rotterdam	1.315.128	738.073	96.812	1.956.389
Participant Schiedam	28.109	11.714	0	39.823
Participant Westvoorne	84.545	10.119	31.468	63.196
Subtotaal	2.244.143	793.802	313.231	2.724.714
RCI (Rotterdam Climate Initiative)	41.091			41.091
Beheer I-Kwadraat (Fase A-plus)	326.354		282.131	44.223
Beheerorganisatie Ranomos	212.785	16.108		228.893
MSR	19.637		5.645	13.992
I&M Taken	110.594		110.594	0
Subtotaal	710.461	16.108	398.370	328.199
Totaal	2.954.604	809.910	711.601	3.052.913

* Voor aansluiting met stand per 31.12.2015 zie bijlage 14.3

Deze voorschotbedragen betreffen middelen waarover de DCMR geen directe zeggenschap heeft. Dit omdat zij die middelen enerzijds beheert in opdracht van haar participanten en ze anderzijds beschikbaar zijn gesteld voor specifieke werkzaamheden. De mutaties in het voorschot worden veroorzaakt door over- of onderbestedingen op het werkplan van een participant, door toekenning van extra middelen gedurende het jaar of door afrekening van afgeronde projecten van participanten waarvan is afgesproken dat deze afrekening via het voorschot van betreffende participant verloopt.

10.3 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De DCMR is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijvende, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste.

Huurovereenkomsten

De jaarlijkse huurverplichting voor het pand Parallelweg 1 bedraagt voor 2017 k€ 1.988. De huurovereenkomst is aangegaan voor een periode van 10 jaar met als einddatum 9 december 2023. De in de huurovereenkomst overeengekomen wijziging van de huurprijs vindt plaats op basis van de wijziging van het maandprijsindexcijfer volgens de consumentenprijsindex (CPI) reeks alle huishoudens (2015 = 100), gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De indexering zal in beginsel plaatsvinden per 10 december.

Leasecontracten

- Het wagenpark wordt geleased bij een drietal leasemaatschappijen. De aangegane verplichting bedraagt exclusief brandstof k€ 156 op jaarbasis.
- De kopieer- en printapparatuur wordt van Xtandit B.V. geleased. Deze overeenkomst is in 2015 afgesloten en loopt af in 2017. De jaarlijkse verplichting voor 2017 bedraagt k€ 26.
- De kopieer- en printapparatuur welke wordt gebruikt door de afdeling Repro wordt bij Xerox B.V. geleased. Deze overeenkomst is in 2015 herzien voor een periode van 24 maanden. De jaarlijkse verplichting voor 2017 bedraagt k€ 85.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume

De medewerkers van de DCMR hebben op 31 december 2016 ter waarde van k€ 1.339 aan vakantiedagen en k€ 443 aan overwerk en/of consignatie.

Risico's en claims

In de paragraaf weerstandsvermogen worden de risico's en claims benoemd die de DCMR ten tijde van het opstellen van de jaarrekening onderkent.

10.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

11 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Omschrijving Programma's	Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie 2016			Begrotingsafwijking		
	baten a	lasten b	saldo c = a-b	baten a	lasten b	saldo c = a-b	baten d	lasten e	saldo f = d - e	baten g = a - d	lasten h = b - e	saldo i = g - h
Programma Bedrijven	€ 31.875.000	€ 31.875.000	€ -	€ 34.548.300	€ 34.548.300	€ -	€ 34.683.154	€ 34.668.331	€ 13.823	€ 134.854	€ 121.031	€ 13.823
Programma Gebieden	€ 22.825.000	€ 22.825.000	€ -	€ 22.430.168	€ 22.430.168	€ -	€ 20.650.645	€ 20.498.963	€ 151.682	€ 1.779.523	€ 1.931.205	€ 151.682
Totaal participant	€ 54.700.000	€ 54.700.000	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 55.333.799	€ 55.168.294	€ 165.505	€ 1.644.669	€ 1.810.174	€ 165.505
Algemene dekkingsmiddelen												
saldo financieringsfunctie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 27.108	€ 27.108	€ -	€ 27.108	€ 27.108
overige dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.447	€ 2.636.591	€ 2.632.144	€ 4.447	€ 2.636.591	€ 2.632.144
onvoorzien	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.279.691	€ 11.592	€ 8.288.099	€ 8.279.691	€ 11.592	€ 8.288.099
subtotaal algemene dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.284.138	€ 2.675.291	€ 5.608.847	€ 8.284.138	€ 2.675.291	€ 5.608.847
Resultaat voor bestemming	€ 54.700.000	€ 54.700.000	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 63.617.937	€ 57.843.585	€ 5.774.352	€ 8.639.489	€ 866.117	€ 5.774.352
Toevoeging aan reserve												
Resultaat voorgaand boekjaar	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.725.522	€ -	€ 1.725.522	€ 1.725.522	€ -	€ 1.725.522
Mutatie Algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve verbeterprogramma VTH	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Informatievoorziening	€ 870.000	€ -	€ 870.000	€ 870.000	€ -	€ 870.000	€ 864.710	€ 750.000	€ 114.710	€ 5.290	€ 750.000	€ 755.290
Mutatie reserve Productontwikkeling	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 20.238	€ 575.522	€ 555.284	€ 20.238	€ 575.522	€ 555.284
Mutatie reserve Personeel en Organisatie	€ 800.000	€ -	€ 800.000	€ 800.000	€ -	€ 800.000	€ 482.366	€ 400.000	€ 82.366	€ 317.634	€ 400.000	€ 717.634
Mutatie reserve Transitie Fysieke Infrastructuur	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 306.907	€ -	€ 306.907	€ 306.907	€ -	€ 306.907
subtotaal mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 3.399.743	€ 1.725.522	€ 1.674.221	€ 1.729.743	€ 1.725.522	€ 4.221
Resultaat na bestemming	€ 54.700.000	€ 54.700.000	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 67.017.680	€ 59.569.107	€ 7.448.573	€ 8.369.212	€ 2.590.539	€ 5.778.573
Voorstel technische toevoeging / onttrekking aan reserves												
Mutatie Algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Informatievoorziening	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 398.882	€ 398.882	€ -	€ 398.882	€ 398.882
Mutatie reserve Productontwikkeling VTH	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Personeel en Organisatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 280.000	€ 280.000	€ -	€ 280.000	€ 280.000
Mutatie reserve Transitie Fysieke Infrastructuur	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 750.000	€ 750.000	€ -	€ 750.000	€ 750.000
subtotaal mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.428.882	€ 1.428.882	€ -	€ 1.428.882	€ 1.428.882
Resultaat na technische bestemming	€ 54.700.000	€ 54.700.000	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 67.017.680	€ 60.997.990	€ 6.019.691	€ 8.369.212	€ 4.019.522	€ 4.349.690

12 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

In het jaarverslag is per programma de financiële uiteenzetting weergegeven analoog aan de beleidsbegroting en het overzicht van voorgaand jaar. Hieronder volgt een samenvatting van de resultaten, een toelichting op de algemene dekkingsmiddelen en een analyse van de begrotingsafwijkingen.

Resultaat

Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Raming 2016			Realisatie 2016			Begrotingsafwijking		
	baten a	lasten b	saldo c = a-b	baten d	lasten e	saldo f = d - e	baten g = a - d	lasten h = b - e	saldo i = g - h
Financiering en algemene dekkingsmiddelen									
Betaalde rente financiering	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 27 108	€ 27 108	€ -	€ 27 108	€ 27 108
Bespaarde rente op eigen vermogen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Doorberekende rente aan kostenplaatsen	€ -	€ -	€ -	€ 4 447	€ 4 447	€ -	€ 4 447	€ 4 447	€ -
Verzich op kostenplaatsen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2 632 144	€ 2 632 144	€ -	€ 2 632 144	€ 2 632 144
Onvoorzien	€ -	€ -	€ -	€ 8 279 691	€ 11 592	€ 8 268 099	€ 8 279 691	€ 11 592	€ 8 268 099
Totaal	€ -	€ -	€ -	€ 8 284 138	€ 2 675 291	€ 5 608 847	€ 8 284 138	€ 2 675 291	€ 5 608 847

De overschrijding op de algemene dekkingsmiddelen is voornamelijk het gevolg van logische afwijkingen tussen realisatie en planning op kostenplaatsen welke het gevolg zijn van de uitvoering van het gekozen beleid, dit betreft geen onrechtmatig afwijkingen. De afwijking op kostenplaats heeft enerzijds te maken met kosten die ten laste van de bestemmingsreserve zijn gekomen en anderzijds met de afwaardering vanuit het huisvestingsdossier.

Analyse begrotingsafwijkingen

Door het Algemeen Bestuur worden de volgende criteria met betrekking tot begrotingsrechtmatigheid gesteld:

- Hogere lasten per programma dienen gecompenseerd te worden door hogere baten per programma;
- Overschrijdingen van investeringsbudgetten zijn rechtmatig wanneer de afschrijvingslast in de exploitatie kan worden gedekt.

Begrotingsafwijkingen op programma's van participanten

Verschillen tussen de gerealiseerde kosten en opbrengsten in de werkplanbijdragen van de participanten worden bij alle participanten verrekend met het voorschot met specifiek bestedingsdoel van de participant. Omdat dit valt binnen de totale budgettaire kaders van het werkplan is er geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Voor het totale programma Bedrijven wijkt de realisatie 0,4% af van de definitieve begroting. Op accountniveau zijn er wel duidelijkere verschillen. Voor het account PZH is de hogere inzet voor de primaire VTH-taken gecompenseerd door een nagenoeg even hoge onderbesteding op de overige VTH taken, handhavingstaken en lagere kosten voor de inkoop van BRIKS adviezen.

Bij het account RDAM is er sprake van een onderbesteding vooral het gevolg van lagere inzet voor reguleren, juridische taken en overige VTH taken. De inzet voor WABO toezicht is wel conform planning gerealiseerd. Op het account REGIO is de onderbesteding vooral het gevolg van lagere inzet voor reguleren en overige VTH taken.

De afwijking op het account externe projecten is ontstaan omdat er uiteindelijk meer projecten binnen het programma Bedrijven zijn uitgevoerd dan begroot.

Voor het totale programma Gebieden wijkt de realisatie 8,6% af van de definitieve begroting. Deze afwijking wordt voor bijna 90% veroorzaakt door het account externe projecten, omdat er minder projecten zijn uitgevoerd dan verwacht en voor een aantal projecten de omzet is achtergebleven bij de planning.

De onderbesteding op het account PZH is vooral veroorzaakt door minder inzet voor de clusters Luchtvaart, Externe Veiligheid, Beleidsadvisering en lagere materiële kosten cluster Lucht.

Bij het account RDAM is de onderbesteding veroorzaakt door lagere inzet voor clusters Ruimtelijke Ontwikkeling, Beleidsadvisering en Externe Veiligheid. Bij het account REGIO is er sprake van een overbesteding onder andere door hogere inzet voor Ruimtelijke Ontwikkeling, Beleidsadvisering en Bodem-werkzaamheden.

Begrotingsafwijkingen op projecten

Het resultaat van de individuele projecten wordt bepaald aan de hand van enkele criteria:

- de einddatum van het project,
- het afgesproken type prestatie (voorcalculatie versus nacalculatie).

De criteria bepalen op welke wijze er in de administratie stelposten voor onderhanden werk of nog te factureren bedragen worden opgenomen.

Bij de bepaling van het resultaat op nog niet afgeronde projecten wordt er van uitgegaan dat projecten over de gehele looptijd resultaatneutraal zullen uitpakken. Dit houdt in dat bij de waardering van de opbrengsten op een project per einde jaar deze nooit meer mogen bedragen dan de kosten op dat moment.

Mocht uit de analyse van de cijfers per einde jaar echter blijken dat een project een verlies laat zien, dan wordt dit verlies in de cijfers meegenomen.

Alleen van projecten die daadwerkelijk zijn afgerond, zijn de eventuele winsten in het resultaat verwerkt.

Projectresultaat 2016

Het saldo van het projectresultaat is opgenomen in het eindresultaat van de DCMR.

13 Overige gegevens

13.1 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op grond van het bepaalde in § 4, artikel 4.1, 1e lid, letters a tot en met g van de Wet normering topfunctionarissen publieke en semipublieke sector moeten de gevraagde gegevens van de directeur openbaar gemaakt worden.

	2016	2015
bedragen x € 1	R.M. Thé	R.M. Thé
Functie(s)	Directeur	Directeur
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/9 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	ja	nee
Bezoldiging		
Beloning	124.712	39.359
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	14.751	5.055
Totaal bezoldiging	139.463	44.415
Toepasselijk WNT-maximum	179.000	59.495
Motivering indien overschrijding:	-	-

13.2 Bestuursleden Algemeen Bestuur

Onderstaande bestuursleden zijn wethouder in de genoemde gemeente, of in het geval van de provincie gedeputeerde. Het bestuurslidmaatschap vloeit voort uit het ambt van wethouder of gedeputeerde. Genoemde bestuursleden zijn lid van het Algemeen Bestuur en verrichten de werkzaamheden voor de DCMR onbezoldigd. In de kolom "Lid Dagelijks Bestuur" staat aangegeven welke leden gezamenlijk het Dagelijks Bestuur van de DCMR vormen.

Organisatie	Naam	Bestuursfunctie	Lid dagelijks bestuur
Provincie Zuid-Holland	de heer R.A. Janssen	Voorzitter	JA
Gemeente Rotterdam	de heer P.J. Langenberg	Vice-voorzitter	JA
Gemeente Albrandswaard	de heer M. Goedknegt		
Gemeente Barendrecht	mevrouw I.C. Monhemius-van der Veen <i>vanaf november 2016 de heer J. van Wolfswinkel</i>		
Gemeente Brielle	de heer D.A. Verbeek		
Gemeente Capelle aan den IJssel	mevrouw M.J. van Cappelle		
Gemeente Goeree-Overflakkee	de heer D. Markwat		
Gemeente Hellevoetsluis	de heer P.D. Hofman		JA
Gemeente Krimpen aan den IJssel	de heer C.A. Oosterwijk		JA
Gemeente Lansingerland	de heer J. Heuvelink		
Gemeente Maassluis	de heer J.M.H. Evers		JA

Organisatie	Naam	Bestuursfunctie	Lid dagelijks bestuur
Gemeente Nissewaard	mevrouw C. Mourik		
Gemeente Ridderkerk	de heer M. Japenga		
Gemeente Rotterdam	de heer A.L.H. Visser		
Gemeente Schiedam	mevrouw P. van Aaken		
Gemeente Vlaardingen	de heer R. van Harten		
Gemeente Westvoorne	de heer A.L. van der Meij		
Provincie Zuid-Holland	de heer F. Vermeulen		
Provincie Zuid-Holland	de heer R.A.M. van der Sande	Penningmeester	JA

14 Bijlagen

In dit hoofdstuk treft u de volgende bijlagen aan:

- 14.1 Staat van activa
- 14.2 Werkplanoverzicht per participant
- 14.3 Overzicht voorschot met specifiek bestedingsdoel per participant
- 14.4 Accountantsverklaring

14.1 Staat van activa

	Aanschatwaarde		Desinvesteringen en geheel afgeschreven bedragen in 2016	Aanschatwaarde		Afschrijving Desinvestering		Afschrijving tot en met 2016		Afschrijving tot en met 2016		Boekwaarde per	
	1 jan 16	2016		31 dec 16	2015	2016	2015	2016	1 jan 16	31 dec 16			
GEBOUW	18.755.560	0	0	18.755.560	0	1.510.000	18.005.560	2.260.000	750.000				
INRICHTING NIEUWE PAND	2.397.366	0	0	2.397.366	0	239.737	1.709.851	927.251	687.514				
KANTOORMEUBILAIR	2.041.175	54.830	27.072	2.068.933	27.072	199.344	1.304.782	908.686	764.171				
BEDRIJFSAUTO'S	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
BEDRIJFSRESTAURANT	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
TELEFOONAPPARATUUR	395.854	28.718	0	424.572	0	57.710	350.300	103.265	74.272				
AUTOMATISERING	3.570.864	653.464	12.597	4.211.732	12.597	443.426	3.039.923	961.771	1.171.810				
METINGEN/ADMEZEN	2.276.420	26.460	0	2.302.880	0	26.460	2.302.880	0	0				
TOTAAL GENERAAL	29.437.239	763.472	39.669	30.161.043	39.669	2.476.677	26.713.276	5.160.973	3.447.768				

14.2 Werkplan overzicht per participant

Omschrijving Participant	Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Resultatie 2016			Begrotingswijziging		
	baten a	lasten b	saldo c = a - b	baten a	lasten b	saldo c = a - b	baten d	lasten e	saldo f = d - e	baten g = a - d	lasten h = b - e	saldo i = g - h
Gemeente Abnadoswaard	€ 309.535	€ 309.535	€ -	€ 309.535	€ 309.535	€ -	€ 309.535	€ 4.221	€ -	€ 4.221	€ -	€ 4.221
Gemeente Barendrecht	€ 472.336	€ 472.336	€ -	€ 472.336	€ 472.336	€ -	€ 488.257	€ 488.257	€ -	€ 15.921	€ 15.921	€ -
Gemeente Brielle	€ 437.291	€ 437.291	€ -	€ 437.291	€ 437.291	€ -	€ 418.562	€ 418.562	€ -	€ 18.729	€ 18.729	€ -
Gemeente Capelle a/d IJssel	€ 402.198	€ 402.198	€ -	€ 402.198	€ 402.198	€ -	€ 425.153	€ 425.153	€ -	€ 22.955	€ 22.955	€ -
Gemeente Goeree-Overflakkee	€ 1.230.614	€ 1.230.614	€ -	€ 1.230.614	€ 1.230.614	€ -	€ 1.253.768	€ 1.253.768	€ -	€ 23.154	€ 23.154	€ -
Gemeente Halbeeksluis	€ 388.965	€ 388.965	€ -	€ 388.965	€ 388.965	€ -	€ 399.699	€ 399.699	€ -	€ 10.734	€ 10.734	€ -
Gemeente Krimpenerwaard	€ 465.341	€ 465.341	€ -	€ 428.249	€ 428.249	€ -	€ 460.300	€ 460.300	€ -	€ 32.051	€ 32.051	€ -
Gemeente Lantsjeringland	€ 1.183.512	€ 1.183.512	€ -	€ 1.183.512	€ 1.183.512	€ -	€ 1.237.360	€ 1.237.360	€ -	€ 53.848	€ 53.848	€ -
Gemeente Maasballe	€ 319.881	€ 319.881	€ -	€ 319.881	€ 319.881	€ -	€ 344.098	€ 344.098	€ -	€ 24.217	€ 24.217	€ -
Gemeente Nissewaard	€ 1.034.482	€ 1.034.482	€ -	€ 934.482	€ 934.482	€ -	€ 988.107	€ 988.107	€ -	€ 33.625	€ 33.625	€ -
Gemeente Ridderkerk	€ 768.429	€ 768.429	€ -	€ 768.429	€ 768.429	€ -	€ 761.698	€ 761.698	€ -	€ 6.731	€ 6.731	€ -
Gemeente Schiedam	€ 1.037.048	€ 1.037.048	€ -	€ 1.023.658	€ 1.023.658	€ -	€ 1.011.944	€ 1.011.944	€ -	€ 11.714	€ 11.714	€ -
Gemeente Vlaardingen	€ 1.371.155	€ 1.371.155	€ -	€ 1.371.155	€ 1.371.155	€ -	€ 1.405.398	€ 1.405.398	€ -	€ 34.243	€ 34.243	€ -
Gemeente Westvoorne	€ 418.354	€ 418.354	€ -	€ 418.354	€ 418.354	€ -	€ 408.235	€ 408.235	€ -	€ 10.119	€ 10.119	€ -
Gemeente Roermond	€ 17.828.767	€ 17.828.767	€ -	€ 17.043.756	€ 17.043.756	€ -	€ 16.320.208	€ 16.320.208	€ -	€ 723.548	€ 723.548	€ -
Provincie Zuid-Holland	€ 19.035.078	€ 19.035.078	€ -	€ 21.928.549	€ 21.928.549	€ -	€ 21.771.098	€ 21.771.098	€ -	€ 157.453	€ 157.453	€ -
Externe projecten	€ 8.000.000	€ 8.000.000	€ -	€ 8.317.504	€ 8.317.504	€ -	€ 7.354.602	€ 7.189.997	€ 185.605	€ 962.902	€ 1.128.407	€ 165.505
Totaal participant	€ 54.700.986	€ 54.700.986	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 55.333.799	€ 55.166.294	€ 185.505	€ 1.644.669	€ 1.810.174	€ 165.505
Algemene dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
saldo franchisegereguleerde	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
overige dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
subtotaal algemene dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Resultaat voor bestemming	€ 54.700.986	€ 54.700.986	€ -	€ 58.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 53.617.937	€ 57.843.585	€ 5.774.352	€ 6.639.469	€ 865.117	€ 5.774.352
Toevoeging aan reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Resultaat voorgaand boekjaar	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.725.522	€ -	€ 1.725.522	€ -	€ -	€ 1.725.522
Mutatie Algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve verdelingsprogramma VTH	€ 870.000	€ -	€ 870.000	€ 870.000	€ -	€ 870.000	€ 864.710	€ 750.000	€ 5.290	€ 750.000	€ 755.290	€ -
Mutatie reserve Informatievoorziening	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 20.238	€ 575.522	€ 555.284	€ -	€ -	€ 555.284
Mutatie reserve Productontwikkeling	€ 800.000	€ -	€ 800.000	€ 800.000	€ -	€ 800.000	€ 482.366	€ 400.000	€ 317.634	€ 400.000	€ 717.634	€ -
Mutatie reserve Personeel en Organisatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 306.907	€ -	€ 306.907	€ -	€ -	€ 306.907
Mutatie reserve Transitie Fysieke Infrastructuur	€ 1.670.000	€ -	€ 1.670.000	€ 1.670.000	€ -	€ 1.670.000	€ 3.389.743	€ 1.725.522	€ 1.674.221	€ 1.729.743	€ 1.725.522	€ 4.221
subtotaal mutatie reserves	€ 1.670.000	€ -	€ 1.670.000	€ 1.670.000	€ -	€ 1.670.000	€ 5.574.352	€ 3.389.743	€ 5.774.352	€ 6.639.469	€ 865.117	€ 5.774.352
Resultaat na bestemming	€ 56.370.986	€ 54.700.986	€ 1.670.000	€ 58.648.468	€ 56.978.468	€ 1.670.000	€ 67.017.640	€ 59.569.107	€ 7.448.573	€ 8.369.212	€ 2.990.638	€ 5.778.573
Voorzet technische toevoeging / onttrekking aan reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie Algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Informatievoorziening	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Productontwikkeling VTH	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Personeel en Organisatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Transitie Fysieke Infrastructuur	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
subtotaal mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Resultaat na technische bestemming	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 67.017.640	€ 60.997.989	€ 6.019.691	€ 8.369.212	€ 4.019.521	€ 4.349.691

14.3 Overzicht voorschot met specifiek bestedingsdoel per participant

Participant	stand 31 december 2015	Toevoeging	Onttrekking	stand 31 december 2016
Albrandswaard	-3.291	4.221		930
Barendrecht	52.379		-26.375	26.004
Brielle	69.644	18.729	-14.072	74.301
Capelle aan den IJssel	60.573		-22.956	37.617
Goeree Overflakkee	113.931		-26.757	87.174
Hellevoetsluis	8.574		-10.734	-2.160
Krimpen aan den IJssel	29.851		-32.051	-2.200
Lansingerland	184.455		-61.166	123.289
Maassluis	15.537		-24.216	-8.679
Nissewaard	92.419		-33.625	58.794
PZH	171.291	4.214		175.505
Ridderkerk	74.960	6.732		81.692
Rotterdam	1.315.128	738.073	-96.812	1.956.389
Schiedam	28.109	11.714		39.823
Vlaardingen	-24.270	24.270	-34.243	-34.243
Westvoorne	84.545	10.119	-31.468	63.196
Totaal	2.273.835	818.072	-414.475	2.677.432

14.4 Accountantsverklaring

Accountantsverslag

Boekjaar 2016

Gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond

Inhoudsopgave

	Pagina
Aanbiedingsbrief	3
1 Bestuurlijke samenvatting	4
2 Accountantscontrole	5
3 Kwaliteit verslaggeving	11
4 Financiële positie en resultaat	12
5 Overige aandachtspunten	15
6 Actuele ontwikkelingen	17

VERTROUWELIJK

Aan het algemeen bestuur van Gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond
Parallelweg 1
3112 NA Schiedam

Breda, april 2017

Betreft: Accountantsverslag bij de jaarrekening 2016

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2016 van DCMR Milieudienst Rijnmond afgerond. In dit accountantsverslag informeren wij u over onze bevindingen.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen, hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening.

Wij bedanken de medewerkers van DCMR Milieudienst Rijnmond voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermede van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly Berk N.V.

drs. R. Opendorp RA
Partner

1. Bestuurlijke samenvatting

Als accountant van DCMR Milieudienst Rijnmond hebben wij de controle van de jaarrekening uitgevoerd op basis van de kaders en normen die door de wetgever als ook door u als algemeen bestuur aan ons zijn meegegeven. In dit accountantsverslag doen wij verslag van de uitkomsten van ons onderzoek naar de getrouwheid en de rechtmatige totstandkoming van de lasten en baten en de activa en passiva in de jaarrekening 2016.

In hoofdstuk 2 van dit accountantsverslag gaan wij met name in op die zaken die van belang zijn voor u als algemeen bestuur. Wij ondersteunen u daarbij in uw controlerende rol en uw besluitvorming rondom de jaarrekening. Bij de jaarrekening die voorligt zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor het aspect getrouwheid als ook voor het aspect rechtmatigheid.

In hoofdstuk 3 gaan wij in op de kwaliteit van het jaarverslag. Als accountant hebben wij op basis van wet- en regelgeving de taak om de jaarrekening te controleren en het jaarverslag te toetsen. In het jaarverslag legt het dagelijks bestuur verantwoording af over de uitvoering van het beleid en wat bereikt is. Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en dat het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van het BBV vereist is.

In hoofdstuk 4 geven wij u inzicht in de financiële positie en het resultaat. Wij constateren dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is. In 2016 is een positief resultaat na bestemming behaald van € 7.448.573.

In hoofdstuk 5 gaan wij in op een aantal verplichte onderwerpen waarover wij dienen te rapporteren.

Hoofdstuk 6 sluit ten slotte af met de relevante ontwikkelingen in de BBV die, na uitbrenging van onze managementletter waarin ook diverse ontwikkelingen zijn geschetst, op dit moment spelen.

2. Accountantscontrole

2.1 Dekking en reikwijdte van de controle zijn conform de opdrachtbevestiging

Wij hebben van u de opdracht gekregen om de jaarrekening 2016 van DCMR Milieudienst Rijnmond te controleren. In onze vaktechnische opdrachtbevestiging is deze opdracht in detail verder uitgewerkt.

Bij deze controle hanteren wij de in het 'Controleprotocol DCMR Milieudienst Rijnmond 2011' vastgelegde marges. De maximaal toe te passen marges zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). U heeft geen lagere marge vastgesteld waardoor wij het wettelijke kader als uitgangspunt hebben gehanteerd. De bij onze controle van de jaarrekening 2016 toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% (€ 569.850) en voor onzekerheden 3% (€ 1.709.550) van de totale lasten.

Onze controle houdt in dat wij niet alle transacties controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en onrechtmatigheden te ontdekken.

In het accountantsverslag worden fouten en onzekerheden gerapporteerd die € 50.000 overschrijden en worden overige bijzonderheden die van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening door uw algemeen bestuur gerapporteerd. In het door u vastgestelde normenkader is geen rapportagetolerantie aangegeven. Om die reden is de rapporteringstolerantie door ons bepaald op basis van professional judgement.

2.2 Geconstateerde niet-gecorrigeerde afwijkingen en onzekerheden (wegen mee in de oordeelsvorming)

Naar aanleiding van de door ons verrichte werkzaamheden hebben wij geen afwijkingen en/of onzekerheden geconstateerd die de in hoofdstuk 2.1 genoemde materialiteit overschrijden en niet zijn gecorrigeerd.

2. Accountantscontrole

2.3 Goedkeurende controleverklaring 2016

Bij de jaarrekening over boekjaar 2016 zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor het aspect getrouwheid als ook voor het aspect rechtmatigheid waarvan de oordeelparagraaf als volgt luidt:

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van DCMR Milieudienst Rijnmond op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het 'Controleprotocol DCMR Milieudienst Rijnmond 2011'.

Hierbij gaan wij er vanuit dat de jaarrekening en de prognoses waar deze op is gebaseerd niet zal worden gewijzigd.

2.4 Geen (materiële) afwijkingen die in het oordeel moeten worden betrokken in het kader van begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op Artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door het algemeen bestuur zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting, via de verordeningen op het financieel beheer en het 'Controleprotocol DCMR Milieudienst Rijnmond 2011'.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het algemeen bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het algemeen bestuur van budgetoverschrijdingen brengt het risico met zich mee dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het algemeen bestuur.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de kadernota rechtmatigheid die door de commissie BBV is uitgebracht. Een belangrijke inhoudelijke aanvulling betreft de vaststelling, dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat het algemeen bestuur nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij open-einde regelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat het algemeen bestuur geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden gegeven, wordt betrokken. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

2. Accountantscontrole

2.4 Geen (materiële) afwijkingen die in het oordeel moeten worden betrokken in het kader van begrotingsrechtmatigheid (vervolg)

Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het dagelijks bestuur in de jaarrekening aan moet geven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde te stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten, en het algemeen bestuur nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In de jaarstukken 2016 legt het dagelijks bestuur in het overzicht van baten en lasten en toelichting daarop verantwoording af over de realisatie van de lasten en baten ten opzichte van de begroting.

Begrotingsuitputting (lasten voor onttrekking en bestemming aan de reserves)

Nr.	Programma	Begroting na wijzigingen in € (x € 1.000)	Werkelijk in € (x € 1.000)	Verschil in € (x € 1.000)	Verschil in %
1.	Bedrijven	€ 34.548	€ 34.669	- € 121	0,4%
2.	Gebieden	€ 22.430	€ 20.499	€ 1.931	8,6%
3.	Algemene dekkingsmiddelen	€ 0	€ 2.675	- € 2.675	

De afwijking op het programma bedrijven wordt veroorzaakt doordat meer externe projecten zijn uitgevoerd dan begroot. De overschrijding wordt gedekt door extra opbrengsten op het programma. Op het programma gebieden is een onderschrijding van de kosten doordat minder projecten zijn uitgevoerd dan begroot. Doordat hier veel 'vraag gestuurd' wordt gewerkt is er niet een eenduidige verklaring te geven.

Voor de algemene dekkingsmiddelen constateren wij dat de overschrijding wordt veroorzaakt doordat een afwaardering van het pand verantwoord is van € 1.510.000. Daarbij wordt een éénmalig voordeel verantwoord doordat een vaststellingsovereenkomst gesloten is voor de afwikkeling van het oude kantoorpand. Hiervoor verwijzen wij naar onze toelichting bij paragraaf 2.7.

2. Accountantscontrole

2.4 Geen (materiële) afwijkingen die in het oordeel moeten worden betrokken in het kader van begrotingsrechtmatigheid (vervolg)

Een tweede reden voor de begrotingoverschrijding is doordat in de begroting geen kosten voor interne projecten op dit programma zijn verantwoord echter de realisatie van deze projecten wel. Wij adviseren om interne projecten onder de algemene dekkingsmiddelen wel te begroten zodat inzichtelijk is welke kosten voor projecten worden begroot en welke onttrekkingen uit de reserves hiermee samenhangen. Vanuit de organisatie hebben wij begrepen dat interne projecten in de begroting van 2018 wel afzonderlijk zijn opgenomen waardoor de verbetering van inzicht ontstaat. Mocht u in 2017 nog een begrotingswijziging moeten doorvoeren dan adviseren wij u deze administratieve splitsing ook mee te nemen voor het inzicht.

De overschrijdingen liggen in lijn met de uitvoering van het bestaande beleid en leiden derhalve niet tot begrotingsrechtmatigheidsfouten die meewegen in ons oordeel.

In de jaarrekening is in hoofdstuk 'Toelichting op het overzicht van de baten en lasten in de jaarrekening' een verklaring gegeven op de overschrijdingen. Wij kunnen ons vinden in deze verklaring.

2.5 Verslaggevingsgrondslagen

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. DCMR Milieudienst Rijnmond heeft gedurende 2016 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.

Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van DCMR Milieudienst Rijnmond.

2.6 Opvolging actiepunten uit managementletter 2016

Wij zijn van mening dat de organisatie een voldoende beheersing heeft van haar bedrijfsprocessen.

Een belangrijkste constatering uit de managementletter betreft de waarborgen die aanwezig zijn om de betrouwbaarheid van voortgangsrapportages te garanderen. Met behulp van Cognos heeft de organisatie stappen gemaakt om het aantal controles die in Excel plaatsvinden te beperken. Hierdoor is een deel van het risico dat voortgangsrapportages niet betrouwbaar zijn ondervangen. Wij hebben van de organisatie vernomen dat de organisatie de afgelopen maanden gefocust heeft op de implementatie van Rudis, waardoor minder aandacht uitging naar de verdere verbetering van de voortgangsrapportages.

Deze constatering doet geen afbreuk aan ons oordeel.

2. Accountantscontrole

2.7 Bevindingen uit de eindejaarscontrole

Waardering van het oude kantoorpand

In 2016 hebben DCMR Milieudienst Rijnmond, de curatoren van BO Beheer B.V. en Propertize B.V. een vaststellingsovereenkomst gesloten. In deze vaststellingsovereenkomst is het volgende overeengekomen:

- Propertize B.V. heeft de volmacht om het pand onderhands te verkopen. Indien de verkoop voor 1 juli 2017 niet heeft plaatsgevonden zal zij de opdracht geven tot het openbaar vrijwillig veilen van het gebouw;
- De verkoop en levering van DCMR aan BO Beheer zal plaatsvinden voor dezelfde koopsom als de verkoop en levering van BO Beheer aan de begunstigde partij;
- De eerder door DCMR ontvangen en/of verrekenende bedragen mag DCMR behouden;
- Na verkoop van het pand zullen DCMR, Curatoren en Propertize B.V. de gemaakte onkosten op de veiling- of verkoopovereenkomst mogen verhalen;
- Na betaling van de vergoeding die onder bullet 4 vermeld is, zal de opbrengst van het pand in gelijke delen door de notaris direct onder BO Beheer, DCMR en Propertize worden verdeeld; en
- De partijen verlenen finale kwijting voor alle geschillen die in het verleden zijn ontstaan (financiering van het oude- en nieuwe pand; de verkoop van het pand, de huur die DCMR verschuldigd is en de gepretendeerde pandrechten) door middel van de vaststellingsovereenkomst.

Op basis van de vaststellingsovereenkomst concluderen wij dat de risico's voor DCMR zich beperken tot een onzekerheid over de verkoopopbrengst van het oude kantoorpand. Over de overige vorderingen en schulden die opgenomen waren onder de overlopende posten en betrekking hadden op het oude kantoorpand loopt DCMR Milieudienst Rijnmond geen risico meer aangezien bij vaststelling van de overeenkomst finale kwijting verleend is door alle partijen. Om die reden staan de vorderingen en schulden niet meer gewaardeerd op de balans van DCMR. De uitwerking van deze vaststellingsovereenkomst resulteert in een eenmalig positief resultaat van € 6.769.692 (resultaat voor dotatie aan bestemmingsreserve van € 750.000).

2. Accountantscontrole

2.7 Bevindingen uit de eindejaarscontrole (Vervolg)

Waardering van het oude kantoorpand (vervolg)

De opbrengst van het oude kantoorpand is onzeker en zal over de drie genoemde partijen worden verdeeld (na verrekening van de vergoedingen). In de jaarrekening 2015 van DCMR was het pand gewaardeerd op een boekwaarde van € 2,3 miljoen (taxatie waarde ultimo 2014). De organisatie heeft geen indicatie dat de opbrengst van de verkoop hoger gaat zijn dan dat het pand ultimo 2014 was getaxeerd. Doordat deze verkoopopbrengst, conform de vaststellingsovereenkomst over de drie partijen verdeeld zal worden, is ingeschat dat de opbrengst voor DCMR € 750.000 (1/3 van de taxatiewaarde). Om die reden is het oude kantoorpand ultimo 2016 gewaardeerd op € 750.000. Wij kunnen ons vinden in de voorzichtige inschatting van de waardering.

Omdat de totale verkoopopbrengst van het oude kantoorpand en de afrekening van de kosten die met de verkoop gemoeid zijn onzeker is stelt DCMR een toevoeging aan de bestemmingsreserves voor van een gelijke omvang als de waardering van het pand. Door deze toevoeging wordt de bestemmingsreserve Transitie Fysieke Infrastructuur ultimo 2016 € 1.505.810 (resultaat na technische bestemming). De omvang van deze reserve achten wij voldoende om de vaststellingsovereenkomst te kunnen afhandelen.

Europese aanbestedingen

Tijdens de controle hebben wij geconstateerd dat door de organisatie een analyse is uitgevoerd op de inkoop 2013-2016 om vast te stellen of aan Europese aanbestedingsregels is voldaan. Vanuit deze analyse is geconstateerd dat intern niet altijd bekend is of tijdig vastgesteld is of een Europese aanbesteding zou moeten plaatsvinden. Voor de verantwoording van 2016 hebben wij vastgesteld dat dit om nieuwe opdrachten gaat waarvoor de Europese aanbestedingsgrens nog niet wordt overschreden, derhalve heeft dit geen gevolgen voor ons oordeel in 2016. Wel adviseren wij om na te gaan of huidige (raam)contracten kunnen leiden tot een rechtmatigheidsfouten in volgende boekjaren. Gezien de omvang van de uitgaven in 2016 achten we dit risico aanwezig. Het nieuwe inkoopbeleid en de bijbehorende werkwijze die vanaf april 2017 ingaat zou dit moeten ondervangen. Belangrijk om de komende periode toe te zien dat dit goed wordt geïmplementeerd en nageleefd.

Daarnaast adviseren wij om de risico posten van acties te voorzien om fouten in de rechtmatigheid te voorkomen.

2. Accountantscontrole

2.8 Schattingen

Inherent aan het opmaken van de jaarrekening is dat de organisatie schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het bestuur. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld.

VPB

Vanaf 2016 is de VPB vrijstelling voor overheidslichamen vervallen. Voor DCMR Milieudienst Rijnmond betekent dit dat zij mogelijk VPB moet afdragen. Door de organisatie is, in samenwerking met een externe fiscalist, geanalyseerd of sprake is van belastbare activiteiten. Vanuit deze analyse is geconcludeerd dat voor DCMR Milieudienst Rijnmond sprake is van belastbare activiteiten. De organisatie heeft contact gehad met de Belastingdienst om dit af te stemmen. Tot op heden heeft de Belastingdienst geen formele bevestiging gegeven dat zij zich kunnen vinden in deze conclusies. De organisatie is op dit moment bezig met het opstellen van de fiscale openingsbalans. Hieruit zal blijken of en hoeveel belasting moet worden afgedragen. De inschatting is dat er geen materieel positief resultaat behaald is op deze activiteiten waardoor DCMR Milieudienst Rijnmond geen VPB last hoeft op te nemen in de jaarrekening.

Wij kunnen ons vinden in het standpunt van de organisatie. Om die reden schatten wij in dat er geen materiële onzekerheid is over de VPB last.

Overige schattingsposten

Belangrijkste schattingen	Beoordeling	Toelichting
Verwachte levensduur voor de materiële vaste activa	Akkoord	De verwachte levensduur voor de verschillende activa categorieën en daarmee de afschrijvingspercentages zijn in lijn met wat gebruikelijk is.
Waardering van de overige uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar en overlopende activa	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering.
Waardering van de overlopende passiva	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering.
Waardering van de voorraden	Akkoord	Wij kunnen ons vinden in de waardering.

3. Kwaliteit verslaggeving

3.1 Diepgang controle Jaarverslag

De jaarstukken voor boekjaar 2016 bestaan uit het jaarverslag (inclusief de paragrafen en de programmaverantwoording) en de jaarrekening. Conform de gewijzigde wetgeving voor de accountantscontrole hebben wij het jaarverslag onderzocht om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Wij concluderen dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

3.2 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is op 1 januari 2013 in werking getreden. De WNT stelt maxima aan de bezoldiging van topfunctionarissen. In de WNT wordt het begrip topfunctionaris nader gedefinieerd; het wetsvoorstel 'Aanpassingswet WNT' benadrukt dat alleen sprake is van een topfunctionaris als sprake is van leidinggeven aan de gehele organisatie. In de WNT worden ook maxima aan bezoldiging van de topfunctionaris gesteld. De bezoldiging van topfunctionarissen in deeltijd of met een aanstelling korter dan 12 maanden in een boekjaar, wordt omgerekend naar een voltijdsbezoldiging. De WNT bevat een openbaarmakingsverplichting van de bezoldiging van topfunctionarissen via de jaarrekening van de organisatie en inzending aan de (vak)minister. Voor andere functionarissen geldt alleen een openbaarmakingsverplichting bij overschrijding van de bezoldigingsnorm.

In de jaarrekening van DCMR Milieudienst Rijnmond over boekjaar 2016 is op juiste wijze rekening gehouden met de bepalingen uit de WNT.

4. Financiële positie en resultaat

4.1 Resultaat boekjaar

In de jaarrekening wordt een positief resultaat, na resultaatbestemming, verantwoord van € 7.448.573. In de begroting was uitgegaan van nihil. Het resultaat voor resultaatbestemming komt uit op € 5.774.352 positief. In de begroting was een resultaat voor resultaatbestemming opgenomen van nihil. Het belangrijkste effect van de afwijking wordt veroorzaakt door de vaststellingsovereenkomst met betrekking tot het oude pand en alle afspraken die daarmee samenhangen.

Op dit moment worden incidentele projecten gedekt vanuit de bestemmingsreserves. Wij constateren dat door bij de begroting de kosten interne projecten en aanwending bestemmingsreserves goed inzichtelijk te maken dit ook een beter inzicht zal geven in de werkelijke kosten dienstverlening, als ook op de afwijkingen die ontstaan in de resultaten. Feitelijk is, ondanks de reorganisatie, sprake van een positief resultaat uit reguliere dienstverlening.

Wij constateren dat in hoge mate wordt gestuurd op productieve uren. Dit blijkt onder andere uit het feit dat achterblijvende productieve uren gedurende het jaar meestal nog wordt goedgemaakt in latere maanden. Een belangrijk aandachtspunt is om voldoende informatie uit Rudis te verkrijgen en ook meer op productie (geleverde producten) te sturen in combinatie met productieve uren. Wij hebben vernomen dat het nog niet mogelijk is om informatie te verstrekken waarbij gestuurd kan worden op de producten in plaats van de productieve uren. Hierdoor is op dit moment de informatievoorziening richting cliënten en participanten te rapporteren beperkt. DCMR is het afgelopen jaar overgegaan naar Rudis om de juiste rapportering te kunnen aanleveren aan de participanten en cliënten. Wij adviseren om de informatiebehoefte af te stemmen met de participanten en de cliënten en deze wijze van rapporteren te implementeren in de organisatie. Wij adviseren om hierbij zoveel mogelijk gebruik te maken van Rudis voor het registeren van informatie en het genereren van de rapportages. Daarnaast adviseren wij u om voor de aansturing van de organisatie een koppeling te gaan leggen tussen geleverde producten en productieve uren om daarmee verdere invulling te geven aan de gedachte van sturen op outcome / output wat ook verwacht wordt vanuit de reorganisatie.

Voor een analyse van de bestemmingsreserves verwijzen wij naar paragraaf 4.3 Voor een verdere analyse van het rekeningresultaat verwijzen wij naar het jaarverslag in de jaarstukken.

4.2 Algemene beschouwing

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is opgenomen hoeveel risico's zich met welke frequentie en omvang naar alle waarschijnlijkheid voor zullen doen ten aanzien van DCMR Milieudienst Rijnmond. De 4 grootste risico's zijn hierbij specifiek benoemd. Het weerstandsvermogen is vastgesteld op basis van een omvang van 3% van de gemiddelde jaaropbrengst van de voorgaande drie jaar. Hier wordt ultimo 2016 aan voldaan. Eind 2016 bedraagt de algemene reserve € 1.769.604.

4. Financiële positie en resultaat

4.3 Bestemmingsreserves

Overzicht bestemmingsreserves (x € 1.000)

Bestemmingsreserve	Stand 1/1/2016 inclusief resultaat bestemming 2015	Onttrekking 2016	Voorstel bestemming 2016	Stand 31/12/2016 na resultaat bestemming
Informatievoorziening	€ 2.508	€ 865	€ 399	€ 2.042
Productontwikkeling VTH	€ 632	€ 20		€ 612
Personeel en organisatie	€ 2.306	€ 482	€ 280	€ 2.104
Transitie Fysieke Infrastructuur	€ 1.063	€ 307	€ 750	€ 1.506
Totaal	€ 6.509	€ 1.674	€ 1.429	€ 6.264

Informatievoorziening

In 2016 is € 865.000 onttrokken uit de reserve. Het grootste deel van de onttrekking heeft betrekking op Rudis (€ 803.810). De overige onttrekking (€ 60.900) heeft betrekking op de ontwikkelopgave van het Functioneel beheer.

Bij de resultaatbestemming wordt door de organisatie het voorstel gedaan om € 399.000 te bestemmen voor de implementatie van de DM werkplek en de verdere ontwikkeling van de beheerorganisatie en het versterken van de informatiefunctie.

Productontwikkeling VTH

In 2016 is € 20.000 onttrokken uit de bestemmingsreserve. Deze bestemmingsreserve wordt aangehouden voor de inhoudelijke vernieuwing van de kerntaken Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Wij hebben van de organisatie begrepen dat in 2016 een begin gemaakt is met de vernieuwingen. Doordat de organisatie veel tijd heeft besteed aan de implementatie van Rudis, is er minder tijd dan gepland besteed aan de ontwikkeling van VTH. De kosten worden nu verwacht in 2017.

4. Financiële positie en resultaat

4.3 Bestemmingsreserves (vervolg)

Bestemmingsreserve Personeel en organisatie

In 2016 is € 482.366 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Dit zijn kosten die volgen uit de reorganisatie.

De organisatie stelt voor om € 280.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve. Deze € 280.000 is bedoeld om de wijze van uitvoering van de Chemisch Advies taken toekomst bestendig te maken. Deze taken zijn nu afhankelijk van een relatief beperkte groep werknemers. Het bedrag is bedoeld om zorg te dragen dat een groter aantal medewerkers de Chemisch Advies taken kan uitvoeren om hiermee een stuk kwetsbaarheid op te heffen.

Bestemmingsreserve Transitie Fysieke Infrastructuur

Net als voorgaande jaren zijn de juridische en fiscale advieskosten die betrekking hebben op het oude pand onttrokken uit deze reserve. In 2016 is dit € 306.907. DCMR Milieudienst Rijnmond heeft eind 2016 een vaststellingsovereenkomst gesloten waarin afgesproken is alle openstaande zaken met betrekking tot het oude pand af te handelen. Ten behoeve de nog lopende maximale risico's op te kunnen vangen is voorgesteld om € 750.000 te doteren aan de bestemmingsreserve. Na deze afhandeling kan de reserve worden opgeheven. Wij verwijzen hierbij ook naar onze bevinding in paragraaf 2.7

Conclusie

Wij constateren dat een behoorlijk aantal onttrekkingen lager zijn dan begroot voor 2016. De voornaamste oorzaak hiervan is dat de implementatie van Rudis meer tijd en inspanning van de organisatie gekost heeft, waardoor minder tijd beschikbaar was voor overige projecten. Wij adviseren u om de voortgang van deze projecten te blijven monitoren, om zorg te dragen dat (wanneer sprake is van) deadlines deze wel gehaald worden (bijvoorbeeld de uitwerking van de nieuwe omgevingswet). Deze constatering doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Wij constateren dat binnen de reserves de gelden worden aangewend voor diverse projecten. In de jaarrekening wordt dit onderscheid niet gemaakt. Wij hebben vastgesteld dat de directie wel rapporteert richting het dagelijks bestuur. In deze rapportage worden ontwikkelingen wel op projectniveau weergegeven.

5. Overige aandachtspunten

5.1 Overige dienstverlening -> onafhankelijkheid accountant

Baker Tilly Berk heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly Berk. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly Berk en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly Berk en ondersteunende stafdiensten;
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- Intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- Reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel; en
- Roulatie van partners op de opdracht.

Wij zijn van mening dat wij in relatie tot uw organisatie onafhankelijk, in overeenstemming met de ViO (Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants), hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

5.2 Fraude

Bij de uitvoering van de werkzaamheden hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) 240: "De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten".

Het dagelijks bestuur is primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag. Zij dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

Tijdens de controle van de jaarrekening inventariseren wij de frauderisico's binnen uw organisatie en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en ontdekken van fraude. Tijdens de beoordeling bleek ons dat binnen uw organisatie reeds de nodige aandacht wordt besteed aan de onderwerpen fraude en integriteit. U heeft aangegeven belang te hechten aan een adequate beheersing van frauderisico's.

Volledigheidshalve wijzen wij erop dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude.

5. Overige aandachtspunten

5.3 Geautomatiseerde gegevensverwerking

Wij brengen u verslag uit omtrent onze bevindingen ter zake van de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. De accountantscontrole van de jaarrekening is niet specifiek gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en behoeft derhalve niet te leiden tot bevindingen die bij een speciaal daarop gericht onderzoek wel naar voren zouden kunnen komen.

In het kader van de jaarrekeningcontrole zijn met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking bij de DCMR Milieudienst Rijnmond geen bijzonderheden te melden welke voor vermelding in het accountantsverslag in aanmerking komen. In de managementletter zijn wij nader op de geautomatiseerde gegevensverwerking ingegaan. De bevindingen zoals opgenomen in de managementletter zijn niet van een zodanige significantie dat deze de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in gevaar brengen.

6. Actuele ontwikkelingen

In deze paragraaf nemen wij actuele ontwikkelingen op die een rol spelen binnen uw sector.

6.1 Wijzigingen BBV

Op 5 maart 2016 zijn door Commissie BBV de wijzigingen gepubliceerd die vanaf boekjaar 2017 (voor gemeenschappelijke regelingen vanaf boekjaar 2018) van kracht worden. De doelstelling van de wijzigingen betreft een versterking van de horizontale sturing door provinciale staten en raad.

Wijzigingen

De voorgenomen wijzigingen gaan in op de volgende onderwerpen:

- Uitvoeringsinformatie
- Beleidsindicatoren
- Inzicht in overhead en kosten
- Het stelsel van baten en lasten
- Activeren van investeringen met een maatschappelijk nut

Uitvoeringsinformatie

Gemeenschappelijke regelingen moeten gegevens volgens de uniforme taakvelden en nieuwe categorieën met ingang van de begroting 2018 al aan het CBS aanleveren, met als advies om tegelijk de taakvelden in de administratie van de gemeenschappelijke regeling te integreren.

Beleidsindicatoren

Naast de uniforme taakvelden, wordt in het herziene BBV voorgeschreven dat organisaties een basisset van beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Zij kunnen er zelf voor kiezen om daar eigen indicatoren, toegesneden op lokale situatie, aan toe te voegen. De indicatoren worden opgenomen in de beleidsbegroting bij de programma's en zijn relevant voor een nadere onderbouwing van het beleid.

6. Actuele ontwikkelingen

6.1 Wijziging BBV (vervolg)

Inzicht in overhead en kosten

Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle taken en activiteiten. Deze methodiek wordt ook van toepassing op de toerekening van rente. Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie; de directie kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere organisaties.

Het stelsel van baten en lasten

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in een begrotingsparagraaf. Het EMU-saldo moet op grond van nieuwe BBV worden opgenomen in een begrotingsparagraaf, in de meerjarenraming en in een paragraaf in het jaarverslag. Dit zorgt ervoor dat er meer (verplichte) aandacht is voor het EMU-saldo in de beleidsvoorbereiding, de sturing en beheersing. Het bestuur kan meer grip uitoefenen op het EMU-saldo, onder meer omdat de relatie met de referentiewaarden beter kan worden gelegd.

Contactgegevens:

drs. R. (Rik) Opendorp

Partner

M: 06 – 10 09 04 64

E: r.opendorp@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly Berk N.V.

Bijster 55

Postbus 3814

4800 DV Breda

T: 076 – 525 00 00

www.bakertillyberk.nl